

Specifika spolupráce s rodiči v univerzitních mateřských školách

Bc. Anna Rebendová

Diplomová práce
2017

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Anna Rebendová**
Osobní číslo: **H150203**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Pedagogika předškolního věku**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Specifika spolupráce s rodiči v univerzitních mateřských školách**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury týkající se problematiky spolupráce rodiny a mateřské školy.

Příprava metodiky empirické části a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativně orientovaného výzkumu prostřednictvím dotazníku pro rodiče a učitele univerzitních mateřských škol.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi univerzitních mateřských škol.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

BEČVÁŘOVÁ, Zuzana. Kvalita, strategie a efektivita v řízení mateřské školy. Praha: Portál, 2010, 171 s. ISBN 978-80-7367-221-8.

CARVALHO, Maria Eulina Pessoa de. Rethinking family-school relations: a critique of parental involvement in schooling. New York: Routledge, 2001, 164 s. ISBN 0-8058-3496-6.

ČAPEK, Robert. Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace. Praha: Grada, 2013, 184 s. ISBN 978-80-247-4640-1.

GORDON, Kimberly A. Early childhood education: becoming a professional. Los Angeles: SAGE, 2014, 540 s. ISBN 978-1-4129-7345-8.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. Dítě a mateřská škola. Praha: Grada, 2008, 193 s. ISBN 978-80-247-1568-1.

PEMOVÁ, Terezie a Radek PTÁČEK. Soukromá a firemní školka od A do Z: jak založit a provozovat soukromé nebo firemní zařízení předškolní výchovy. Praha: Grada, 2013, 167 s. ISBN 978-80-247-4699-9.

RABUŠICOVÁ, Milada. Škola a (versus) rodina. Brno: Masarykova univerzita, 2004, 176 s. ISBN 80-210-3598-6.

Vedoucí diplomové práce: doc. PaedDr. Jana Majerčíková, Ph.D.

Ústav školní pedagogiky

Datum zadání diplomové práce: 26. října 2016

Termín odevzdání diplomové práce: 20. dubna 2017

Ve Zlíně dne 26. října 2016

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně*11.2016*.....

.....*Rehderová*.....

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Předmětem pozornosti diplomové práce je problematika spolupráce rodičů s univerzitními mateřskými školami, kterých je v České republice devět. Jsou to mateřské školy soukromého firemního typu, které u nás vznikaly od roku 2010. Práce se zaměřuje na specifika spolupráce rodičů a mateřských škol z prostředí univerzit. Praktická část objasňuje specifika spolupráce rodičů s univerzitními mateřskými školami na základě dat získaných z dotazníků od rodičů a učitelů univerzitních i veřejných mateřských škol. Interpretace získaných dat poukazuje na to, jak se spolupráce rodičů v univerzitních mateřských školách liší od spolupráce rodičů se školami veřejnými. Jako důležité se ukazuje, že se do spolupráce v univerzitních mateřských školách zapojují také rodiče-muži.

Klíčová slova:

rodič a škola, sladování rodinného a pracovního života, univerzitní mateřské školy, specifika spolupráce, formy spolupráce, partnerství, komunikace

ABSTRACT

This thesis deals with the problems of cooperation between parents and university nursery schools. There are nine of these nursery schools in the Czech Republic. They are the private-company-type nursery schools which started emerging in 2010. The thesis focuses on the specifics of the cooperation parents with university nursery schools. The practical part of the work clarifies the specifics of the cooperation parents with university nursery schools on the basis of data collected through surveys among parents and teachers in university as well as public nursery schools. The interpretation of the acquired data shows the difference in the cooperation of parents and university nursery schools on the one hand, and of parents and public nursery schools on the other. It is important to note that there is also involvement of male parents in the university nursery schools.

Keywords:

parent and school, harmonizing family and work life, university nursery schools, specifics of cooperation, forms of cooperation, partnership, communication

Chtěla bych touto cestou poděkovat doc. PaedDr. Janě Majerčíkové, Ph.D., vedoucí mé práce, za konzultace, věnovaný čas, odborné rady, cenné připomínky a především za trpělivost, kterou se mnou měla. Dále bych chtěla poděkovat Mgr. Iloně Kočvarové, Ph.D., za pomoc při zpracování dat v praktické části. V neposlední řadě děkuji rodičům a učitelkám univerzitních i veřejných mateřských škol, kteří mi byli ochotni poskytnout potřebné informace. Také děkuji mé rodině za podporu při mém studiu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1 SPOLUPRÁCE RODINY A MATEŘSKÉ ŠKOLY	13
1.1 POJETÍ SPOLUPRÁCE RODINY A (MATEŘSKÉ) ŠKOLY V MINULÉM STOLETÍ	14
1.2 LEGISLATIVNÍ VYMEZENÍ SPOLUPRÁCE RODINY A MATEŘSKÉ ŠKOLY	16
2 CESTA KE KVALITNÍ SPOLUPRÁCI S RODIČI.....	19
2.1 VÝZNAM SPOLUPRÁCE RODINY A MATEŘSKÉ ŠKOLY	19
2.2 FORMY SPOLUPRÁCE RODINY A MATEŘSKÉ ŠKOLY	20
2.3 POZITIVA A ÚSKALÍ VZÁJEMNÉ SPOLUPRÁCE.....	23
2.3.1 Kvalitní spolupráce s rodiči.....	26
3 UNIVERZITNÍ MATEŘSKÉ ŠKOLY	28
3.1 UNIVERZITNÍ SOUKROMÉ FIREMNÍ ŠKOLY	28
3.2 SPECIFIKA UNIVERZITNÍCH MATEŘSKÝCH ŠKOL	32
4 ODLIŠNOSTI VZTAHŮ S RODIČI V UNIVERZITNÍCH MATEŘSKÝCH ŠKOLÁCH.....	36
4.1 SLAĎOVÁNÍ RODINNÉHO A PRACOVNÍHO ŽIVOTA	36
4.2 SPECIFIKA SPOLUPRÁCE S RODIČI UNIVERZITNÍCH MATEŘSKÝCH ŠKOL	38
5 SHRUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI.....	42
II PRAKTICKÁ ČÁST	44
6 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU.....	45
6.1 SONDÁŽ A PŘEDVÝZKUM.....	45
6.2 CÍLE VÝZKUMU, VÝZKUMNÉ OTÁZKY A HYPOTÉZY	46
7 STRATEGIE ZPRACOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	47
7.1 VZOREK VÝZKUMU A JEHO VÝBĚR	47
7.2 METODA SBĚRU DAT	47
7.2.1 Výzkumné nástroje - dotazníky.....	47
7.3 ZPRACOVÁNÍ ZÍSKANÝCH DAT.....	49
8 INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT.....	50
8.1 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO VZORKU	50
8.2 VZÁJEMNÁ SPOLUPRÁCE POHLEDEM RODIČŮ A UČITELŮ.....	56
8.2.1 Úroveň spolupráce.....	57
8.2.2 Komunikace a důvěra.....	59
8.2.3 Vzájemná informovanost	61
8.2.4 Zapojení se do spolupráce.....	63
8.2.5 Podílení se na chodu mateřské školy.....	65

8.3	FORMY SPOLUPRÁCE UŽÍVANÉ RODIČI A MATEŘSKÝMI ŠKOLAMI	67
9	ZÁVĚRY VÝZKUMU	71
9.1	DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	76
ZÁVĚR	78	
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	80	
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	88	
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	90	
SEZNAM PŘÍLOH.....	91	

ÚVOD

O spolupráci rodiny a mateřské školy jako takové se mluví často, ale zatím ne ve specifickém typu mateřské školy – univerzitní. Zřízením univerzitních mateřských škol nabízejí univerzity svým zaměstnancům výhodu, kdy mohou lépe skloubit svůj rodinný život s tím pracovním. Tuto výhodu využilo 9 z 16 univerzit v České republice, které si svou mateřskou školu již zřídily a některé další univerzity o zřízení své mateřské školy jednájí. Univerzitní mateřské školy byly v České republice zřizovány od roku 2010, kdy jako první univerzitní mateřská škola vznikla při Českém vysokém učení technickém v Praze - Univerzitní mateřská škola Lvíčata. Dále je následovala Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně a jejich Univerzitní mateřská škola Qočna, která vznikla v roce 2011. V roce 2012 pak vznikla Univerzitní mateřská škola při Univerzitě Palackého v Olomouci. Nejvíce univerzitních mateřských škol vzniklo v roce 2013, kdy se jejich počet rozrostl o dalších 5 škol tohoto typu. Vznikaly Univerzitní mateřská škola Hrášek při Mendelově univerzitě v Brně, Přírodovědná školka Rybička při Karlově Univerzitě v Praze, Univerzitní mateřská škola při Univerzitě obrany v Brně, která název univerzitní školy pouze užívá, avšak má statut soukromé MŠ, dále vznikla Univerzitní mateřská škola na Vysoké škole báňské při Technické univerzitě v Ostravě a také Univerzitní mateřská škola Kupci při Vysoké škole ekonomické v Praze, která je vedena jako detašované pracoviště při Univerzitní mateřské škole Lvíčata při Českém vysokém učení technickém. Zatím jako poslední mateřská škola v ČR vznikla Univerzitní mateřská škola ŠkaTULka při Technické univerzitě v Liberci.

Univerzitní mateřské školy jsou zakládány jako soukromá či firemní zařízení. U nás vznikaly pomocí projektů a fondů, a to z Evropského sociálního fondu z Operačních programů Lidské zdroje a zaměstnanost z let 2012, 2013, 2014 a 2015, dále také z Evropského sociálního fondu z Operačních programů Praha – adaptabilita z let 2010, 2013 a 2015, z nichž čerpaly i finanční podporu, jelikož je jejich zřizování finančně nákladné. To také zapříčiňuje vyšší školné, které je v těchto školách patrné. Za to jsou však od škol očekávány i nadstandardní aktivity. Univerzitní mateřské školy vznikaly především s cílem podpořit své zaměstnance a studenty při jejich rychlejším návratu zpět do práce či studia. Školy jsou určeny primárně právě pro děti zaměstnanců a studentů daných univerzit, některé z nich přijímají i děti z široké veřejnosti (neuniverzitní).

Cílem práce je představit teoretický koncept spolupráce rodiny s univerzitními mateřskými školami, odhalit specifika této spolupráce s rodiči v tomto typu mateřských škol, a dále zjistit rozdíly ve spolupráci rodičů s univerzitními mateřskými školami oproti spolupráci rodičů s mateřskými školami veřejnými. Přiblížíme tedy specifickou prostředí univerzitních mateřských škol se zaměřením na to, jak se bude lišit spolupráce rodičů a školy v jejím běžném typu, oproti právě typu univerzitnímu. Univerzita sama je specifické prostředí, které bude do své mateřské školy vnášet jisté inovace, ale také omezení, které celkově univerzitní mateřské školy bude ovlivňovat. Už jen to, že se většina rodičů bude pravděpodobně znát z pracovního prostředí, a budou zde rodiče s největší pravděpodobností z vyšší sociální třídy, predikuje také jistou specifickou jejich spolupráce s danými školami.

Diplomová práce obsahuje část teoretickou a část praktickou. Teoretická část bude rozdělena do pěti kapitol. První kapitola se bude zabývat charakterizováním spolupráce rodiny a mateřské školy, jejím pojetím v minulém století a legislativním vymezením. V druhé kapitole bude popsána cesta ke kvalitní spolupráci, kde se zaměříme na význam spolupráce, její formy, pozitiva spolupráce, ale také na její úskalí. Třetí kapitola se bude věnovat problematice univerzitních mateřských škol, jejímu zřízení, přehledu univerzitních mateřských škol v prostředí České republiky a také jejím specifikům. Čtvrtá, stěžejní, kapitola se bude věnovat odlišnostem spolupráce s rodiči v univerzitních mateřských školách. Zde budou přiblíženy výhody takovéto spolupráce v podobě sladování rodinného a pracovního života a především specifika, která spolupráci rodičů s univerzitními mateřskými školami mohou ovlivňovat. Poslední kapitolou bude shrnutí teoretické části. Praktická část diplomové práce bude věnována výzkumu, skládajícího se z jeho charakteristiky, strategií zpracování výsledků výzkumu, interpretace získaných dat a shrnutí výsledků v závěru výzkumné části.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SPOLUPRÁCE RODINY A MATEŘSKÉ ŠKOLY

Spolupráce rodiny a školy je velmi široké téma, které bylo v minulosti již nespočetněkrát popisováno. I přesto zde uvedu některé pohledy odborníků na danou problematiku, které nám pomohou v pochopení neustále se rozvíjející spolupráce, která může vznikat na několika úrovních. Majerčíková (2012, s. 37) je rozděluje na vztah na úrovni sociálních institucí, vztah na úrovni sociálních organizací a vztah na úrovni personální – učitelů a rodičů. Syslová (2016) označuje úrovně spolupráce školní (rodina a škola) a třídní (učitel a rodič), které mohou být chápány také jako institucionální a personální.

Kontakt mezi školou a rodinou je realizován nejčastěji pomocí spolupráce obou účastněných stran. Jandourek (2001, s. 109) spolupráci charakterizuje takto: „Spolupráce neboli kooperace patří k základním formám sociální interakce, tzn. jednání, jehož důsledkem je vzájemné ovlivnění jedinců nebo skupin a jehož nedílnou součástí je komunikace a předávání informací.“ Některými odborníky jsou pojmy spolupráce a kooperace užívány jako synonyma. Také lze tento stav nazvat vztahem školy a rodiny, rodičovským zapojením, angažováním, kooperací, participací či partnerstvím. Ve všech zmíněných pojmech se autoři Mareš a Křivohlavý (1995, s. 15), Řezáč (1998, s. 79, 86) či Gavora (2005, s. 9) shodují na tom, že je důležitá komunikace a interakce právě mezi rodinou a školou. Labáth (2004, s. 131) dodává, že pro vznikající vztah mezi rodinou a školou, který by měl být na partnerské bázi, je nutné se zaměřovat na pozitivní projevy a stimulace vedoucí ke vzájemné důvěře mezi subjekty, neboť „bez důvěry není možné vytvořit vztah“. S autory souhlasíme, protože bez komunikace a interakce v životě nelze fungovat. Komunikace velmi ovlivňuje informaci, kterou předáváme, záleží na tom, jakým stylem či s jakou intonací informaci předáváme, čímž také určitým způsobem komunikujeme. Proto je bezesporu důležité udržovat komunikaci a interakci mezi rodinou a školou, potažmo mezi rodiči a učiteli na jisté úrovni.

Zahraniční autoři (Christenson, Sheridan, 2001; Epstein, 2011) hovoří o spolupráci se školou jako o angažovanosti (involvement), zapojení rodičů nebo partnerství školy a rodiny. Všechny tyto pojmy jsou v zahraničním kontextu zaměřeny především na kvalitu vztahu mezi rodinou a školou.

V této práci se přikláníme k tomu tento vztah mezi rodinou a mateřskou školou a také, a to především mezi rodiči a učiteli pojímat jako partnerství.

Důležitost spolupráce mezi rodinou a školou netkví jen v tom, jak dítě dobře vychovat a vzdělat, ale také se zde objevuje důležitá oblast spokojenosti rodičů a dětí. Spolupráce mezi těmito subjekty neovlivňuje jen školu jako instituci a její celkové klima či efektivní učební procesy, ale také rodinu v jejím běžném životě. Vzájemná spolupráce je do jisté míry ovlivňována potřebami učitelů i rodičů, důraz by měl být však kladen především na zájmy dítěte.

Spolupracovat bývá někdy složité, vždy je však důležité vytvářet takové podmínky, aby bylo pro spolupráci příznivé klima. Kořátková (2014, s. 176 - 178) uvádí pět oblastí spolupráce mateřské školy s rodinou:

- oblast důvěry mezi rodiči a učiteli,
- oblast spolupodílení a spoluúčasti,
- oblast vzájemné informovanosti,
- oblast etiky a ochrany soukromí a
- oblast poradenství.

Dříve byly vztahy charakteristické jednosměrným přenosem informací či důrazem na řešení vzniklých problémů. V dnešní době dle Syslové (2012, s. 233) je spolupráce ovlivněna transformačními záměry a snahou posílit demokratické vztahy a kooperaci mezi hlavními aktéry výchovy a vzdělávání dětí - rodinou a školou. Rodiče neodmyslitelně patří do života školy. Na výchově a vzdělávání se podílejí také, ba především oni sami, a to zásadním vlivem, protože právě oni jsou těmi prvními lidmi, kteří na dítě působí. V praxi mnohdy ale demokratické vztahy nevládnou, vyhovět požadavkům rodičů a současně naplňovat předškolní vzdělávání je pro mateřskou školu pořádná výzva. Efektivní spolupráce dosáhneme pouze tehdy, pokud pochopíme nejen změny ve vzdělávání dětí předškolního věku, ale také změny, kterými prochází celá společnost, do které samozřejmě patří také rodina. Nyní se podíváme na to, co předcházelo spolupráci rodiny s mateřskou školou v minulém století, což přispělo právě k pochopení změn ve společnosti a možností prohlubování spolupráce mezi jejími aktéry.

1.1 Pojetí spolupráce rodiny a (mateřské) školy v minulém století

Jak už jsme zmiňovaly výše, pro kvalitní vztah mezi rodiči a školou je důležitý rovnocenný partnerský přístup. Vztahy mezi těmito subjekty se v minulosti formovaly a procházely změnami.

V druhé polovině 20. století byla ve výchově dítěte upřednostňována instituce před rodinou a uplatňovalo se sociocentrické zaměření výchovy (Kolláriková, Pupala, 2010, s. 128). Jak uvádí Kořátková (2014, s. 128) v té době se rodina musela instituci podřizovat. V jednotných programech výchovné práce byla stanovena kritéria spolupráce s rodinou, která se však většinou nedodržovala. Komunikace mezi školou a rodinou, tedy na školní úrovni, byla sporadická, protože pro rodiče byl ve škole vyhrazen pouze určitý prostor. Do tříd rodiče běžně přístup neměli a účastnili se jen pořádaných besídek (Kořátková, 2014, s. 109). Učitel byl považován za odborníka, který má právo nařizovat, naproti tomu rodič byl považován za laika, který má naslouchat radám a pokynům učitele. Spolupráce tedy nebyla partnerská, ale převážně autoritativní ze strany školy. Proto se mohla objevovat vzájemná nedůvěra, nízký respekt, malá vzájemná informovanost, nedostatečná komunikace a obavy ze vzájemných vztahů. Matýsková (2005, s. 28) dodává, že si školy začaly postupně uvědomovat důležitost spolupráce rodiny a školy a hledaly se nejrůznější způsoby a formy spolupráce. Školy zkoušely různé možnosti, inspirovaly se zahraničím nebo metodikami nových programů, jako například Začít spolu či Zdravá škola. S aspektem vzájemné informovanosti přichází také Gordon (2014), který tvrdí, že nejen učitel informuje rodiče o tom, co dítě v mateřské škole dělá, jak se mu daří a co je případně potřeba zlepšit, ale také rodič má informovat učitele, jak si dítě vede doma nebo zda v rodině nenastaly nějaké změny.

Učitel dříve poskytoval rodiči informace a rady ohledně výchovy dítěte. Zde již můžeme vidět třídní úroveň spolupráce, kdy se zapojuje učitel a rodič. K tomu však docházelo, jen pokud mělo dítě problémy při své docházce do školní instituce. V 70. a 80. letech se ke spolupráci začalo přistupovat systematictěji a také se spolupráce objevovala již daleko častěji. Až v letech 90., kdy mnohde nastaly legislativní změny, se rozšířila práva rodičů, mohli již také spolurozhodovat o dění ve škole. Rodiče byli považováni za klienty školy, v pozdější době už se nehovořilo o klientech, ale o partnerech (Rabušicová, 2004, s. 9).

Vztahy rodičů s mateřskou školou jsou v mnohých případech ovlivněny jejich vlastními prožitky, zážitky a zkušenostmi s mateřskou školou, kterou jako malí sami navštěvovali. Předsudky často pocházejí z období totalitního režimu, kdy Syslová (2012, s. 70) dodává, že úkolem tehdejší mateřské školy bylo vychovat socialistického občana, který se dokázal podřítit zájmům kolektivu. Nebyl brán zřetel na rozdílnost rodin i rodinného prostředí či na individualitu každého jedince. Předsudky jsou zmiňovány

i Svobodovou (2010, s. 62), která uvádí např. nucení do jídla, do spánku, organizovanost života, bezohlednost vůči dítěti. Takové předsudky přetrvávají mnohdy i do dnešní doby. Avšak zde si dovolíme paní Svobodové odporovat. Ano, takové předsudky se stále mohou objevovat, avšak domníváme se, že pokud je komunikace a spolupráce mezi rodinou a školou na kvalitní úrovni, pak k takovým předsudkům nedochází. Vždy je potřeba zjistit, jaké očekávání od školy rodiče mají, aby se mohlo výchovně vzdělávací i společenské působení na dítě sladit do společně vytyčených mezí. Od dob totalitního režimu, který zmiňuje Syslová, už uplynulo několik let a dovolujeme si tvrdit, že v dnešní době je tomu právě naopak, kdy se zřetel obrací především na rodinu, rodinné prostředí a podporuje se individualita každého dítěte na základě osobnostně orientovaného modelu, čímž se právě mění i vztah mateřské školy k rodině. Kolláriková a Pupala (2010, s. 132 – 134) tvrdí, že se rodina stává v rozvoji dítěte dominantním subjektem. Mateřská škola se proto otevírá rodičům, usiluje o partnerství, spolupráci a spoluúčast rodičů, kteří již mají možnost se podílet na vzdělávacích činnostech s dětmi. Mateřská škola tak podporuje výchovnou funkci rodiny a zajišťuje přirozené prostředí pro socializaci a kultivaci ke vzniku vzájemné spolupráce.

1.2 Legislativní vymezení spolupráce rodiny a mateřské školy

Vzájemná spolupráce mezi rodiči a mateřskou školou v posledních letech procházela změnami, které byly a jsou zakotveny také v legislativních dokumentech, které také prochází změnami a úpravami. Jako první zde uvedeme **Národní program rozvoje vzdělávání v České republice** neboli Bílou knihu (2001), který formuje strategie v oblasti vzdělávání, které mají odrážet celospolečenské zájmy a dávat podněty k práci škol. Spolupráce rodičů s mateřskou školou či jiným předškolním zařízením v tomto dokumentu obsaženo není, je zde uvedeno pouze, že „za výchovu a vzdělávání dětí odpovídají především rodiče“ (s. 45). Bečvářová (2010, s. 25) udává, že je v Bílé knize věnována předškolnímu vzdělávání velká pozornost a jsou v ní vytyčeny cíle a podmínky. S vytyčením cílů a podmínek souhlasíme, ale zároveň si dovolíme jí oponovat. Celkově je kapitola o předškolním vzdělávání nedostačující, její rozsah je rozprostřen pouze na necelých dvou stranách, což je dle našeho názoru velice málo, vzhledem k tomu, že jsou v předškolním vzdělávání kladeny základy pro celoživotní vzdělávání. Také se domníváme, že na dnešní podmínky jsou některá vyjádření v této části zastaralá,

např. v posledních letech řešená problematika povinného předškolního roku v mateřské škole či vzdělávání dětí mladších tří let.

Na Národní program rozvoje vzdělávání v České republice navazujeme dalším důležitým dokumentem ovlivňujícím předškolní zařízení, kterým je **Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání**, který byl nedávno upraven (2016, s. 34 -35). V něm se jako o jedné z podmínek předškolního vzdělávání hovoří o spoluúčasti rodičů (podkapitola 7.7). Ta je vyhovující jestliže:

- mezi nimi panuje školou a rodiči panuje oboustranná důvěra a otevřenost, vstřícnost, porozumění, respekt a ochota spolupracovat;
- spolupráce funguje na základě partnerství;
- učitelé sledují potřeby dětí, resp. rodin, snaží se jim porozumět a vyhovět;
- mají rodiče možnost se podílet na dění v mateřské škole (zapojení do programů);
- jsou rodiče učitelkami pravidelně a dostatečně informováni;
- se mnou rodiče spolupodílet při plánování programu mateřské školy;
- jsou zaměstnanci školy diskrétní v souvislosti se soukromím rodiny, taktně a ohleduplně pracují s důvěrnými informacemi;
- zaměstnanci nezasahují do života a soukromí rodiny;
- mateřská škola podporuje rodinnou výchovu a pomáhá rodičům v péči o dítě.

Národní zpráva o rodině (2004, s. 158) považuje vztahy mezi rodinou a vzdělávacím systémem za základní sledované kritérium vzdělanostního rozvoje společnosti a také podpory samotné rodiny, což prokazatelně poukazuje na důležitost kladných vztahů mezi školou a rodinou. Výše zmíněné dokumenty jsou ovlivněny také zákony a vyhláškami. Pro fungování spolupráce je nezbytné znát práva, která nemají jen školy, ale také rodiče. Ty můžeme najít v **Zákoně o rodině č. 94/1963, Sb.** (§ 32 odst. 1)¹, který rodičům přiznává výsadní právo ve výchově dítěte, kde rodiče mají rozhodující úlohu. Jejich odpovědnost není nijak omezena ani účastí dítěte ve vzdělávání, což značí, že škola nekompensuje úlohu rodiče, nýbrž ji doplňuje. Odpovědnost za dítě mají tedy rodiče, ale i přesto škola přebírá omezenou odpovědnost za dítě v době, kdy navštěvuje vzdělávací zařízení. Tuto odpovědnost bychom našly ukotvenou v novelizované verzi **školského**

¹ Zákon o rodině, č. 94/1963 Sb. byl od 1. 1. 2014 nahrazen **Občanským zákoníkem, č. 89/2012 Sb.** V něm je tato problematika zmiňována v § 884 odst. 1.

zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, který považuje budování vztahů školy s rodinou za významnou součást vzdělávací politiky (§ 29 odst. 2): „Školy a školská zařízení zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb a poskytují žákům a studentům nezbytné informace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví. Ministerstvo stanoví vyhláškou opatření k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání ve školách a školských zařízeních a při činnostech s ním souvisejících.“ K zachování primární úlohy rodičů ve výchově je nutné vytvořit takovou spolupráci školy a rodiny, aby vyhovovala oběma stranám a byl prostor pro její další rozvoj.

Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, kterou novelizovala **vyhláška č. 43/2006 Sb.**, zmiňuje spolupráci školy a rodiny hned ve svém úvodu. Spolupráce je vyvíjena s cílem rozvoje dítěte a prohloubení vzdělávacího i výchovného působení jak mateřské školy, tak i rodiny a společnosti.

Všechny zmíněné zákonné normy jsou ve shodě s **Úmluvou o právech dítěte**, kterou Česká republika podepsala v roce 1989. Vycházejí z toho, že rodina je zásadním prvkem ovlivňujícím dítě a mateřská škola je jen „doplňkem“ rodinného působení, kdy tyto dva prvky spolu kooperují (Syslová, 2012, s. 235).

V této kapitole jsme se zabývaly spoluprací rodiny a mateřské školy, jejím vývojem v minulém století, legislativními dokumenty, které spolupráci rodičů a školy, s výjimkou Rámcového vzdělávacího programu, zmiňují jen velmi povrchně. Spolupráce mezi těmito subjekty je však pro vývoj a prospívání dítěte velmi významná. Tento význam se pokusíme dále objasnit.

2 CESTA KE KVALITNÍ SPOLUPRÁCI S RODIČI

Spolupráce je významným faktorem, ovlivňujícím celkové klima mateřské školy. Spolupráce rodiny a školy je přínosná především pro dítě, je tedy nezbytné vytvořit spojení mezi domovem a školou. Bruceová (1996, s. 103) tvrdí, že „pokud tato dvě prostředí navzájem nespolupracují, požadujeme vlastně od dítěte, aby žilo ve dvou oddělených světech.“ I když byla tato myšlenka vyřčena autorkou před více než dvaceti lety, tak s ní nelze nesouhlasit, aktuálnost této věty je více než na místě.

2.1 Význam spolupráce rodiny a mateřské školy

Spolupráce má význam na socializaci dítěte, kdy Syslová (2014, s. 89 – 95) vyzdvihuje vliv školy a především rodinného prostředí. Škola na dítě působí v různých oblastech (tělesný, citový a rozumový rozvoj, mezilidské vztahy, osvojování si hodnot, pravidel chování, atd.), a aby na něj mohla působit opravdu kvalitně, je třeba mít poznatky o samotném dítěti a také o prostředí, ze kterého pochází, tyto informace poskytuje nebo by alespoň měla poskytovat rodina. V počátcích, v období adaptace dítěte na nové prostředí, je spolupráce nejdůležitější, vytvoří se tak prostor pro hladký průběh adaptace a rychlejší začlenění dítěte do mateřské školy. Vstup do mateřské školy je prvním významným odloučením dítěte od rodičů a postupným osamostatňováním se. To je pro dítě obrovský životní zlom. Může docházet k adaptačním obtížím, které můžeme zmírnit právě dobrou spoluprací mateřské školy s rodiči, to se ve školách může dít pomocí pobytů a návštěv rodičů s dětmi ve třídách mateřských škol nebo pomocí adaptačních programů, které dle Majerčíkové (2012, s. 36) mohou problémy s adaptací minimalizovat. Vzniká zde prostor pro navázání vztahu mezi oběma stranami. Bull (1989, cit. podle Majerčíková, 2012, s. 31) v osmdesátých letech 20. století představil model činností, které rozvíjejí partnerské vztahy, činnostmi jsou: informování, vysvětlování, pozorování, participace a rozhodování. Kořátková (2014, s. 95) zdůrazňuje důležitost komunikace mezi učitelkou a rodiči v období adaptace dítěte takto: „Informace od učitelek o chování dětí během dne jsou důležité, protože naprostá většina dětí, které se obtížně s rodičem loučí, jsou brzy po jeho odchodu aktivní a neprojevují se uzavřeně a lítostivě.“ Dle Kořátkové lze tvrdit, že v současné době jsou děti k takovým věcem spíše lhostejné. Nelze to však globalizovat na všechny děti. Přesto se domníváme, že přehnaná starostlivost rodičů vůči dětem v tomto období je z jejich strany zbytečná. Společnost v současnosti vyžaduje, abychom byli

komunikativní a průbojní, a pokud rodiče budou děti neustále chránit a neposkytnou jim dostatečnou volnost, tak průbojné nikdy nebudou.

Je důležité si uvědomit, že v základních aspektech mají rodiče i učitelé společné záměry a přání. Mateřská škola by proto měla být k rodičům otevřená a umožnit jim nahlížet do dokumentace školy, nabízet jim účast na školních akcích a nabídnout spoluúčast na tvorbě plánu školy. Dle Opravilové (2003) se rodiče více podílejí na vzdělávacím programu a školních akcích v takových školách, které jsou rodině otevřené, což vede také k finanční a materiální podpoře ze strany rodičů. Oběma stranám záleží především na dítěti a spoluprací mohou získávat respekt a vzájemnou důvěru k sobě navzájem (Havlínová, Vencálková, 2008). Bečvářová (2010, s. 154) zdůrazňuje, že by měla být mateřská škola otevřená veřejnosti, kde by měly být samozřejmostí partnerské vztahy. Tyto partnerské vztahy je třeba zdůraznit. Nikdo by neměl využívat výsad mocnějšího nebo chytřejšího, je vždy důležité docílit kompromisů a komunikovat spolu jako se sobě rovnými. Na vztahy lze nahlížet v několika rovinách, dle Štecha (2007) jsou to vztahy mateřské školy a rodiny na institucionální a na personální úrovni. Majerčíková (2012, s. 37) je dále strukturuje na vztah na úrovni sociálních institucí, vztah na úrovni sociálních organizací a vztah na úrovni personální – učitelů a rodičů. Ať už tak či onak, dobrá a oboustranná spolupráce má několik podmínek, které by měli jak rodiče, tak i učitelé a škola plnit. Je to především důvěra, otevřenost, tolerance, vstřícnost a podpora.

2.2 Formy spolupráce rodiny a mateřské školy

Důvěry, otevřenosti, tolerance, vstřícnosti a podpory, tedy oboustranně kvalitní spolupráce můžeme dosahovat pomocí několika forem spolupráce. Čapek (2013, s. 15) v tomto kontextu uvádí, že: „Škola musí respektovat, že jejím klientem je rodič, a pokud chce svou úlohu realizovat co nejkvalitněji, nabízí mu různé formy spolupráce a partnerství.“ Dovolíme si s ním nesouhlasit, protože touto větou tvrdí, že by měla být vyvíjena iniciativa především ze strany mateřské školy, avšak podle nás je sice rodič klientem školy, ale je také klientem společnosti, kam chce začlenit své dítě, tudíž by iniciativa měla být vyvíjena také ze strany rodiny. Ačkoli mu musíme dát za pravdu v tom, že je tomu ve většině případů právě tak, že iniciativnější ve spolupráci musí být právě mateřské školy.

Formy spolupráce rodiny a mateřské školy se dle jednotlivých autorů mohou lišit. Členit se mohou například na základě formálnosti na formální a neformální (např. dle Beni et al., 2006; Hajdúkové et al., 2008), dalším typem členění může být na formy individuální a skupinové; dále přímé či nepřímé, individuální nebo kolektivní, osobního a písemného kontaktu. Také můžeme vidět dělení na tradiční a netradiční formy. Úhlů pohledu na tuto problematiku je spousta. Štech a Viktorová (In Kolláriková, Pupala, 2010, s. 78) je rozdělují dle: míry zprostředkovanosti (bezprostřední, zprostředkované), obsahového zaměření střetnutí, sociálního vymezení střetnutí (individuální, kolektivní), funkce střetnutí. Syslová (2016) uvádí dělení spolupráce s rodinou na úrovni školy a na úrovni třídy, což můžeme chápat i jako složku institucionální a personální. Většina autorů se v těchto typologiích překrývá a prolíná.

Svobodová (2010, s. 66 – 69) uvádí jako důležité neformální formy zapojení rodičů do školy tyto: společná tvoření, školní slavnosti, třídní vzdělávací programy, školní časopis, společné cesty do přírody, rady školy. Lažová (2013, s. 25 – 31) je doplňuje o: třídní schůzky, společné akce, nástěnky a vývěsky, e-mail a webové stránky školy, provozní záležitosti. Takovýchto dělení a názorů od různých autorů bychom mohly uvést mnoho. Uvedeme zde několik výčtů nejčastěji užívaných forem spolupráce dle různých autorů.

Hajdúková a kolektiv (2008, s. 187) rozdělují formy spolupráce z hlediska formálnosti na formální a neformální. Za **formální** považují:

- první návštěvu v mateřské škole;
- úvodní informativní schůzku, třídní schůzky;
- poradenskou činnost – pedagogická a zdravotní osvěta, výchovné poradenství;
- návštěvy v rodinách
- místnost pro rodiče
- půjčování knih a hraček z mateřské školy;
- oslavy, výlety, slavnosti, besídky, sportovní akce;
- tiskoviny – letáky, příručky, informační brožury;
- nástěnky, školní časopisy;
- písemné vzkazy a oznámení, školní web;
- individuální záznamníky;
- schránka s náměty;
- hodnotící zprávy.

Neformální formy spolupráce mohou mít podobu:

- rozhovorů v čase příchodu či odchodu dětí do a z mateřské školy;
- oznámení a zápisníků;
- telefonických rozhovorů;
- osobních setkání rodičů a učitelů.

Beňo a kolektiv (2006) vidí formální spolupráci na úrovni instituce, kdy se uskutečňuje přes samosprávné orgány školy – rady školy, rady rodičů. Ostatní formy spolupráce školy a rodiny považují za neformální, vzhledem k nepotřebnosti jejich legislativního zakotvení.

Štech a Viktorová (2010) se na formy spolupráce dívají z několika pohledů:

- z hlediska míry zprostředkovanosti
 - **přímé**
 - třídní schůzky,
 - konzultační hodiny,
 - setkání rady školy, rady rodičů,
 - školní slavnosti,
 - návštěvy učitele v rodině,
 - návštěvy rodiče na vyučování;
 - **nepřímé**
 - písemná komunikace (přes listy, prostřednictvím dítěte).
- z hlediska sociálního zaměření
 - **individuální**
 - rozhovory s rodiči;
 - poskytování informací – o škole, o učiteli, metodách výuky;
 - informování o pokroku dítěte.
 - **kolektivní**
 - pozvání rodičů na aktivní či pasivní účast na výuce;
 - společné aktivity s rodiči v rámci společenských a sportovních akcích;
 - organizování besed rodičů, s rodiči a jinými odborníky.
- z hlediska obsahového zaměření obou stran.

Takových dělení bychom zde mohli uvést nespočet, ale pro potřeby této práce výše zmíněné dělení forem bude dostačující. Navazování spolupráce mezi rodinou a školou přes výše zmíněné formy spolupráce mohou vést k příznivé, plynně se rozvíjející spolupráci,

partnerskému vztahu a přívětivému prostředí, ale mohou se objevovat také jistá rizika, která mohou nepříznivě zasahovat do vztahu mezi školou a rodiči.

2.3 Pozitiva a úskalí vzájemné spolupráce

Spolupráce, kooperace či komunikace jako předpoklad vzniku vzájemné důvěry tvoří kvalitní mezilidské vztahy. Tyto vztahy podléhají několika vlivům, jako např. klimatu a prostředí školy, přístupu a rolím rodičů, osobnosti a profesním dovednostem učitele, mírou plnění jeho profesních povinností. To vše může spolupráci ovlivňovat jak kladně, tak někdy bohužel i negativně.

Na kvalitě školního klimatu se podílí faktory v různých kontextech, dle Koťátkové (2008, s. 96) je to kontext environmentální (ekologické a společenské předpoklady; životní prostředí), dále kontext materiální (vybavení a fungování školy) a v neposlední řadě kontext sociální (personální oblast, vztahy). To vše bychom mohly zařadit do tzv. skrytého kurikula školy. Spolupráci dále ovlivňuje nejen sociokulturní úroveň rodiny, výchovný styl užívaný v rodině, ale i role, jaké zastává sám rodič vůči mateřské škole. Rabušicová (2009) hovoří o roli rodiče jako klienta (zákazníka), občana, partnera a rodiče, Kropáčková (2011) ji doplňuje o poznatek toho, že v prostředí českých škol převažuje role klientská, daleko za ní je role partnerská a roli rodiče označuje za problémovou². Mělo by se tedy usilovat o směřování k tomu, aby se rodič cítil jako partner školy a participant na rozvoji výchovně-vzdělávací funkce této instituce.

Důležitým faktorem ovlivňujícím a posilujícím pozitivní spolupráci je také osobnost učitele, kterou Helus (2009, s. 104 – 105) vyznačuje deseti oblastmi, tzv. osobnostním desaterem, kam řadí:

1. základní vlastnosti (postoje, schopnosti, charakter, temperament, odolnost, atd.);
2. zaměřenost (cíle učitele);
3. začleněnost (součástí sociálních skupin, role ve skupině, kolektiv);
4. gender (dle pohlaví rozdílná očekávání společnosti, sebepojetí);

²Dovolíme si rozvést typ rodiče klientského a rodiče jako problém. Rodič klientského typu je takový, který se aktivně do školního vzdělávání nezapojuje, dělí se na nerespektující a respektující (vůči učiteli jako odborníku). Mezi rodiči a učiteli tak vzniká spíše soupeřivost. Rodič jako problém dále autorka dělí na rodiče špatného, nezávislého a snaživého (Kropáčková, 2011).

5. potenciality (skryté možnosti a schopnosti učitele);
6. sebezpetí (sebeuvědomění, očekávání);
7. autoregulace (schopnost ovládat sám sebe);
8. přesah (nesobeckost, vyšší smysl života);
9. integrovaná celistvost individua (systém vzájemně působících znaků a rysů učitele);
10. životní cesta (odpovědnost za životní směřování).

Dále dodává, jaký by měl podle něj být ideální učitel – vyrovnaný, zralý, s kvalitně rozvinutou osobností, měl by znát sám sebe, své přednosti ale i nedostatky, mít zdravé sebevědomí a vnitřní motivaci se neustále zlepšovat. Někdy může být velice obtížné všech těchto kvalit dosáhnout na kvalitní úrovni. Dále by učitel měl disponovat profesními dovednostmi. Ve vztahu ke spolupráci s rodiči jimi bude, jak uvádí Kotátková (2014, s. 108 - 119), zajisté umění komunikovat a také užívat nedirektivních přístupů vycházejících z humanistické psychologie a pedagogiky, založených na principech akceptace, empatie a autenticity (přirozenosti).

Teď jsme se zaměřily především na to, co pozitivní spolupráci ovlivňuje. A jak vlastně tedy rozeznáme, jestli má spolupráce nějaká pozitiva? Na tuto otázku již odpověděla Majerčíková (2012, s. 33), kdy shrnuje, že jde o benefity ve vztahu k dítěti, učitelům, i rodičům. **Ve vztahu k dítěti jimi může být:**

- zapojením rodičů do života školy se mohou kompenzovat deficity v kulturním kapitálu dětí (př. nízký sociální status rodiny);
- souvislost školy, rodiny a dítěte má význam při tvorbě pozitivních vazeb k prostředí;
- domácí příprava dítěte s podporou rodičů se odráží na jeho výsledcích, tím usnadňují práci učitelce.

Ve vztahu k rodičům:

- získání partnera pro odborné konzultace týkající se působení na dítě;
- lepší porozumění svému dítěti, efektivnější komunikace, posuzování a přístup k dítěti;
- lepší pochopení úkolu a zaměření školy, výchovně-vzdělávacího procesu.

Ve vztahu k učitelům:

- využití rodičovských zdrojů (profese, finanční podpora) vede k efektivnímu fungování školy;
- pomoc dítěti i škole v souvislosti na řešení problému v rodině dítěte;
- modelace profilu školy dle míry a kvality zapojení rodičů;
- podpora společenského statusu učitelského povolání.

Pozitiva jsme si přiblížily a teď tedy protipól vzájemné spolupráce, negativa, překážky, rizika či limity spolupráce mateřské školy a rodiny. Často se setkáváme s rodičovskou neochotou či nedostatkem času a lhostejností k odlišnému prostředí mateřské školy oproti prostředí rodiny a dalším možnostem. Carvalho (2001, s. 29 – 30) tvrdí, že se často těžkosti v komunikaci a spolupráci mezi rodinou a školou připisují právě rodinnému prostředí a nedostatečné podpoře ze stran rodičů. Příčin pro nepříznivou spolupráci může být mnoho, ale jak uvádí Potočárová (2008), jejíž tvrzení se shoduje s Carvalho, v každodenní realitě jsou to především rodiče, kteří spolupráci komplikují. Jejich postoj ke škole je často orientován na spoléhání se na odbornost učitele, někteří rodiče se cítí být školou přetěžováni a jiní tím kompenzují své nedostatky. Někteří rodiče jednájí podle hesla: „kdo nechce, hledá výmluvy, kdo chce, hledá důvody“, ale obecně na všechny rodiče to samozřejmě použít nelze. Překážkami ve spolupráci může být ze stran rodičů přesvědčení o autoritě učitele, nedostatečné vzdělání a tím pádem omezené komunikační pole, jazykové rozdíly, socio-ekonomický status rodiny. Ale ne jen ze stran rodičů mohou nastat limity této spolupráce. Někdy jsou i učitelé lhostejní vůči rodičům, dle Macbetha (1989, cit. podle Pol, Rabušicová, 1998) jsou učitelé zvyklí pracovat bez rodičů a nevnímají je jako partnery, neuvědomují si důležitost vzájemné spolupráce, učitelé se cítí být ze stran rodičů ohroženi, nemají ze školy vyjádřenu povinnosti rozvíjet spolupráci, cítí se být pod tlakem (užití nových metod, inovace obsahů vzdělávání), podle vzoru řídicího pracovníka chápou spolupráci s rodinou jen jako formálnost. Kosová (2006) dodává, že mohou být učitelé unavení nespolupracujícím přístupem rodičů, který je odrazuje od jakékoli další snahy spolupráci rozvíjet.

Nyní jsme si uvedly i možná omezení spolupráce, ale rády bychom se navrátily spíše k té straně pozitivní, a proto dále nastíníme zásady a stupně spolupráce, které mohou být v podmínkách mateřské školy využívány.

2.3.1 Kvalitní spolupráce s rodiči

Každá škola by si měla stanovit, jaké formy a zásady spolupráce vůči rodičům chce realizovat a dodržovat. Špačková (1999) uvádí některé ze **zásad**, kterými by se měly mateřské školy inspirovat:

- otevřenost školy rodičům (a celé rodině);
- informovat rodiče o dění ve škole;
- nabídka odborné a individuální pomoci (případně odkázání na odbornou literaturu, poskytnutí pomůcek, odkázání na odborníky);
- ochota vyslechnout druhé (komunikace jak s učitelkou, tak s vedením školy);
- využívání iniciativy a zájmu rodičů (ta je většinou přijímána učitelkami velmi kladně, jde např. o nabídku akcí pro děti, pomoc učitelce, finanční podpora, atd.);
- včasná informovanost (osobní, písemná, na nástěnkách, třídních schůzkách, webových stránkách školy);
- respektování rodinných tradic a zvyklostí (respektování náboženských vyznání);
- posilování kladných vztahů mezi rodinou a mateřskou školou (denní kontakt, efektivní komunikace, partnerský vztah);
- rodiče by měli být seznámeni s koncepcí výchovně-vzdělávací práce (seznámení s dokumenty, vyjádření názoru a případných připomínek) a následně mít možnost spolurozhodovat o dění ve škole;
- nabídka společných akcí pro rodiče s dětmi (společná odpoledne, výlety; posílení vzájemné spolupráce, partnerství).

Pokud jsou tyto zásady dodržovány, zvyšuje se pravděpodobnost, že je spolupráce neustále podporována a rozvíjena. Čapek (2013, s. 13) tvrdí, že je spolupráce rodičů a učitelů nedílným prvkem ve vzdělávání a popisuje několik stupňů spolupráce rodičů se školou, jsou jimi:

- „Plnění základních rodičovských povinností.
- Komunikace rodič – škola.
- Zapojení rodičů jako dobrovolníků do činnosti školy.
- Zapojení rodičů do domácí přípravy.
- Zapojení rodičů do rozhodování o záležitostech školy.
- Zapojení rodičů do školní komunity.“

Pak už je jen na rodičích a učitelích, zda ustrnou v nějakém bodě nebo budou spolupráci rozvíjet a zkvalitňovat.

Za dobrou úroveň spolupráce mezi rodiči a školou můžeme považovat takovou spolupráci, kdy se rodič aktivně podílí na dění ve škole, účastní se společenských aktivit často s celou rodinou, je schopen a především ochoten řešit společně se školou problémy. Škola mu není lhostejná, není pouze odběratelem výchovně-vzdělávacího působení na své dítě, ale také přichází s vlastními nápady, aktivně škole pomáhá a podporuje ji.

V této kapitole jsme se zabývaly významem spolupráce, kdy je třeba dbát na partnerský vztah mezi subjekty. Dále jsme uvedly formy spolupráce, které mohou být v mateřských školách užívány, a neopomenuly jsme zmínit, co kladně ovlivňuje tyto vztahy, jaká mohou mít pozitiva pro všechny zúčastněné strany (dítě, rodič, učitel/škola) a také jsme uvedly limity, které mohou spolupráci omezovat. To bylo posuzováno vzhledem k podmínkám klasické veřejné mateřské školy. V nadcházející kapitole se zaměříme na problematiku mateřských škol univerzitních, které fungují na principu soukromého firemního zařízení.

3 UNIVERZITNÍ MATEŘSKÉ ŠKOLY

Univerzitní mateřské školy vznikaly na popud nedostatku míst pro děti ve školách veřejných. Pemová a Ptáček (2013, s. 6) uvádí, že: „od roku 1998 došlo k poklesu počtu mateřských škol o 23 %, což souvisí s přetrvávajícím nedostatkem míst v mateřských školách, jejich kapacita neodpovídá současnému demografickému vývoji.“ Dále autoři uvádí (s. 18), že se demografická situace mění a počet dětí předškolního věku pozvolna narůstá, hovoří o tzv. „babyboomu“. Vzhledem k tomuto nárůstu počtu dětí a nedostatku kapacit v mateřských školách jsou zřizovány soukromé i univerzitní školy. Ty jsou typem firemních (soukromých) mateřských škol s rozdílem toho, že nevznikají ve firmě, ale právě na půdě vysokých škol. Úlohu zřizovatele zde tedy zastává vysoká škola. Průcha (2016) tyto univerzitní mateřské školy řadí mezi moderní alternativní mateřské školy, vzhledem k odlišnosti oproti mateřským školám státním.

3.1 Univerzitní soukromé firemní školy

V současné době může rodič s předškolním dítětem využít tyto služby (dle Syslové, Borkovcové a Průchy, 2014):

- jesle;
- mateřskou školu v režimu školského zákona;
- mateřskou školu v režimu živnostenského zákona
- „firemní školku“ anebo mateřskou školu zřízenou pro vzdělávání dětí zaměstnanců;
- dětskou skupinu;
- nestátní neziskovou organizaci se zaměřením na péči o děti v mladším i starším předškolním věku;
- poskytování péče v nekomerčním základě (rodiče v domácnosti);
- chůvu.

Tyto v současnosti dostupné služby mohou být v poslední době konfrontovány s povinností předškolního roku v mateřské škole, to může v menší míře zapříčinit omezení takto stanovené nabídky služeb.

Univerzitní mateřské školy jsou tedy zakládány na principu firemních mateřských škol. Pojem „firemní mateřská škola“ však není ukotven v žádném ze zákonů, ale využívá opisu „mateřská škola určená ke vzdělávání dětí zaměstnanců zřizovatele nebo jiného zaměstnavatele“ uvedeném v § 34, odst. 8 novelizovaného školského zákona č. 561/2004

Sb. Firemní mateřská škola je soukromou mateřskou školou, která dle novely školského zákona dává možnost přednostního přijímání dětí zaměstnanců zřizovatele na základě rozhodnutí zřizovatele mateřské školy³. Škola si může určit vlastní kritéria pro přijímání dětí, aniž by se jednalo o diskriminaci či znevýhodňování ostatních dětí, jak uvádí i Syslová, Borkovcová a Průcha (2014, s. 25). Na firemní, tedy soukromou či univerzitní školu zařazenou do rejstříku škol a školských zařízení s předmětem činnosti poskytování vzdělávání se vztahuje školský zákon a s ním související předpisy. Tyto školy zapsané ve školském rejstříku také mohou získávat dotace ze státního rozpočtu dle zákona č. 306/1999 Sb. o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školním zařízením ve znění pozdějších předpisů, a to zákona č. 562/2004 Sb. Aby se soukromá firemní mateřská škola dostala do rejstříku, musí naplnit jistá kritéria. Před zapsáním školy do rejstříku musí škola splňovat a následně respektovat předpisy potřebné k jejímu provozu. Jde o následující zákony a vyhlášky ve znění pozdějších předpisů (Šimková, Všeticková, 2014):

- zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném jiném vzdělávání (školský zákon);
- zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnicích;
- zákon č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením;
- vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání;
- vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých;
- vyhláška 137/2004 Sb., o hygienických požadavcích na stravovací služby a o zásadách osobní a provozní hygieny při činnostech epidemiologicky závažných;
- vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby;
- vyhláška č. 107/2005 Sb., o školním stravování.

³ Toto rozhodnutí mateřské školy je konkrétně specifikováno v § 34 odst. 8 školského zákona, který tvrdí, že: „Zřizovatel může určit mateřskou školu nebo její odloučené pracoviště ke vzdělávání dětí zaměstnanců zřizovatele nebo jiného zaměstnavatele. Na tuto mateřskou školu nebo odloučené pracoviště se nevztahují odstavce 2 až 4 a § 35 odst. 1. O přijetí do této mateřské školy nebo odloučeného pracoviště rozhoduje ředitel na základě kritérií stanovených zřizovatelem, je-li jím stát, kraj, obec nebo svazek obcí, a v ostatních případech rozhoduje na základě kritérií stanovených vnitřním předpisem právnické osoby vykonávající činnost školy. Kritéria pro přijímání do mateřské školy se zveřejňují předem, a to způsobem umožňujícím dálkový přístup.“

Univerzitní mateřské školy v České republice

Pokud školy plní výše zmíněné zákony a vyhlášky, pak mohou vzniknout jako zařízení tohoto typu. V prostředí České republiky máme v současnosti devět univerzitních mateřských škol, které svým zaměstnancům, studentům a mnohdy i veřejnosti poskytují možnost předškolního vzdělávání pro jejich děti. Tyto školy vznikaly na popud již zmiňovaného nedostatku míst ve školách veřejných, univerzity tím také zvyšují svoji prestiž a kredibilitu školy. Benefitem vlastní mateřské školy přispívají univerzity k harmonizaci profesního a rodinného života. Rodiče-studenti mají zajištěnu kontinuitu jejich vzdělávání na vysoké škole i v případě, že již rodinu mají či ji právě zakládají. Rodičům-pedagogům dané univerzity zde vzniká prostor pro brzký návrat do své role pedagoga, čímž si i sama univerzita udržuje kvalitní pedagogické zázemí.

Tuto možnost sladění profesního a rodinného života jako první využilo České vysoké učení technické v Praze (dále jen ČVUT). Mateřská škola nesoucí název Lvíčata vznikla 1. října 2010 jako první mateřská škola, jejíž název obsahoval přívlastek univerzitní. Druhou vysokou školou, která chtěla napomocť svým zaměstnancům, byla Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně (dále jen UTB). Ta svou univerzitní mateřskou školu Qočna založila ke dni 30. května roku 2011. Během let vznikaly při českých vysokých školách další a další univerzitní mateřské školy. K 1. únoru 2012 zahájila svou činnost Univerzitní mateřská škola při Univerzitě Palackého v Olomouci. Asi největším, nazvěme to, „boomem univerzitních mateřských škol“ se stal rok 2013, kdy vzniklo dalších pět univerzitních mateřských škol. Byly jimi:

- Univerzitní mateřská škola Hrášek při Mendlově univerzitě v Brně (4. únor 2013);
- Přírodovědná školka Rybička při Karlově univerzitě v Praze (4. března 2013);
- Mateřská škola Žabičky při Univerzitě obrany v Brně⁴ (1. září 2013);
- Univerzitní mateřská škola na Vysoké škole báňské při Technické univerzitě v Ostravě (2. září 2013);
- Univerzitní mateřská škola Kupci při Vysoké škole ekonomické v Praze (16. září 2013) jako detašované pracoviště při Univerzitní mateřské škole Lvíčata (ČVUT).

⁴ Tato mateřská škola podle publikace od Majerčíkové a Rebendové (2016, s. 34) uvádí, že v názvu nesou uveden přívlastek univerzitní, ale mají statut soukromé mateřské školy. Vzhledem k tomu, že jsou zapsáni do sítě státních škol a mohly by tedy být v rejstříku škol a školských zařízeních, tak pro potřeby této práce bereme Mateřskou školu Žabičky při Univerzitě obrany v Brně jako školu univerzitní.

Zatím nejmladší mateřskou školou při univerzitě vznikla k datu 1. září 2014 Univerzitní mateřská škola ŠkaTULka při Technické univerzitě v Liberci⁵. Pro lepší orientaci v posloupnosti vzniku univerzitních mateřských škol na území České republiky zde uvedeme přehled:

Univerzitní mateřská škola Lvíčata	ČVUT, Praha	1. 10. 2010
Univerzitní mateřská škola Qočna	UTB, Zlín	30. 5. 2011
Univerzitní mateřská škola při UP	UP, Olomouc	1. 2. 2012
Univerzitní mateřská škola Hrášek	MENDELU, Brno	4. 2. 2013
Přírodovědná školka Rybička	UK, Praha	4. 3. 2013
Mateřská škola Žabičky	UO, Brno	1. 9. 2013
Univerzitní mateřská škola při VŠB-TUO	VŠB-TUO, Ostrava	2. 9. 2013
Univerzitní mateřská škola Kupci	VŠE, Praha při ČVUT Praha	16. 9. 2013
Univerzitní mateřská škola ŠkaTULka	TUL, Liberec	1. 9. 2014

Obr. 1: Přehled vývoje vzniku univerzitních mateřských škol v ČR

Zřizování mateřských škol při univerzitách se těší oblibě. Proto i několik dalších univerzit uvažovalo o založení své mateřské školy jako podpory svých zaměstnanců, vzhledem k nedostatku míst ve veřejných mateřských školách. Například Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích se rozhodla ke zřízení již v roce 2013 (Realizace mateřské školky ..., 2013), její provoz byl zahájen až 1. září 2016, ale zatím pouze ve formě dětské skupiny Kvítek. Jako dětská skupina⁶ by měla fungovat první dva roky jejího fungování a poté by měla být přeměněna na formu mateřské školy (Jihočeská univerzita otevírá..., 2016). Další univerzitou, která chce otevřít svou univerzitní mateřskou školu je Západočeská univerzita v Plzni. Její provoz by měl být zahájen

⁵ Informace o univerzitních mateřských školách byly zjišťovány z webových stránek jednotlivých škol (www.lvicata.cvut.cz/ums; www.qocna.utb.cz; www.ms.upol.cz; www.hrsekms.cz; www.skolksrybicka.cz; www.skolkauo.cz; www.umsostrava.cz; www.lvicata.cvut.cz/ums/trida-kupci; www.msskatulka.cz) ke dni 27. 2. 2017.

⁶ Dětská skupina není klasickým vzdělávacím zařízením a nepodléhá schválení a kontrole ministerstva školství.

k 1. září 2017 (Západočeská univerzita v Plzni chce ..., 2017). Pro rodiče dětí je to určitá výhoda, mít možnost poskytnout dítěti předškolní vzdělávání v těsné blízkosti jeho pracovních povinností. V následující podkapitole se zaměříme na univerzitní školy v závislosti na problematice jejího zřizování, především financování, a také na ojedinělost prostředí, ve kterém může vzniknout prostor pro pedagogické praxe studentů učitelství.

3.2 Specifika univerzitních mateřských škol

Jak už bylo uvedeno výše, univerzitní mateřské školy jsou typem soukromé firemní školy, což už predikuje specifické prostředí univerzity. Tyto školy jsou pro zřizovatele (univerzitu) v dlouhodobé perspektivě jistě vhodným řešením. Založení předškolního zařízení v prostředí univerzity je výhodou spojenou s jejími zaměstnanci, kdy ti mají možnost dřívějšího návratu do práce. Avšak je také důležité podotknout, že zřízením univerzitní mateřské školy nevznikají zřizovateli jen a pouze výhody. Na straně druhé se objevují požadavky na prostor, nemalá investice finančního kapitálu, administrativní zátěž, zajištění a zaplacení kvalifikovaného personálu, dodržování hygienických a bezpečnostních norem. Pro univerzitu je velmi důležité zvážit, zda se jí opravdu vyplatí investovat do zřízení takového předškolního zařízení. Kreč (2014) uvádí, že firmě, která nemá alespoň 300 zaměstnanců, se v podstatě zřízení firemního zařízení nevyplatí. S tím by však univerzity mít problém neměly, počet 300 zaměstnanců všechny s přehledem převyšují. Univerzity tedy musí být schopné v případě zřízení své mateřské školy splňovat provozní, prostorové, programové a personální zajištění vyplývající ze školského zákona a dalších norem.⁷ Majerčíková a Rebendová (2016, s. 21) udávají, že se jako nejtěžší úkol při zakládání firemní mateřské školy může jevit zabezpečení prostorových a provozních podmínek, avšak mnohem důležitější je zajištění personálního a programového zajištění školy. To je z perspektivy času dlouhodobější problematikou, protože učitelé a obsah jsou pro činnost mateřské školy (výchovně-vzdělávací činnost) stěžejní. Mateřské školy při univerzitách disponují výhodami ve vztahu ke státu, zaměstnavateli i k rodičům (ve většině případů zaměstnancům univerzity) dětí, které danou školu navštěvují.

⁷ Blíže Pemová, Ptáček a kolektiv, s. 44 – 47.

Tyto benefity shrnují Pemová, Ptáček a kolektiv (2013, s. 25) takto:

Tab. 1: Výhody firemních zařízení péče o předškolní děti (Pemová, Ptáček, 2013, s. 25)

Pro zaměstnavatele	Pro zaměstnance
<ul style="list-style-type: none"> ➤ výhoda oproti konkurentům při výběru potenciálních zaměstnanců ➤ vyšší identifikace zaměstnanců s firmou a firemní loajalita ➤ nižší náklady na opakované výběry a zaškolování personálu ➤ možnost pružněji zorganizovat pracovní dobu zaměstnanců, bez narušení jejich rodičovské povinnosti ➤ forma mimomzdového benefitu ➤ sociálně odpovědné chování firmy, lze využít v marketingové strategii ➤ možnost daňových odpisů nákladů na vybudování a provozování firemního zařízení 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ pružná provozní doba školky odpovídající pracovnímu rytmu firmy ➤ větší motivace ke kvalitní práci a identifikaci se zaměstnavatelem ➤ vzdálenost školky a místa výkonu práce (úspora času, operativní řešení problému, apod.) ➤ možnost fyzické blízkosti rodičů během dne a jejich spolupodílení se na chodu a programu zařízení ➤ lepší komunikace mezi rodiči a personálem (větší důvěra a ochota spolupracovat) ➤ více profesního rozvoje, kombinace s rodinnými rolemi

Již v podkapitole 3.1 jsme uvedly, na základě jakého principu jsou univerzitní mateřské školy zakládány a jaká legislativní vymezení musí splňovat, aby mohly být zapsány do rejstříku škol a školských zařízení vedeným MŠMT. Tyto mateřské školy jsou pak většinou zřizovány jako školské právnické osoby. A tím, že jsou v rejstříku zapsány, mohou využívat finanční podporu (na provoz a mzdy pracovníků) ze státního rozpočtu. Majerčíková a Rebendová (2016, s. 26) vymezují financování mateřských škol jako vícezdrojové, což znamená, že veřejné mateřské školy jsou financovány z prostředků MŠMT, obce a od rodičů. V případě mateřských škol univerzitních se to děje skrze MŠMT, zřizovatele a rodiče. MŠMT přiděluje finance ze státního rozpočtu pouze na přímé vzdělávací výdaje (dle ustanovení § 160 až § 163 školského zákona sem patří: platy, mzdy, odměny, příděly do fondu kulturních a sociálních potřeb, další vzdělávání pedagogických pracovníků, aj). Jisté finanční břemeno nesou i sami zřizovatelé, tedy v našem případě

univerzity, jež mateřskou školu zřizují a v neposlední řadě je škola financována také rodiči, kteří platí školné (to je ve většině případů nemalé).

Univerzitní mateřské školy zřizované dle školského zákona mohou získávat z MŠMT dotace ze státního rozpočtu. Majerčíková a Rebendová (2016, s. 26) uvádí, že je to „nejprve ve výši 60 % školského normativu, a pokud budou splňovat náležitosti školského zákona, pak vzniká možnost získat další rok dotace až do výše 100 % školského normativu.“ O těchto dotacích rozhoduje Česká školní inspekce dle zákona č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením.

Většina českých vysokých škol využila pro zřízení své mateřské školy finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a také státního rozpočtu České republiky. Byly jimi Vysoká škola báňská při Technické univerzitě v Ostravě, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Univerzita Palackého v Olomouci, Mendlova univerzita v Brně (Evropský sociální fond ČR, 2012; 2013; 2014; 2015). Jinou možností podpory bylo financování z projektu Operační program Praha – adaptabilita z prostředků Evropského sociálního fondu a z rozpočtu hlavního města Prahy, kterou využily právě pražské vysoké školy, a to České vysoké učení technické v Praze, Vysoká škola ekonomická v Praze a Univerzita Karlova v Praze (Operační program Praha – adaptabilita, 2010; 2013; 2015).

Dalším podstatným zdrojem financování je úplata za vzdělávání a školské služby (školné či školkovné). Jak jsme již zmiňovaly, školné či školkovné v univerzitních mateřských školách je nemalé (v prostředí českých univerzitních mateřských škol se pohybuje v rozmezí od 1000,- až do necelých 5 000,- za měsíc), avšak od nynějšího roku mají rodiče možnost jej zahrnout do daňové slevy. I za rok 2016 si rodiče mohou snížit své náklady o tzv. školkovné, tedy náklady, které vydávají za pobyt dítěte v mateřské škole či jiném zařízení péče o děti předškolního věku (Daňová sleva za školku, ..., 2017).

Pro univerzitní mateřské školy, vycházejíc ze specifického prostředí univerzity, je hlavní odlišností také to, že některé z nich zastávají pozici fakultní či cvičené školy. Vzniká zde prostor pro realizaci pedagogických praxí studentů učitelských oborů daných univerzit. Dle zjištění Majerčíkové a Rebendové (2016, s. 27) jako fakultní mateřské školy působí školy v Liberci, Olomouci a ve Zlíně, pedagogické praxe dále umožňuje i Přírodovědná školka Rybičky v Praze, ale nemá statut fakultní mateřské školy.

Nejen prostředím, způsobem zřizování, financováním ze stran státu, zřizovatele i rodin, výhodami jak pro zaměstnance, tak i pro zaměstnavatele (univerzitu) se univerzitní mateřské školy liší od veřejných. Jejich hlavními odlišnostmi je i možnost zastávat statut fakultní mateřské školy pro své studenty. Velkou otázkou může být, zda je v prostředí univerzitních mateřských škol odlišná i spolupráce mezi rodiči a školou. Na tuto problematiku se zaměříme v kapitole následující.

4 ODLIŠNOSTI VZTAHŮ S RODIČI V UNIVERZITNÍCH MATEŘSKÝCH ŠKOLÁCH

Rodiny a rodiče jsou často společností označovány jako klienti mateřské školy. Rodina i postavení a role jednotlivých členů se mění. Současně se změnami rodiny se také mění pohled na profesi učitele (Hogenová a Kalábová, 2013, s. 68) od něhož se pak očekává lepší porozumění potřebám a očekáváním rodiny. Nelze však oddělit výchovu od vzdělávání, proto je důležité, aby rodina a škola vzájemně spolupracovaly a byly partnery.

Výrazným specifikem či odlišností univerzitních škol oproti školám veřejným může být také úzká spolupráce školy s pracovníky univerzity, kteří mnohdy zastávají právě, a to především, roli rodičů dětí, kteří tamní mateřskou školu navštěvují. Vzniká zde prostor pro komunikaci mateřské školy s odborníky nejen z oblasti předškolní pedagogiky, ale i z dalších oborů.

Pro univerzitu představuje zřízení své mateřské školy výhody spojované i s jejími zaměstnanci. Těmito výhodami může být loajalita, zvýšená motivace, fluktuace, dřívější návrat z rodičovské dovolené, image univerzity a především flexibilita zaměstnanců, kteří nejsou časově vázáni na péči o dítě (Kreč, 2014).

4.1 Sladování rodinného a pracovního života

Už Firma Baťa dokázala ocenit své zaměstnance. Kvalitní zaměstnanci pro ni byli důležití, a proto zřídila firemní mateřskou školu, kam mohli zaměstnanci své děti přihlásit, aby se mohli dříve navrátit do práce. Školský systém firmy Baťa byl vyvíjen v letech 1894 – 1945 za účelem řešení problémů firmy s nedostatkem zaměstnanců, kteří se museli starat o své děti. Culík Končítíková (2015, s. 18) tvrdí, že v mnohém firma Baťa překonala státní vzdělávací systém. Jednotlivé úrovně vzdělávání se vyvíjely postupně a vždy reflektovaly aktuální potřeby firmy. V roce 1918 začala firma Baťa řešit nedostatečné množství mateřských škol, kdy ve Zlíně byla pouze jedna mateřská škola s kapacitou 40 dětí. Podporou firmy bylo v roce 1940 ve Zlíně již 11 mateřských škol pro 645 dětí ve věku od 4 do 6 let, což přispělo k dalšímu rozvoji firmy Baťa, vzhledem k možnému dřívějšímu návratu zaměstnanců do své práce.

Současná stále se rozvíjející společnost klade neustále vyšší nároky na rodiče s dětmi, kdy od nich vyžaduje co možná nejrychlejší návrat do práce a navázání tam, kde

byla dosud jejich kariéra pozastavena. Samozřejmě vždy záleží na samotných rodičích, na jejich individuálních zájmech a profesních ambicích. I přesto mnohdy společnost zapomíná v tomto vztahu zaměstnavatel-zaměstnanec na třetí stranu, a to na dítě, pro které brzký odchod rodičů zpět do zaměstnání může mít neblahé účinky. Z historického pojetí považujeme za důležité zmínit, že se kladly vysoké nároky především na ženy. Vznikala u nich dvojitá zátěž, kdy musely ženy zároveň pracovat a posléze se starat o děti. Vzhledem k tomu zavedly evropské státy v 70. letech 20. století legislativní změny a opatření, které se týkaly rovnocenného pracovního postavení mužů a žen a také právě sladění rodinného a pracovního života. To vše vyústilo k zavedení tzv. rodinné politiky státu (Giddens, 1999).

Opatření pro skloubení rodinného a pracovního života jsou zakotveny také v legislativě. V zákoníku práce č. 262/2006 Sb., v § 239 až § 241 jsou upraveny pracovní podmínky zaměstnanců, kteří pečují o dítě. Často se můžeme setkat s prací na částečný úvazek, prací z domova či s volnou pracovní dobou (Pemová, Ptáček a kol., 2013, s. 28). Nebo zaměstnavatelé nabízejí zaměstnancům výhody v podobě různých forem volna pro rodinné záležitosti, finanční i nefinanční příspěvky, zaměstnanecké výhody, kam můžeme zařadit ubytování, zdravotní péči, využití rekreačních či sportovních zařízení. Zaměstnavatelé mohou nabízet také zajištění péče o dítě ve formě letních táborů, které sami pořádají či právě zřízením vlastního předškolního zařízení (Křížková, Dudová a Maříková, 2007).

Univerzity tedy zřizovaly své mateřské školy především pro harmonizaci rodinného a pracovního života svých zaměstnanců, studentů a v mnoha případech služeb jejich mateřských škol užívá i veřejnost. Univerzitní mateřské školy se snaží neustále zohledňovat požadavky rodičů. V podmínkách univerzitních mateřských škol jsou rodiče často akademickými pracovníky nebo studenty dané univerzity, jejich pracovní/studijní doba je často nepravidelná, což může vést k zohlednění provozní doby mateřské školy (Šmelová, Fasnerová a Petrová, 2013, s. 23 – 37). Často jsou rodičům ve spolupráci s různými fakultami univerzity nabízeny další možné aktivity, které jim mohou rodinný a pracovní život spojovat.

Zřízením mateřských škol při univerzitách vzniká prostor pro rodiče, kteří mohou umístit do mateřské školy své dítě a navrátit se do práce. Z pohledu zřizovatele mateřské školy – univerzity je pro ni zřízení mateřské školy výhodné v tom, že se mu brzy po mateřské potažmo rodičovské dovolené vrátí perspektivní pracovníci či studenti

doktorských i nižších studijních programů (Šmelová, Fasnerová a Petrová, 2013, s. 39). Podporována je zde spoluúčast rodičů na vzdělávání na základě partnerských vztahů, které jsou mnohdy hojně propojeny i mezi samotnými rodiči (pracovníky a studenty) univerzit.

Jako výraznou odlišnost oproti školám veřejným můžeme určit blízkost pracovního či studijního prostředí rodičů s univerzitní mateřskou školou. Univerzitní mateřské škole je prostředí, kde působí rodiče, blízké a tak lépe chápou časové vytížení univerzitních rodičů. V této závislosti mohou školy lépe reagovat na požadavky rodičů ohledně provozní doby univerzitní mateřské školy, čímž přispívají právě ke sladování rodinného a pracovního života rodičů. Kdy je pro ně důležité jak vzdělávání a péče o jejich dítě, tak práce.

4.2 Specifika spolupráce s rodiči univerzitních mateřských škol

Sama o sobě je spolupráce s rodiči velmi náročnou oblastí práce učitele. A co teprve, když jsou tito rodiče převážně akademici? Mnohdy jsou očekávání rodičů velmi vysoká a plnění těchto očekávání je pro učitele náročné. Často do mateřských škol nastupují děti, které nezvládají sebeobsluhu, neumění si samy hrát, zato mají například výbornou úroveň počítačové gramotnosti. Dnešní děti ovládají mobily, počítače a jinou moderní techniku již od útlého věku, ale mnohdy mají problémy právě se sebeobsluhou. Rodiče kladou nejenom na své děti, ale i na mateřské školy, vysoké nároky. Vyžadují výuku cizích jazyků, plavání, sportovní a hudební činnosti, další zájmovou činnost a to vše v čistém prostředí, apod. Jak uvádí Svobodová (2010, s. 63 – 64), to, že se člověk stane rodičem, ještě neznamená, že je odborníkem na výchovu. Oproti tomu však staví to, že je odborníkem na své dítě, které dokonale zná, a tyto znalosti předané učitelce mohou kvalitně ovlivnit výchovně-vzdělávací působení na dítě. Partnerství s rodičem přináší učiteli možnost lépe poznat dítě a jeho svět, oproti tomu rodič může nahlédnout do způsobů, jakými jsou děti vzdělávány.

Už jen to, že je univerzitní prostředí a v ní zřízení mateřské školy specifické předpokládá také specifickou komunikaci, spolupráci a vztahů mezi rodiči a školou. Majerčíková a Rebendová (2016, s. 30 – 31) uvádějí, že je rodičovská komunita v univerzitních mateřských školách tvořena převážně akademiky, méně už administrativními pracovníky a studenty, což může představovat významné specifikum oproti školám veřejným. Tyto rodiče řadí do střední třídy společnosti. Keller (2012) udává, že se v dnešní době může hovořit o tzv. nové střední vrstvě, která je zaměřena na vzdělání

a odbornou kvalifikaci. **U rodičů v univerzitních mateřských školách převládá vysokoškolské vzdělání**, to má samozřejmě vliv nejen na jejich děti, ale také na celkovou komunikaci a spolupráci se školou. Některé výzkumy zjišťovaly vliv rodinného prostředí na sociální osud dětí. V jednom z výzkumů zjistil Kohn (1977, cit. podle Katrňák, 2003), že typ povolání, profesní zkušenosti a hodnotová orientace rodičů se projevuje ve výchovných strategiích působících na dítě. Dále uvádí, že rodiče ze středních vrstev dbají na osobní rozvoj dítěte, na hodnoty které zajímají samotné dítě; zdůrazňují hodnotu štěstí a ohleduplnost; podporují zájem o poznávání nových věcí; neužívají zákazů a příkazů, ale spíše děti vedou a motivují; dítě vedou k rozpoznání, co je správné a co špatné; socializují dítě k podobnému typu povolání, jaké oni sami vykonávají. Kohnovo zjištění je bezpochyby zajímavé, ačkoli by nás zajímalo, jak autor podkládá tvrzení, že jsou socializovány k podobnému typu povolání, jež sami rodiče vykonávají. Pokud tedy rodič podporuje individualitu dítěte, zdůrazňuje hodnoty štěstí a ohleduplnosti, tak by měl rodič podporovat dítě, ať už se vydá jakoukoli cestou, myšleno tak, že ho podpoří v jakémkoli jiném povolání. Další pohled, který se zabýval vlivem rodinného prostředí, uvádí Bourdieu (1986, cit. podle Katrňák, 2003), který objasňuje koncept kulturního kapitálu. Míra kapitálu rodiny úměrně stoupá se zvyšujícím se vzděláním rodičů. Vyšší vzdělání rodičů se tedy promítá do péče o dítě a rozvíjení jeho školní kariéry, to pak samozřejmě souvisí se tím, jak rodiče spolupracují se školou.

Z výzkumného zjištění Majerčíkové a Rebendové (2016, s. 74) vyplývá, že specifickým znakem spolupráce mezi rodiči a univerzitními mateřskými školami je i fakt, že skupinu rodičů spojuje nejen dosažené vzdělání, ale také prostředí ve kterém pracují a také pracovní vztahy mezi jednotlivými rodiči. Na pracovišti se setkávají a mohou si vytvářet vztahovou síť.

Rodiče univerzitních škol dokážou ocenit náročnost práce učitele, a to pravděpodobně vzhledem k tomu, že v mnoha případech sami zastávají roli učitele ve své profesi (Majerčíková a Rebendová, 2016, s. 78). Tak jak tak to může být při spolupráci rodičů a univerzitní mateřské školy také významným faktorem, který danou spolupráci ovlivňuje. Majerčíková a Rebendová (2016, s. 79) také dodávají, že tyto rodiče důvěřují učitelkám a jejich odborným kompetencím, to může tvořit dobrý základ pro vzájemnou kooperaci.

Univerzitní mateřské školy nabízejí různé další aktivity, které označují jako „nadstandardní“ a rodiče je s oblibou oceňují. Jejich zainteresovanost je v této oblasti

vysoká a projevují se v ní rodičovské ambice. Otázkou však je, zda jsou opravdu aktivity nadstandardní. Tyto aktivity, nebo alespoň jejich prvky, by mohly být implementovány i při běžné vzdělávací činnosti škol. **Tlak rodičů na zájmovou činnost**, její pestrost a intenzitu, je v univerzitních mateřských školách značný. Školy většinou požadavkům rodičů vyjdou vstříc (Majerčíková a Rebendová, 2016, s. 79 – 81). S tím souvisí klientský nikoli však partnerský přístup rodičů ke škole.

Na případu jedné univerzitní mateřské školy uvádí Majerčíková a Rebendová (2016, s. 81 – 82), že jsou rodiče ze strany školy považováni za **partnery** a škola se neustále snaží tyto vzájemné vztahy kultivovat. Rodiče si chválí dostatečnou informovanost o jejich dítěti a také příležitosti pozorovat dění ve škole kdykoli o to rodiče projeví zájem. Rodiče jsou ve zkoumané škole ochotni a schopni pojmenovat problémy a vyvíjet úsilí pro jejich řešení. Také mají možnost se zapojit do Rady školy. Rodiče, jejichž děti navštěvují tuto univerzitní mateřskou školu, disponují vysokoškolským vzděláním, vysokou mírou kulturního a sociálního kapitálu. To může ovlivňovat spolupráci se školou, kdy se **mohou rodiče někdy až příliš angažovat**, co pak může nabourávat autonomii školy a jejího personálu.

Zájem rodičů o dění v univerzitních školách je vysoký. Štech (2004) vymezuje rodiče, kteří se snaží poznat školu jako instituci a snaží se ji dále rozvíjet a naproti tomu neustále kladou své zájmy, o kterých jsou přesvědčeni, že by se jim učitelé měli podmiňovat. Katrňák (2004) tvrdí, že vysokoškolsky vzdělaní rodiče udržují souvislé vztahy se školou. S ním souhlasí Majerčíková a Rebendová (2016, s. 82), které nejvyšší dosažené vzdělání determinují jako zásadní vliv, který ovlivňuje charakter a kvalitu vztahů a spolupráce rodiny s univerzitní mateřskou školou. Zájem rodičů univerzitní mateřské školy o samotnou školu můžeme shledávat také v materiální podpoře, kterou jí poskytují. Ta je následně využívána na chod školy a na tvorbu podmínek pro edukaci dětí (Majerčíková a Rebendová, 2016, s. 84 - 85). Dále z jejich výzkumu, vyplynulo, že jsou rodiče v univerzitní mateřské škole viděni jako sebevědomí a asertivní, což ovlivňuje jejich komunikační strategie využívané ke spolupráci s mateřskou školou. Je nutné počítat s tím, že spolupráce a komunikace mezi rodiči a školou je vždy zakládána především na tom, jaký vliv bude mít na jejich dítě. Rodiče jsou zde respektováni s ohledem na jejich intelektuální a sociální úroveň.

Majerčíková a Rebendová (2016, s. 87 - 89) také zjistily, že učitelky v jedné univerzitní mateřské škole si nejsou zcela jisty svými schopnostmi v kooperaci s rodiči

dětí. To může být ovlivněno právě vysokým vzděláním rodičů, kdy se učitelky mateřské školy mohou cítit ohroženy a vzhledem k rodičům pocíťují respekt. **Rodiče jsou totiž schopni komunikovat, argumentovat, obhajovat své názory a představy**, na což učitelky nejsou mnohdy připraveny a tudíž je pro ně **komunikace a spolupráce s vysokoškolsky vzdělanými rodiči náročnější**. Takoví rodiče oceňují elektronickou komunikaci především kvůli jejich pracovní vytíženosti. Snaží se aktivně podílet na vzdělávání svých dětí a v případě nespokojenosti to dají znát, případně iniciují možnosti pro řešení, to se ale ne vždy setká s uznáním ze strany školy.

Jak je z této kapitoly patrné, vztahy rodičů a univerzitních mateřských škol jsou ovlivněny prostředím, kde jsou mateřské školy zřizovány, ale také, a to především, vzděláním rodičů, jejichž děti navštěvují dané univerzitní mateřské školy. Vysokoškolské vzdělání rodičů významně ovlivňuje charakter a kvalitu vztahů, komunikaci a podílení se rodičů na spolupráci s univerzitní mateřskou školou. I ve veřejných mateřských školách bývají rodiče vysokoškolsky vzdělaní, avšak v univerzitních mateřských školách je vysokoškolsky vzdělaná, dovolíme si tvrdit, většina rodičů.

5 SHRUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI

Cílem teoretické části práce bylo představit teoretická východiska spolupráce rodiny s univerzitní mateřskou školou a její specifika. Spolupráce rodiny a mateřské školy byla definována několika autory různě, označují ji jako spolupráci, vztah rodiny a školy, rodičovské zapojení, angažovanost, kooperace, participace či partnerství. Přikláníme se k tomu, tento vztah pojímat jako partnerství, jelikož je spolupráce mezi těmito subjekty důležitá nejen pro ně samotné, ale především pro třetí stranu tohoto vztahu, a to pro dítě.

V práci byla popsána nejprve samotná spolupráce rodiny a mateřské školy, která je důležitým aspektem fungování mateřských škol a uspokojení všech stran (rodič, dítě, škola). Popsán byl také vývoj spolupráce rodiny a školy a její legislativní vymezení. Význam této spolupráce je důležitý vzhledem k vývoji dítěte. Spolupracujeme už jen tím, že dítě mateřskou školu navštěvuje. Také byly vymezeny formy spolupráce a jistá pozitiva, ale i úskalí, která při spolupráci mohou nastat. Pro kvalitní spolupráci mezi školou a rodiči je velmi důležitá důvěra.

Dalším důležitým východiskem práce byly univerzitní mateřské školy. Ty jsou v prostředí České republiky fenoménem posledních sedmi let. Univerzitní mateřské školy jsou typem školy firemní zřizované při univerzitách. Firemní mateřské školy mají oproti veřejným školám specifitější proces zřizování, financování a mohou zde vznikat jisté výhody jak pro samotného zřizovatele – univerzitu, tak pro rodiče dětí, které univerzitní mateřskou školu navštěvují, převážně zaměstnance či studenty univerzity. Vznik těchto škol byl zapříčiněn nedostatkem míst ve školách veřejných, čímž se přispělo ke sladění rodinného a pracovního života univerzitních rodičů.

Vzhledem ke specifickému prostředí univerzity tedy předpokládáme, že je do jisté míry specifická i spolupráce rodin a univerzitní mateřské školy. Ta je do jisté míry specifická vysok školským vzděláním rodičů, jejich oceňováním učitelské profese, tlakem společnosti, který predikuje tlak rodičů na školu v závislosti na vzdělávání jejich dětí. Rodiče a škola jsou zde partnery, avšak někdy se mohou rodiče do spolupráce angažovat přespříliš, což nemusejí učitelky zvládat, protože je to pro ně obtížné. Vzhledem k vysokému vzdělání rodičů, se také vynořuje jako důležitý aspekt náročnost komunikace rodičů s učiteli, kteří se mohou v některých případech cítit rodiči až ohroženi nebo přinejmenším jsou na komunikaci s rodiči vybaveni nedostatečnou argumentací. Na druhé straně tato spolupráce v univerzitním prostředí skýtá mnoho zajímavých možností.

Otázkou ale může být, zda univerzitní mateřské školy mohou nabídnout stejné či dokonce lepší podmínky pro výchovu a vzdělávání dětí než mateřské školy veřejné.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU

V teoretické části byla charakterizována spolupráce mateřské školy s rodinou (školní úroveň) a spolupráce učitele a rodiče (třídní úroveň), cesta ke kvalitnímu vztahu mezi mateřskou školou a rodiči, univerzitní mateřské školy a odlišnosti vztahů s rodiči v univerzitních mateřských školách. Výzkumná část diplomové práce bude zaměřena na spolupráci rodičů s univerzitní mateřskou školou a její specifika. Získaná data z dotazníků distribuovaných rodičům a učitelům univerzitních i veřejných mateřských škol budou zpracována a porovnávána. Porovnání bude probíhat mezi univerzitními mateřskými školami oproti mateřským školám veřejným.

6.1 Sondáž a předvýzkum

Na počátku našeho výzkumu proběhla sondáž, během které jsme se snažily získat co nejvíce informací týkající se problematiky spolupráce rodičů s univerzitní i veřejnou mateřskou školou, a rozšířit si tak vhléd do dané oblasti. Z předchozí zkušenosti z praxe, následného zapojení se do výzkumu v podobě případové studie a návštěvou několika mateřských škol jsme se obeznámily s konkrétními aspekty spolupráce mezi rodiči a mateřskou školou i jejími učitelkami.

Hlavním zjištěním těchto návštěv, zapojení a zkušeností bylo, že mají rodiče i učitelky o spolupráci mezi sebou povědomí, dobré mínění a neustále se jí snaží obohacovat a podněcovat. Většinou se spolupráce neomezuje pouze na zjišťování a předávání informací o prospívání dětí, ale spolupracuje se navzájem v širším měřítku. Rodičům i učitelkám záleží na dobrých vztazích, na rozvoji spolupráce nejen pomocí komunikace, ale také pomocí zapojování do aktivit, činností pořádaných školou a i pomocí angažovanosti a iniciativnosti ze stran rodičů. Na základě této sondáže jsme vytvořily dotazník, který byl rozeslán několika respondentům.

V rámci předvýzkumu byly tedy dotazníky vyplněny 10 respondenty. Všemi respondenty v tomto případě byly ženy, z toho 6 žen matek a 4 ženy učitelky. Většina zúčastněných respondentek v rámci problematiky spolupráce rodičů s mateřskou školou a učitelkami neměla problém s pochopením otázek, dotazník byl vyplněn bez problémů. Dvě z nich uvedly drobné připomínky ohledně instrukce k jedné z polootevřených otázek. Na základě těchto připomínek byla instrukce k položce dotazníku upravena. Po následné modifikaci dotazníku byla jeho finální verze prodiskutována s jednou z respondentek, která

již dotazník předtím vyplňovala. Jelikož nebyly zjištěny další překážky, dotazník byl upraven do konečné podoby ve dvou verzích – pro rodiče, pro učitele.

6.2 Cíle výzkumu, výzkumné otázky a hypotézy

Cílem této práce je zjistit specifika spolupráce s rodiči v univerzitních mateřských školách.

Hlavní výzkumná otázka: Jaká jsou specifika spolupráce s rodiči v univerzitních mateřských školách?

Z ní vyplývá **dílčí výzkumný cíl:**

- Zjistit rozdíly ve spolupráci rodičů s univerzitními mateřskými školami oproti veřejným mateřským školám.

Z tohoto dílčího cíle vyplývají **výzkumné otázky:**

VO1: Jaké jsou rozdíly ve spolupráci rodičů s univerzitními a veřejnými mateřskými školami?

VO2: Jaké formy spolupráce jsou v daných mateřských školách voleny?

VO3: Jak se v mateřských školách rodiče podílejí na činnostech a aktivitách?

VO4: Jakými způsoby se rodiče podílejí na chodu mateřských škol?

Na základě výzkumných otázek byly stanoveny tyto **hypotézy**, kdy se předpokládá, že:

H1: Rodiče v univerzitních mateřských školách mají vyšší vzdělání než rodiče ve veřejných mateřských školách.

H2: V univerzitních mateřských školách je užíváno více forem spolupráce založených na osobním kontaktu než v mateřských školách veřejných.

H3: Angažovanost při spolupráci univerzitních rodičů bude vyšší než angažovanost při spolupráci rodičů z veřejných mateřských škol.

H4: V univerzitních mateřských školách se rodiče více zapojují do chodu a řízení mateřských škol než ve veřejných mateřských školách.

Na základě těchto stanovených výzkumných otázek a hypotéz byly sestaveny oblasti týkající se spolupráce rodičů s mateřskou školou. Na základě stanovených oblastí byly vytvořeny dotazníky.

7 STRATEGIE ZPRACOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Zpracování výsledků výzkumu bylo provedeno pomocí statistického testu významnosti, tzv. parametrického testu, kdy použijeme konkrétně t-test, který zjišťuje aritmetické průměry souborů, které můžeme následně srovnávat.

7.1 Vzorek výzkumu a jeho výběr

Výzkumný vzorek byl zvolen na základě jeho dostupnosti. Byli vybíráni rodiče, jejichž děti navštěvují univerzitní mateřskou školu a také učitelé, kteří v univerzitní mateřské škole působí. Dále byli vybíráni rodiče a učitelé veřejných mateřských škol.

Výzkumný vzorek tvořilo 198 respondentů. Velkou část tvořili rodiče, kterých bylo 130. Větší míru rodičů zastupovali rodiče z univerzitních mateřských škol, a to počtem 68, rodičů z mateřských škol veřejných bylo 62. Menší část výzkumného vzorku tvořily učitelky mateřských škol, přesně 68 učitelek. Zde bylo zastoupeno více učitelek z veřejných mateřských škol, a to 44, a ze škol univerzitních se zapojilo 24 učitelek.

Nutné je zde podotknout, že po prozkoumání dostupných informací z internetových stránek univerzitních mateřských škol, bylo zjištěno, že počet učitelek v univerzitních mateřských školách je pravděpodobně 38. Informace nemusí být přesná, protože v některých případech nebyly počty učitelek přesně stanoveny. Tudíž je počet pouze přibližný. I přesto však lze tvrdit, že se zapojila nadpoloviční část učitelek univerzitních mateřských škol.

7.2 Metoda sběru dat

Výzkum je kvantitativního typu. Použitou metodou bylo tedy dotazníkové šetření. Vytvořeny byly dvě varianty dotazníků, které zjišťovaly specifika spolupráce rodičů s univerzitními i veřejnými mateřskými školami. Dotazníky byly tvořeny pro skupinu rodičů a dále pro skupinu učitelů.

7.2.1 Výzkumné nástroje - dotazníky

Dotazníky byly vytvořeny a formulací vždy uzpůsobeny dané skupině respondentů – rodičům a učitelům.

Charakteristika výzkumných nástrojů

Dotazníky byly tvořeny dle stanovených cílů, otázek, hypotéz a stanovených oblastí zaměření spolupráce rodičů s mateřskou školou. Jistou mírou byly dotazníky inspirovány dotazníkem z výzkumu Majerčíkové a Rebendové (2016), ve kterém autorky zjišťovaly názory rodičů zkoumané univerzitní mateřské školy na charakter dané školy, spolupráci školy s rodiči, úroveň výchovně-vzdělávací činnosti a řízení školy a reakce dítěte na školu. Naše inspirace pocházela především z oblasti spolupráce školy s rodiči, na kterou je tato diplomová práce zaměřena.

Dotazník pro rodiče (viz Příloha P I) byl koncipován především ze škálovaných položek (30 škál), obsahoval i 3 otevřené, 2 polootevřené a 3 uzavřené otázky.

Dotazník pro učitele (viz Příloha P II) měl o jednu položku navíc, protože zjišťoval také délku jejich pedagogické praxe. Obsahoval tedy také škálované položky (30 škál). Dále pak 3 otevřené, 2 polootevřené a 4 uzavřené otázky.

Oba dotazníky obsahovaly úvodní část, kde byli respondenti seznámeni s tématem diplomové práce a zaměřením se především na univerzitní mateřské školy, ale také obeznámení s tím, že budou velice důležité i informace poskytnuté z veřejných mateřských škol. Dále byla v úvodu tedy prosba o vyplnění anonymního dotazníku, předpokládaná délka doby pro vyplnění dotazníku a poděkování za věnovaný čas tomuto vyplnění. Následovaly položky dotazníku, které zjišťovaly sociodemografické údaje o respondentech, situaci v mateřské škole spojenou se spoluprací rodičů a školy, zapojení se do vzájemné spolupráce a užití forem spolupráce. Na konec dotazníku byly řazeny otázky týkající se doplnění pohledu na spolupráci mezi rodiči a školou, kdy bylo zjišťováno, čím jsou dané školy výjimečné, co by se mělo ve spolupráci mezi subjekty změnit, vylepšit, omezit; jak by se mohla spolupráce prohlubovat. V úplném závěru dotazníku byl prostor na případné poznámky a připomínky respondentů k problematice spolupráce rodičů s mateřskou školou a možnost uvedení konkrétní veřejné či univerzitní mateřské školy. Poslední položka - uvedení konkrétní mateřské školy – byla přidána na základě požadavků několika ředitelek z univerzitních mateřských škol, kdy jim byla přislíbena zpětná vazba z tohoto výzkumu, vyplývající z přímo z jejich mateřské školy. Položka tedy slouží pouze pro poskytnutí zpětné vazby dané škole. Dotazníky jsou samozřejmě anonymní a konkrétní mateřské školy nebudou nikde v rámci výzkumu uváděny.

Distribuce dotazníku

Dotazníky byly administrovány rodičům i učitelům elektronickou formou. Online dotazníky byly umístěny na platformě Google, kde byly vytvořeny jako formuláře. Takto vytvořené dotazníky byly zaslány ředitelkám univerzitních mateřských škol e-mailem s prosbou o distribuci mezi jednotlivé rodiče a učitele. Dále byly odkazy na dotazníky umístěny do internetových skupin pro rodiče a učitele mateřských škol.

Hlavní výhodou dotazníku v tomto výzkumu spatřujeme v možnosti rychlejšího rozšíření mezi respondenty, kteří jsou v tomto případě rozmístěni v různých částech České republiky.

7.3 Zpracování získaných dat

Dotazníky byly tedy rozeslány do mateřských škol elektronickou formou. Po ukončení sběru dat následoval přepis jednotlivých dat do programu Microsoft Excel, kdy byla všechna data na jednom listě, v řádcích byly uvedeny informace o jednotlivých respondentech a ve sloupcích byly odpovědi na jednotlivé položky dotazníku. Po přepisu dat byla data ještě jednou zkontrolována. Následně bylo provedeno statistické vyhodnocení dat pomocí t-testu, kde byly pro interpretaci dat důležité hodnoty signifikance, které jsou v sociálních vědách nejpoužívanějšími. Pomocí statistického testu významnosti, tzv. parametrického testu, t-testu lze rozhodnout, zda mají dva soubory dat stejný aritmetický průměr (Chrásková, Kočvarová, 2014, s. 68). Kdy se pak výsledky jednotlivých skupin porovnávají vůči průměru, což nám odhaluje směrodatná odchylka. Nutné je však podotknout, že by zde statistické testování mohlo být diskutabilní vzhledem k malé velikosti výzkumného souboru, vzhledem k tomu, že není reprezentativní oproti populaci. Ačkoli kvůli specifické problematice a zaměření se především na univerzitní mateřské školy je soubor pro účely této práce dostačující.

8 INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT

Zpracováno a vyhodnoceno bylo 198 dotazníků získaných od rodičů a učitelů. Data byla seřazena a zpracována a následně byla dále prezentována v podobě grafů a tabulek doplněných interpretací výsledků. V práci jsou porovnávány dvě skupiny respondentů, dle jejich příslušnosti k typu mateřské školy – univerzitní oproti veřejným (a jiným) mateřským školám.

8.1 Charakteristika výzkumného vzorku

V úvodní části dotazníků byly uvedeny sociodemografické údaje o respondentech. Jednalo se o pohlaví, věk, dosažené vzdělání, příslušnost k danému typu mateřské školy a u učitelů byla doplňující otázkou délka jejich pedagogického působení. V této oblasti jsme se zaměřovaly především na příslušnost k danému typu mateřské školy – univerzitní mateřská škola (dále jen UMŠ), která je pro nás stěžejní zkoumanou skupinou a dále na školy veřejné (dále jen MŠ), k veřejným školám byly vzhledem k nízkému počtu přiřčleněny ještě jiné soukromé mateřské školy a alternativní mateřské školy. Zapojilo se 7 soukromých mateřských škol a 5 mateřských škol alternativních.

Rozložení respondentů a jejich příslušnost k danému typu mateřské školy

Zde uvádíme rozložení respondentů, díky kterému lze upřesnit počty respondentů z prostředí univerzitních mateřských škol, oproti školám veřejným a jiným. Tento aspekt vychází z položky 4 v dotazníku pro rodiče a z položky 5 z dotazníku pro učitele. Pro lepší přehlednost uvedeme tabulku rozložení respondentů.

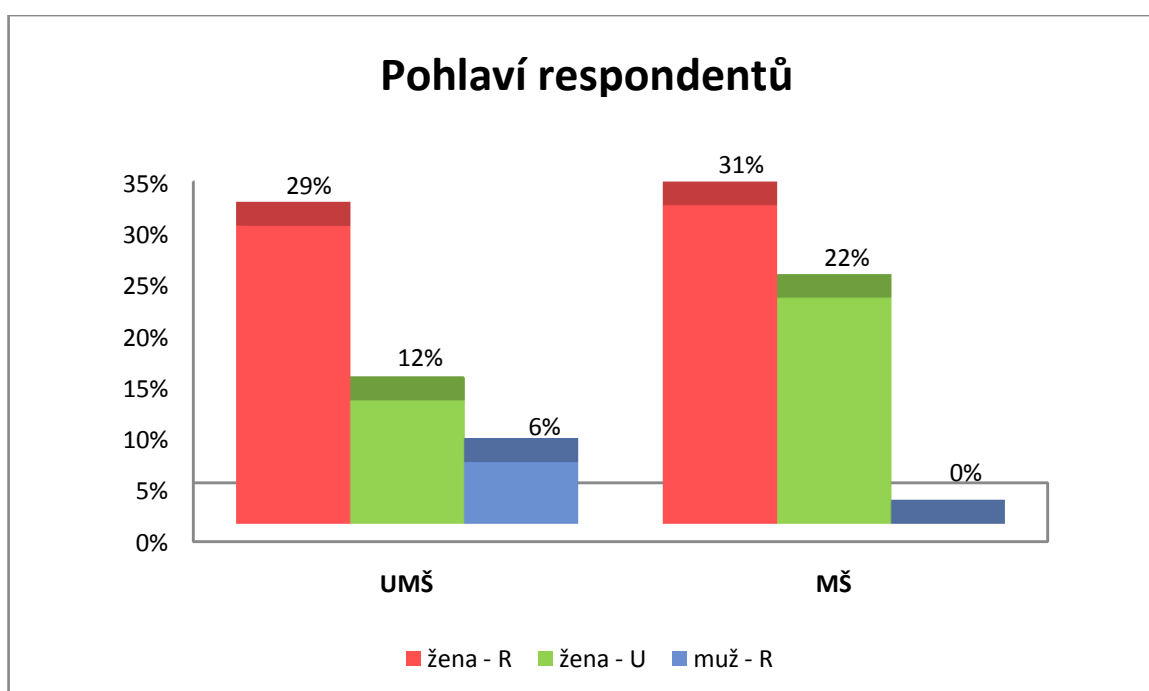
Tab. 2: Počet a rozložení respondentů výzkumu

Respondenti	Absolutní četnost	Relativní četnost (v %)
Rodiče UMŠ	68	34,4
Rodiče veřejných a jiných MŠ	62	31,3
Učitelky UMŠ	24	12,1
Učitelky veřejných a jiných MŠ	44	22,2
Celkem	198	100

Jak již bylo zmíněno v podkapitole 7.1, do výzkumu se zapojilo 130 rodičů a 68 učitelek. Rozčlenění těchto skupin je zajímavé z hlediska toho, že se výrazně zapojila

rodičovská část respondentů z prostředí UMŠ (34,4 %), která převýšila počet respondentů z veřejných a jiných mateřských škol. U rozložení respondentů-učitelů se dalo předpokládat vyšší zapojení z veřejných a jiných MŠ, kdy se tedy zapojilo 22,2% respondentek, záměrně uvádíme respondentek, protože všechny zapojené učitelky byly ženy. Nutné je zde podotknout, že po prozkoumání dostupných informací z internetových stránek univerzitních mateřských škol, bylo zjištěno, že počet učitelek v univerzitních mateřských školách je pravděpodobně 38. Lze tedy tvrdit, že se zapojila nadpoloviční část učitelek univerzitních mateřských škol. V tomto výzkumu tedy zaujímaly univerzitní učitelky 12,1 % z celkového počtu respondentů.

Dále se zaměříme na jednotlivé sociodemografické údaje (vycházejí z položek 1-3 v dotazníku pro rodiče a z položek 1-4 v dotazníku pro učitele), které pro přehlednost uvedeme ve sloupcových grafech, v nichž zároveň porovnáme univerzitní a veřejné mateřské školy. **V grafech budou používány zkratky R a U jako označení pro rodiče a učitelky a také UMŠ a MŠ jako označení pro univerzitní a veřejné či jiné mateřské školy.**

Graf 1: Rozložení respondentů dle pohlaví a typu mateřské školy

Z grafu můžeme vidět rozčlenění respondentů dle pohlaví. Převážnou většinu respondentů zde tvořily ženy, a to z 94 %, zajímavé však je právě těch zbývajících 6 %, které tvořili muži. Tento, dá se říci zanedbatelný, podíl zapojení mužů však ukazuje víc, než by se mohlo zdát. Všichni muži jsou rodiče z prostředí univerzitních mateřských škol.

To můžeme považovat za výrazné specifikum oproti mateřským školám veřejným, kde se většinou předpokládá, že se do spolupráce zapojují především ženy. Tento fakt mužské části respondentů může vnášet do spolupráce s univerzitní mateřskou školou jistá další specifika.

Věkové rozložení respondentů

Další položkou dotazníku jsme zjišťovaly věkové rozložení respondentů. Věková diferenciaci pro tento výzkum není stěžejní, a proto uvedeme pouze procentuální vymezení věkového rozložení respondentů, kdy se tedy zúčastnilo 130 rodičů a 68 učitelek.

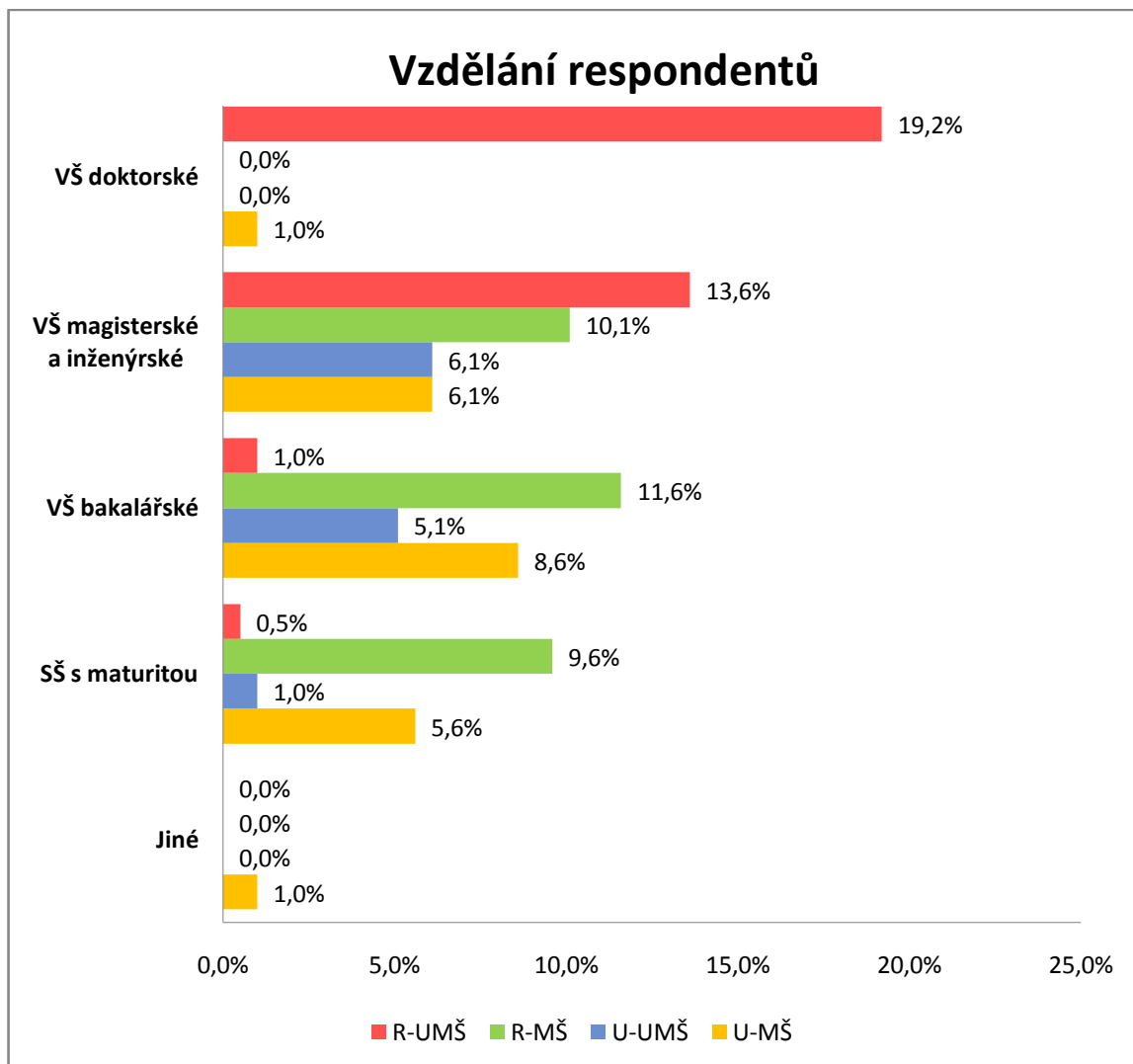
Tab. 3: Věkové rozložení respondentů vyjádřeno v %

Věk	Rodiče	Učitelky
do 20 let	0,0	1,5
21 – 30 let	21,5	39,7
31 – 40 let	69,2	25,0
41 – 50 let	9,2	20,6
více než 51 let	0,0	13,2
Celkem	100,0	100,0

Z tabulky číslo 3 je zřejmé, že nadpoloviční část (69,2 %) rodičů má 31 – 40 let. U učitelek je věková hranice nižší, přes třetinu (39,7 %) učitelek se pohybuje ve věku 21 – 30 let.

Vzdělání respondentů

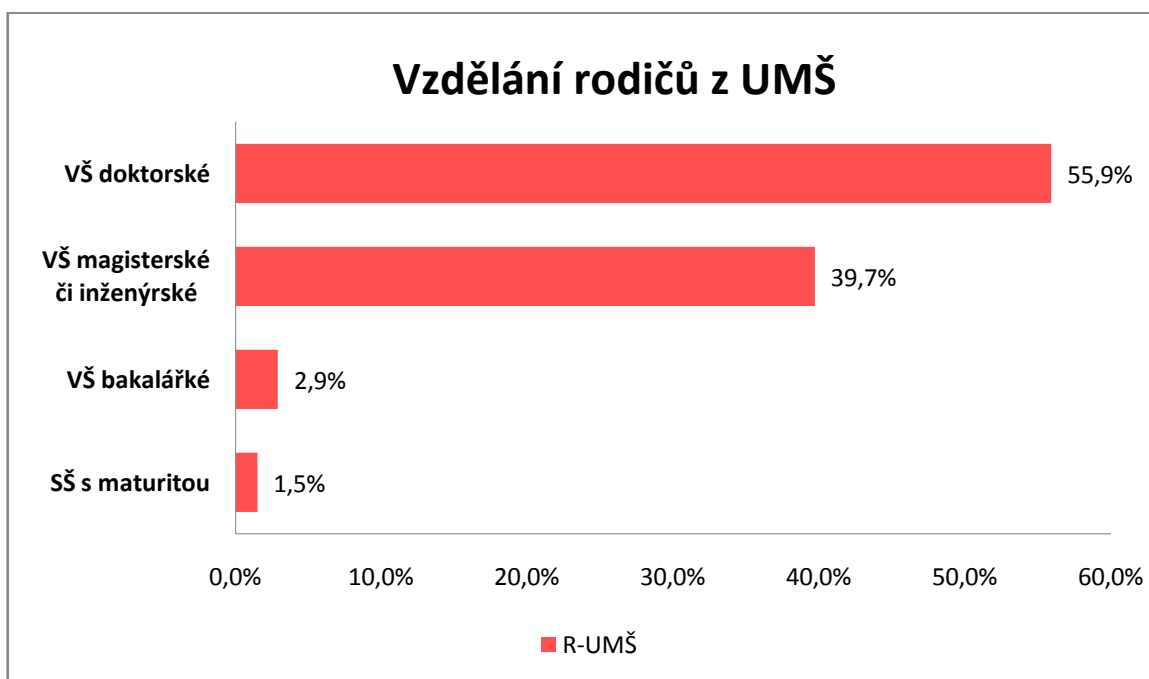
Jako stěžejní se nám jeví vzdělanostní rozložení respondentů, které má dozajista podíl na spolupráci s rodiči v mateřských školách. Čím vyšší je vzdělání rodičů, tím složitější a komplikovanější může být komunikace a spolupráce s takovým rodičem. Učitelky mateřských škol nemusí mít dle zákonů vysokoškolské vzdělání, to by mohlo představovat omezení po stránce odborné i komunikační. Mohou zde tedy vznikat nedorozumění mezi rodiči a učitelkami či až pocit podřazenosti učitelek vůči rodičům. S touto specifickou oblastí vysokoškolsky vzdělaných rodičů při univerzitních mateřských školách a možnými nesrovnalostmi ve spolupráci a komunikaci s takovými rodiči se zabývají Majerčíková a Rebendová (kap. 4.2), kde vymezily rodičovskou komunitu v univerzitních mateřských školách.

Graf 2: Rozložení respondentů dle nejvyššího dosaženého vzdělání a typu mateřské školy

V tomto grafu můžeme porovnávat jak učitelky navzájem, tak rodiče a tedy i typy škol. Z pohledu učitelek je jejich vzdělávání v univerzitních i veřejných mateřských školách poměrně vyrovnané, nejvyrovnanější je u nich vzdělání na magisterském stupni vysokoškolského vzdělání. U rodičů můžeme vidět, že univerzitní rodiče mají vyšší dosažené vzdělání než rodiče ve veřejných mateřských školách. Už na první pohled je ale patrný fakt, že rodiče v univerzitních mateřských školách předčily všechny ostatní respondenty, kdy jejich dosažené vzdělání je nejznačnější v magisterském či inženýrském a doktorském stupni vysokoškolského vzdělání (blíže v grafu č. 3). Z pohledu pouze univerzitní mateřské školy lze z grafu vyvodit, že vzdělání rodičů převyšuje i samotné učitelky, což může predikovat fakt nedostatečné připravenosti na komunikaci a spolupráci učitelek s takto vysoce vzdělanými rodiči.

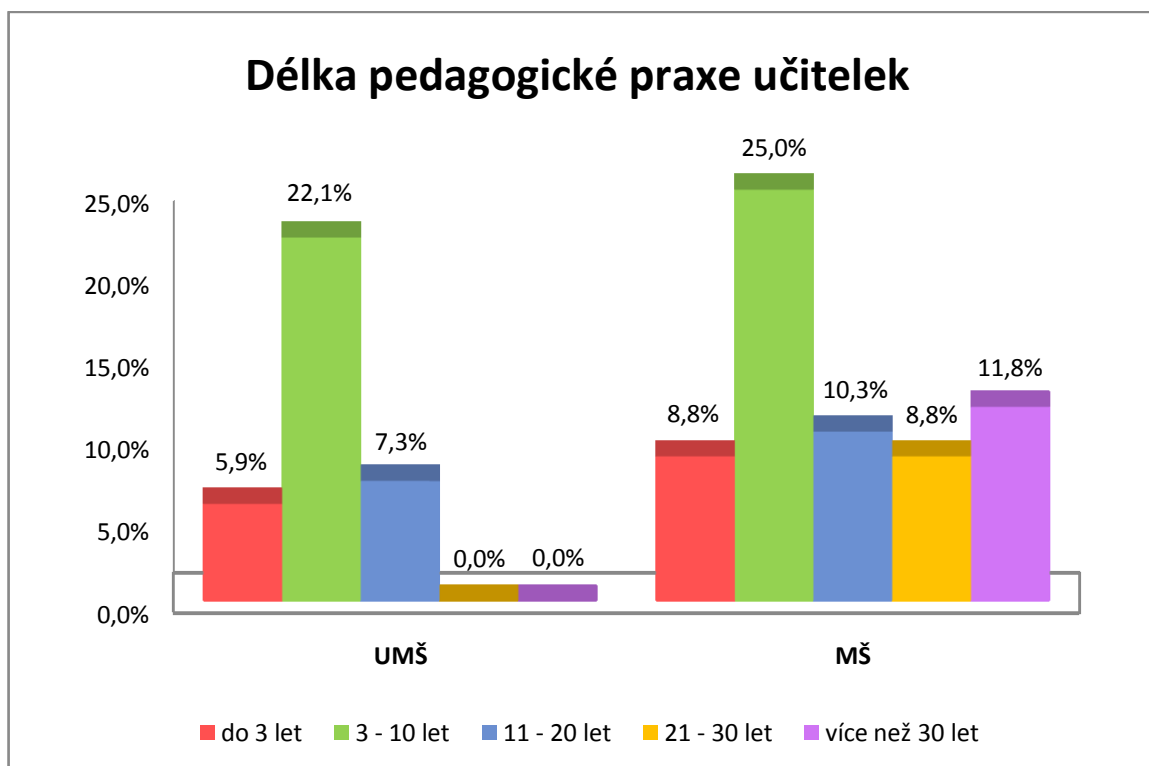
Považujeme za důležité zde vymežit vzdělání skupiny respondentů rodičů univerzitních mateřských škol, kteří jsou pro téma a výzkum této diplomové práce stěžejní. Pro lepší přehlednost zde tedy uvedeme graf nejvyššího dosaženého vzdělání rodičů z univerzitních mateřských škol, kterých se do dotazníkového šetření zapojilo 68.

Graf 3: Rozložení respondentů-rodičů UMŠ škol dle nejvyššího dosaženého vzdělání

Je zde tedy patrné, že převážná většina rodičů z univerzitních škol dosahuje vzdělání na úrovni magisterského či inženýrského (39,7 %) a doktorského (55,9 %) stupně vysokoškolského vzdělání. Pouze 1,5 % rodičů má středoškolské vzdělání s maturitou a 2,9 % rodičů vzdělání bakalářského stupně vysokoškolského vzdělání. Lze tedy určit, že přes 95 % rodičů je vzděláno na druhém až třetím stupni vysokoškolského vzdělání, které mnohdy převyšuje stupeň vzdělání učitelek univerzitních mateřských škol, což může vést k nesouladu pochopení se navzájem, k problémům v komunikaci či spolupráci učitelek se skupinou vysokoškolsky vzdělaných rodičů.

Poslední sledovanou sociodemografickou oblastí byla délka pedagogické praxe, která byla zjišťována pouze u skupiny respondentů – učitelek, kterých se do dotazníkového šetření zapojilo 68.

Graf 4: Rozložení respondentek-učitelek dle délky pedagogické praxe a typu mateřské školy

Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že v univerzitních mateřských školách pracují učitelky s délkou praxe do 20 let, kdy oproti nim ve veřejných mateřských školách působí učitelky s délkou praxe více jak 30letou. Nejčastěji u obou skupin je zastoupena kategorie délky pedagogické praxe v rozmezí 3 – 10 let. S ohlednutím se zpět k věkovému rozložení respondentek-učitelek, kdy se jejich věk pohyboval nejčastěji v rozmezí 21 – 30 let a z tohoto grafu vyplývající, že délka pedagogické praxe univerzitních učitelek nepřevyšuje 20 let, lze konstatovat, že v takových školách působí poměrně mladý kolektiv učitelek. Tyto učitelky nemusí mít dostatečně rozsáhlé zkušenosti v komunikaci a spolupráci s rodiči, kteří jsou specifictví nejen svým vysokoškolským vzděláním, ale také tím, že se do spolupráce s univerzitními mateřskými školami zapojuje také skupina rodičů-mužů. Kdy se v mateřských školách předpokládá častější komunikace a spolupráce spíše ze stran žen, matek dětí. Na aspekt zapojení mužů do spolupráce se školou musí být v univerzitních mateřských školách brán zřetel. Učitelky by se tak měly naučit spolupracovat i s touto specifickou skupinou rodičů-mužů.

8.2 Vzájemná spolupráce pohledem rodičů a učitelů

Zde byly porovnány dva typy mateřských škol, a to univerzitní a veřejný typ mateřské školy. Vycházely jsme z položek 5 a 6 v dotazníku pro rodiče a z položek 6 a 7 z dotazníku pro učitele. Jedná se o stěžejní část výzkumu, kdy jde o škálované položky, u kterých byl proveden statistický t-test, který určil hladiny významnosti (signifikance) mezi skupinami. Hladina významnosti byla stanovena na hodnotu 0,05. Pro škálované položky platí: rozhodně souhlasím = 5, rozhodně nesouhlasím = 1. Takže čím vyšší je průměr, tím vyšší je míra souhlasu s daným tvrzením.

Škálové položky byly zpracovány a následně roztřizeny do několika oblastí jimiž jsou:

- Úroveň spolupráce,
- Komunikace a důvěra mezi rodiči a učitelkami,
- Vzájemná informovanost,
- Zapojení se do spolupráce a
- Podílení se na chodu mateřské školy.

Tyto oblasti jsou dále popsány a interpretovány. Vzhledem k prolínání se oblastí několika položkami dotazníků, v příloze (P III) je uveden soupis přesného znění a číselné označení jednotlivých škálových položek. Při popisování jednotlivých oblastí jsou uvedeny konkrétní škálové položky, které do dané oblasti spadají a z kterých jsou interpretována výzkumná zjištění. V některých případech je problematika doplněna o názory a vyjádření respondentů, které uvedli do otevřených otázek na konci dotazníků. Data jsou uváděna souhrnně za rodiče a učitelky.

U hladiny signifikance, oproti ostatním parametrům, jsou záměrně v tabulkách uváděna devítimístná desetinná čísla proto, že kdyby byla uvedena pouze dvě či tři desetinná místa v těchto hodnotách, nebylo by kompletně vyobrazeno, co bylo prostřednictvím výsledků zjištěno. Hladina signifikance s hodnotou 1 znamená, že je významnost mezi porovnávanými skupinami s celkovým průměrem totožná. Pokud se tedy hladina signifikance přibližuje této hodnotě, znamená to, že je významnost mezi skupinami velmi blízká a naopak pokud je hodnota signifikace menší než hodnota 1, značí to statistickou odlišnost ve významnosti porovnávaných skupin, kdy pro určení hladiny významnosti byla stanovena hodnota 0,05.

8.2.1 Úroveň spolupráce

Do úrovně spolupráce mezi rodiči a mateřskými školami jsme zařadily škálové položky č. 1, 2, 3, 4, 15, 25, 26, 27 a 28 (přesné znění viz Příloha P III). V následující tabulce uvádíme výsledky t-testu pro dané položky, kde jsou uvedeny hodnoty signifikance důležité pro porovnání. Tato data posléze interpretujeme.

Pro tuto oblast byly zvoleny škálové položky, které se týkají:

- č. 1 – zaměření mateřských škol na spolupráci s rodiči,
- č. 2 – přijímání dětí mladších tří let,
- č. 3 – přednostního přijímání dětí dle stanovených kritérií,
- č. 4 – vynikající úroveň spolupráce škol s rodiči,
- č. 15 – frekvence možností pro spolupráci mezi školami a rodiči,
- č. 25 – vyžadování rozšíření nadstandardní nabídky aktivit a kroužků rodiči,
- č. 26 – pomoci učitelkám ze stran rodičů,
- č. 27 – zájmu o další rozvoj spolupráce mezi rodiči a školami a
- č. 28 – vzájemné nespolečné rodičů a mateřských škol.

Rozdíly v úrovni spolupráce mezi univerzitními mateřskými školami a školami veřejnými jsou statisticky významné a nelze je považovat za náhodné, avšak i tak jsou z praktického hlediska velmi malé.

Tab. 4: Úroveň spolupráce v jednotlivých škálových položkách

Škálová položka číslo:	Min.	Max.	AP	Směr. odchylka	AP veřejné MŠ	AP UMŠ	t-test (hladina signifikance)
1	2	5	4,41	0,60	4,26	4,59	0,000144000
2	1	5	3,92	1,18	3,68	4,20	0,001893143
3	1	5	4,25	0,77	4,08	4,45	0,000921632
4	1	5	4,15	0,80	3,89	4,45	0,000000492
15	1	5	4,24	0,82	4,06	4,45	0,000742746
25	1	5	2,71	1,02	2,94	2,45	0,000525634
26	1	5	4,22	0,60	4,14	4,32	0,040856343
27	2	5	4,24	0,65	4,25	4,23	0,855248436
28	1	5	1,55	0,82	1,68	1,39	0,012870520

Už z průměrů lze určit, že rodiče a učitelky univerzitních mateřských škol hodnotili úroveň spolupráce mezi sebou na vyšší úrovni, než rodiče a učitelé v mateřských školách

veřejných. V obou případech je však spolupráce mezi rodiči a učitelkami hodnocena velmi kladně. Do úrovně spolupráce byly zařazeny i škálové položky č. 2 a 3, týkající se v poslední době velmi diskutovaného tématu, a to přijímání dětí mladších tří let a dále stanovování kritérií pro přednostní přijímání dětí. Tyto položky byly s větším souhlasem přijímány od respondentů z univerzitních mateřských škol. Tomu tak může být i vzhledem ke specifčnosti zřizování univerzitních mateřských škol a nastavování si kritérií pro přijímání dětí. Ve veřejných a jiných mateřských školách je také možné přijímat děti mladší tří let, avšak ne v takové míře, jak je tomu u mateřských škol univerzitních. Spolupráci mezi rodiči a mateřskou školou na vynikající úrovni (položka č. 4) taktéž kladněji hodnotí v univerzitních mateřských školách. Vynikající úroveň spolupráce bychom mohly určit několika aspekty, dle zásad stanovených Špačkovou, kterými by se měly mateřské školy řídit nebo stupni spolupráce mezi rodiči a mateřskou školou, které k vynikající úrovni spolupráce směřují, ty vymezil Čapek (kap. 2.3.1). I nabízené možnosti spolupráce (položka č. 15) jsou kladněji hodnoceny ze stran univerzitních mateřských škol. V položce č. 25 se jednalo o zvyšování nabídky nadstandardních aktivit a kroužků, které mateřské školy nabízejí. Respondenti se i zde v názorech poměrně shodují. Respondenti veřejných mateřských škol se vyjadřovali k této položce neutrálně a respondenti z mateřských škol se přiklánějí spíše k zápornému přijetí, tedy spíše nepřijetí a neztotožnění se s touto položkou. Pravděpodobně je nabídka nadstandardních aktivit a kroužků v mateřských školách dostatečná. Požádání rodičů o pomoc (položka č. 26) a jejich vyhovění prosbě učitelky je opět hodnoceno velice kladně oběma typy mateřských škol. Nejvýraznější shodu lze shledávat v položce č. 27, která udává zájem o další rozvoj komunikace a spolupráce mezi rodiči s mateřskou školou. Zde se univerzitní a veřejné mateřské školy téměř shodují, hodnota signifikance zde dosahuje 0,855248436, což znamená, že oba typy mateřských škol se výrazně nelišily svými odpověďmi od průměru. U položky č. 28, která se týkala nespolupráce rodičů a mateřských škol, by bylo možné se domnívat, že je hodnocena záporně. Není tomu ovšem tak, tato položka byla formulována záporně, a proto tedy čím menší hodnota u ní bude, tím spokojenější jsou respondenti se spoluprací s partnerem. Tím je myšleno, že je rodič spokojen se spoluprací ze strany učitelky a naopak. Ze zjištění tedy lze tvrdit, že spokojenější jsou opět respondenti v univerzitních mateřských školách.

Z výpovědí a názorů respondentů, které uváděli na konci dotazníkového šetření lze vyvodit, že respondenti z univerzitních mateřských škol nepovažují takovou školu

za „nijak výjimečnou, jsou to normální mateřské školy, která mají třeba jen víc kroužků“. Objevuje se i názor, že výjimečná je tím, že „disponuje nižším počtem dětí ve třídě, množstvím aktivit a akcí a vstřícným, individuálním a přátelským přístupem k dětem i rodičům“, tento názor potvrzují další z respondentů, který uvádí, že je v univerzitní mateřské škole „výborná spolupráce rodičů a učitelů“. Někteří respondenti si vychvalují také jednotlivé zaměření univerzitních mateřských škol, které považují za netradiční a také udávají, že je v těchto školách rodinná atmosféra, což přispívá také k úrovni spolupráce. Ta také závisí na tom, jak spolu rodiče a učitelky komunikují a jestli si vzájemně důvěřují.

8.2.2 Komunikace a důvěra

Druhou námi určenou oblastí je komunikace a důvěra mezi rodiči a učitelkami, bez kterých by spolupráce nemohla fungovat. K této oblasti byly přiřazeny škálové položky č. 5, 7, 8, 11 a 12 (přesné znění viz Příloha P III). Pro přehlednost, možnost porovnání a následnou interpretaci uvádíme tabulku s hodnotami nejen signifikance.

Pro tuto oblast byly zvoleny škálové položky, které se týkají:

- č. 5 – partnerské komunikace mezi rodiči a školami,
- č. 7 – dostačující komunikace ze stran jak rodičů, tak učitelek,
- č. 8 – vzájemné důvěry rodičů a učitelek,
- č. 11 – vlídnost prostředí a klimatu mateřských škol vůči rodičům a
- č. 12 – pocitu vzájemné opory rodičů a mateřských škol při řešení výchovně vzdělávacích problémů dítěte.

Rozdíly v komunikaci a vzájemné důvěře nejsou v daných dvou typech mateřských škol příliš odlišné, ačkoli je patrné, že respondenti z univerzitních mateřských škol hodnotili komunikaci a důvěru mezi rodiči a učitelkami kladněji, než je tomu u mateřských škol veřejných. Tento kladnější přístup a hodnocení komunikace bychom mohly přičítat na vrub toho, že je prostředí univerzitních mateřských škol specifické i provázaností vztahů mezi rodiči a učitelkami a také mezi rodiči navzájem. Určitou roli zde může sehrávat také dosažení druhého až třetího stupně vysokoškolského vzdělání rodičů, které, jak bylo uvedeno výše v grafu č. 2 a 3, je oproti ostatním respondentům vyšší.

Tab. 5: Komunikace a důvěra mezi rodiči a učitelkami v jednotlivých škálových položkách

Škálová položka číslo:	Min.	Max.	AP	Směr. odchylka	AP veřejné MŠ	AP UMŠ	t-test (hladina signifikance)
5	1	5	4,31	0,67	4,13	4,52	0,000032892
7	1	5	4,04	0,85	3,76	4,35	0,000000764
8	1	5	4,15	0,73	3,94	4,38	0,000017940
11	2	5	4,51	0,60	4,28	4,76	0,000000007
12	1	5	3,92	0,93	3,64	4,24	0,000004008

Spolupráci mezi rodiči a učiteli vnímají respondenti jako partnerskou (položka č. 5). To závisí také na komunikaci mezi rodiči a učitelkami, kterou obě strany, hodnotí kladně (položka č. 7), avšak vidíme, že veřejné mateřské školy ji hodnotí pouze mírně nadprůměrně (AP 3,76) oproti univerzitním mateřským školám, kde je tato komunikace hodnocena průměrem 4,35. Komunikace a spolupráce mezi rodiči a učitelkami by ale nemohla probíhat bez vzájemné důvěry v tomto vztahu. Respondenti z univerzitních mateřských škol si dle zjištění vzájemně více důvěřují v porovnání s respondenty z mateřských škol veřejných (položka č. 8). Jak již bylo zmíněno, připisovat to lze jak prostředí, tak vzdělanostní vybavenosti respondentů. Prostor, kde komunikace a vzájemná důvěra mají vznikat, je důležité podporovat. Vytvořit příznivé prostředí a klima školy je podmiňující pro kvalitu komunikace, důvěry a vzájemné spolupráce. Vlídlost klimatu školy vůči rodičům (položka č. 11) je z obou typů mateřských škol hodnocena velmi kladně – veřejné mateřské školy ji hodnotily v průměru 4,28 a univerzitní mateřské školy v průměru 4,76. Takto vysoké hodnocení určuje, že v daných zkoumaných mateřských školách mají respondenti připraveno kvalitní přívětivé a otevřené prostředí pro vznikající a rozvíjející se spolupráci, ke které neodmyslitelně patří také komunikace a vzájemná důvěra mezi rodiči a učitelkami. Vlídne prostředí může poskytovat dále možnost opory rodičů a učitelek navzájem. Přece jen jde vždy v tomto vztahu především o dítě, a proto je důležité, aby rodiče i učitelky navzájem v sobě viděli možnou oporu, v období, kdy je potřeba vyřešit nějaký problém nebo takovému problému předejít. Tento aspekt zjišťovala položka č. 12, kde lze sledovat, že respondenti z univerzitního prostředí cítí v partnerech spolupráce větší oporu než respondenti z veřejného prostředí mateřských škol. To lze připisovat specifičnosti a provázanosti univerzitního prostředí, poměrně mladému kolektivu pedagogických pracovníků, kteří mohou být do pedagogické práce zapálení a snaží se za každých okolností rodiče podpořit a vyjít jim vstříc, nebo naproti

tomu převážně vysokoškolsky vzdělaným rodičům, kteří mají jasno v tom, co od spolupráce se školou a učitelkami očekávají. Jedna z respondentek uvádí, že by se rodiče mohli více zapojit do komunikace a nebát se hovořit. Zde můžeme také ale tvrdit, že by se mnohdy neměly bát komunikace samy učitelky. Důvěru rodičů v učitelky univerzitních mateřských škol vymezuje Majerčíková a Rebendová (kap. 4.2), kdy uvádějí, že rodiče důvěřují odborným kompetencím učitelek a dokážou ocenit jejich náročnou práci. Avšak dodávají, že komunikace a spolupráce s vysokoškolsky vzdělanými rodiči je náročnější. Komunikace a důvěra bývá ovlivněna i vzájemnou informovaností, kterou popisujeme dále.

8.2.3 Vzájemná informovanost

Další oblastí přiblížíme informovanost v těchto typech mateřských škol. Obecně lze konstatovat, že žijeme ve společnosti, která je přehlcená spoustou informací. Informace nás obklopují každý den, na nás pak záleží to, jak tyto informace přijmeme za vlastní a jak s nimi budeme dále nakládat. Lačnost po informacích v mateřských školách bychom mohly připisovat zájmu o vlastní dítě, ale nejen o to se rodiče a učitelé zajímají. Nyní tedy nahlédneme do oblasti, kde si přiblížíme škálové položky č. 6, 9, 10, 14, 17, 22 a 24 (přesné znění viz Příloha P III), které se týkají:

- č. 6 – přijímání a poskytování dostatku informací o dítěti,
- č. 9 – dostatku informací o provozu mateřských škol a dění v rodinách,
- č. 10 – včasnosti informování rodičů o změnách v mateřských školách,
- č. 14 – informovanosti více způsoby (emilem, telefonem, webem, nástěnkami, osobním kontaktem),
- č. 17 – informací nacházených na nástěnkách (dění ve škole a ve třídě, výtvary dětí),
- č. 22 – poskytování větší informovanosti rodičům o jejich dětech nad rámec běžného sdělení učitelkami,
- č. 24 – sledování a pravidelného přispívání novinek na webové stránky mateřských škol.

Objasnění oblastí vzájemné informovanosti je určeno tedy z několika hledisek – zaměření informací na dítě a potřeba mít více informací o dítěti (položky č. 6 a 22), zaměření informací na školu (položka č. 9), informovanost v souladu se změnami ve škole

(položka č. 10) a způsobech předávání informací (položky č. 14, 17 a 24). Ve většině položek je na první pohled jasně viditelné kladnější hodnocení této oblasti z univerzitních mateřských škol, ačkoli v posledních dvou položkách je tomu právě naopak.

Tab. 6: *Vzájemná informovanost rodičů a učitelek v jednotlivých škálových položkách*

Škálová položka číslo:	Min.	Max.	AP	Směr. odchylka	AP veřejné MŠ	AP UMS	t-test (hladina signifikance)
6	1	5	4,40	0,74	4,20	4,63	0,000028650
9	1	5	3,68	1,04	3,54	3,85	0,036889840
10	1	5	4,51	0,64	4,31	4,73	0,000002357
14	2	5	4,51	0,74	4,23	4,84	0,000000001
17	2	5	4,73	0,50	4,70	4,77	0,300439785
22	1	5	3,01	1,14	3,25	2,73	0,001343910
24	2	5	4,30	0,74	4,35	4,25	0,348676471

Položka č. 22 a 24., týkající se potřebnosti více informací o dítěti a sledování novinek na webových stránkách mateřských škol, je z pohledu univerzitních škol kloněna spíše kladným až neutrálním názorem. Lze tvrdit, že informovanost o dítěti ze stran učitelek vůči rodičům v univerzitních mateřských školách je dostatečná (hodnoceno AP 2,73), a proto tedy není potřeba dalších informací. Zajímavé je zjištění, že pravidelnost přidávání a sledování novinek na školních webových stránkách je kladněji hodnocena ve veřejných mateřských školách. Ovšem rozdíl mezi typy mateřských škol je zanedbatelný, ale i přesto signifikantní (hladina signifikance je 0,348676471). Toto nižší hodnocení oproti školám veřejným může být způsobeno pracovním, časovým a jiným vytížením respondentů z univerzitního prostředí. Informovanost tedy probíhá několika způsoby, a to jak osobním kontaktem, tak pomocí emailů, telefonu, nástěnek aj. (položka č. 14), tyto možnosti informovanosti jsou kladněji přijímány respondenty z univerzitních mateřských škol (AP 4,84) oproti školám veřejným (AP 4,23).

Z ostatních položek (6, 9, 10 a 17) vyplývá, že si respondenti navzájem poskytují dostatek informací jak o dítěti, o situaci v rodině a škole, tak i o změnách, které výchovně-vzdělávací zaměření ovlivňují. Jako signifikantní se zde jeví položka č. 17, která zmiňuje asi nejtradičnější neosobní formu komunikace, a to nástěnky. Zde se respondenti téměř shodují ve svých výpovědích, kdy tvrdí, že na nich nachází informace o škole i o třídě a také výtvary dětí. Průměr mateřské školy veřejné u této položky činí 4,70 a u školy univerzitní tomu je 4,77. Průměry jsou tedy téměř totožné, kdy hladina signifikance udává

hodnotu 0,300439785. Pomocí vzájemné informovanosti se mohou rodiče a učitelky ovlivňovat a mají tak možnost se více zapojovat do spolupráce.

8.2.4 Zapojení se do spolupráce

Zájem především respondentů-rodičů zapojovat se do spolupráce s mateřskou školou je v současné době značný. Jak jsou na tom v porovnání s veřejnou mateřskou školou školy univerzitní? Mateřské školy mají vytvářet prostředí vhodné a otevřené rodičům, vzájemná pozitivní spolupráce tak může některé z nich nalákat tak, že se do spolupráce zapojí s větší vervou a následně jsou pak sami mnohdy velmi iniciativní a aktivní. Pro tuto oblast jsou důležité škálové položky č. 13, 16, 18, 19, 20 a 23 (přesné znění viz Příloha P III), které se týkají:

- č. 13 – možnosti rodičů pozorovat dění v mateřských školách,
- č. 16 – zapojení rodičů do spolupráce a podpory spolupráce ze stran učitelek,
- č. 18 – aktivního zapojení rodičů do akcí pořádaných mateřskými školami,
- č. 19 – pasivní účasti rodičů na akcích pořádaných mateřskými školami,
- č. 20 – možnosti rodičů si prohlédnout školní vzdělávací program daných mateřských škol a
- č. 23 – zájmu rodičů a využití možnosti návštěvy třídy při vzdělávacích činnostech.

Zde již není patrná převaha respondentů z univerzitních mateřských škol.

Tab. 7: Zapojení do spolupráce v jednotlivých škálových položkách

Škálová položka číslo:	Min.	Max.	AP	Směr. odchylka	AP veřejné MŠ	AP UMŠ	t-test (hladina signifikance)
13	1	5	3,75	1,03	3,50	4,03	0,000221826
16	1	5	4,07	0,75	3,87	4,30	0,000742746
18	1	5	3,80	1,02	3,56	4,09	0,000219381
19	1	5	3,31	1,18	3,39	3,22	0,316592546
20	1	5	4,46	0,68	4,47	4,46	0,876111475
23	1	5	2,59	1,12	2,76	2,38	0,015586878

Učitelky a mateřské školy nabízejí rodičům různé možnosti zapojení, čímž podporují spolupráci rodičů s danou mateřskou školou. S tímto názorem se respondenti ztotožňují, kdy se v položce č. 16 pohybují v oblasti vysokého souhlasu (AP 3,87 a AP 4,30).

Zajímavé je srovnání dvou položek, a to položky č. 13 a položky č. 23, kdy se obě zaměřují na možnost zapojení rodičů do života mateřské školy a průběhu vzdělávací činnosti ve třídách daných škol. Respondenti spíše souhlasí s názorem, že v roli učitelek poskytují rodičům možnost pozorovat dění ve škole a k jejich názoru se přiklání rodiče, kteří by přivítaly možnost dění ve škole pozorovat. Oproti tomu se ale v položce č. 23 vyjadřují tak, že vlastně svůj souhlas popírají, neboť se v této položce přiklání spíše k negativnímu postoji (AP 2,76 a AP 2,38) a nesouhlasí s tím, že by využily možnost zapojení se do procesu výchovně vzdělávací činnosti ve třídě. Lze z toho vyvodit, že jsou obě strany v rámci nabídky a poptávky možností zapojení se do spolupráce aktivní, avšak k dotažení tohoto zapojení do zdárného konce dle vyjádření respondentů nedochází.

Položky č. 18 a 19 byly zaměřeny na zjištění míry zapojení rodičů do akcí pořádaných mateřskou školou či iniciovaných samotnými rodiči. Respondenti se v těchto položkách přiklání spíše ke středovým hodnotám, což může znamenat, že se nedokážou plně vyjádřit. Kladněji hodnocená byla položka č. 18, ve které šlo o aktivní zapojení rodiče do akcí školy, dle zjištění jsou aktivnější rodiče univerzitních mateřských škol (AP 4,09) oproti veřejným mateřským školám (AP 3,56), kdy hladina signifikance mezi těmito hodnotami činí 0,000219381. To je přímo úměrné položce č. 19, která se zaměřovala na rodiče jako pouhé pozorovatele těchto akcí, takže rodiče spíše pasivní. V této oblasti více s pasivitou souhlasili respondenti z veřejných mateřských škol (AP 3,39) oproti školám univerzitním (AP 3,22), kde se rodiče sami nepovažují za převážné pasivní pozorovatele a ani tak nejsou posuzováni učitelkami. Hodnota signifikance u pasivity rodičů při akcích školy činí 0,316592546; což značí, že jsou si názory respondentů velmi blízké.

Jako důležité zapojení rodičů do spolupráce se školou a jejími učitelkami považujeme fakt, že je ze stran učitelek a školy rodičům poskytován školní vzdělávací program, který si mohou prohlédnout. Tento jev byl zjišťován v položce č. 20, kdy lze tvrdit, že se skupiny respondentů-rodičů a skupiny respondentů-učitelů shodly na tom, že je v mateřských školách školní vzdělávací program k dispozici a rodiče si jej mohou kdykoli prohlédnout. Hodnoty u této položky byly výrazně vyrovnané a tedy hladina signifikance činila 0,876111475, což značí, že se názory veřejné mateřské školy (AP 4,47) ani univerzitní mateřské školy (AP 4,46) značně nelišily od celkového průměru (AP 4,46).

Z výpovědí a názorů respondentů, které uváděly na konci dotazníkového šetření lze vyvodit, že univerzitní mateřské školy vtahují do spolupráce rodiče i velmi zainteresovaně.

Jeden z respondentů uvedl: „Využívá alternativní prvky pedagogiky Montessori a Waldorf, spolupracuje s univerzitou a jejími různými fakultami, aktivně zapojují rodiče do práce s dětmi hlavně v oblasti zdravého životního stylu a stravování, které s námi (rodiči) škola konzultuje, netradičními činnostmi jako např. návštěva farmy (to podle mě není zcela obvyklé).“ Další respondentka uvádí zapojení akademických pracovníků – rodičů do aktivit mateřské školy, např. čtení dětem. Prosba jedné respondentky a její názor na zapojení rodičů do aktivit školy je následující: „Chtěla bych docílit toho, aby se rodiče aktivněji zapojili do dění školy. Ve většině případů jen z povinnosti dochází na besídky a akce školy, ale kdyby nemusely, tak nepřijdou.“ Oproti tomu se ohrazuje jiná, že jsou rodiče někdy až příliš akční. Co je tedy správné, pokud se rodiče zapojují nebo nikoli? Určitě záleží na rodiči a učitelce, ale přece jen je důležité, aby byli rodiče vtaženi do života školy, ve které je vzděláváno jejich dítě. Jiní respondenti uvádí, že několikrát mateřské škole nabízeli pomoc při tvorbě aktivit či jiného programu pro děti či možnost návštěvy pracoviště rodičů, ale to se nesešlo s úspěchem.

Tím, že mají rodiče možnost si projít školní vzdělávací program a lépe tak pochopit jeho zaměření a vizi, tím lépe pochopí celkový chod mateřské školy. Zde se skýtá možnost, kdy se mohou i rodiče zapojit a podílet na tak na chodu mateřské školy, který mohou do jisté míry ovlivňovat.

8.2.5 Podílení se na chodu mateřské školy

Pomocí všeho výše zmíněného - spolupráce, komunikace, vzájemné důvěry a informovanosti a zapojení se rodičů do činností mateřské školy, se mohou respondenti-rodiče přiblížit mateřské škole ještě více a zapojit se tak i do jejího chodu. Pro oblast podílení se na chodu mateřské školy byly důležité škálové položky č. 21, 29 a 30 (přesné znění viz Příloha P III), které se týkají:

- č. 21 – možnosti rodičů podílet se na tvorbě školního vzdělávacího programu mateřských škol,
- č. 29 – využití možnosti zapojení se do Rady rodičů či Rady školy rodiči mateřských škol (pokud mateřské školy mají radu zřízeny) a
- č. 30 – možné využití a zapojení se do Rady rodiči, v případě jejího zavedení.

V této oblasti můžeme sledovat největší signifikanci. Ve všech položkách jsou hodnoty signifikance velmi vysoké, což značí soulad názorovosti respondentů týkající se možnosti podílení rodičů na chodu mateřské školy.

Tab. 8: Podílení se na chodu MŠ v jednotlivých škálových položkách

Škálová položka číslo:	Min.	Max.	AP	Směr. odchylka	AP veřejné MŠ	AP UMS	t-test (hladina signifikance)
21	1	5	2,13	0,95	2,12	2,14	0,890997784
29	1	5	3,05	0,96	3,00	3,07	0,742763690
30	1	5	3,06	0,85	3,06	3,09	0,863043505

Z celého výzkumného šetření se jako nejvíce signifikantní jeví položka č. 21, která zjišťovala možnost spolupodílení se na tvorbě školního vzdělávacího programu. Hladina signifikance je v tomto ohledu 0,890997784, což udává názorový soulad respondentů z obou typů mateřských škol. Jejich názor na podílení se na tvorbě školního vzdělávacího programu byl hodnocen spíše nesouhlasně. Některé školy a učitelky tuto možnost zapojení nabízejí, i přesto byla učitelkami položka hodnocena spíše záporně. V případě respondentů-rodičů převážná většina tuto položku zavrhl jejich nesouhlasným vyjádřením. Jedna z respondentek v otevřených odpovědích uvádí, že by: „Přivítali připomínky a náměty ke školnímu vzdělávacímu programu.“ Proto se domníváme, že otevřenost takové spolupráce mezi rodiči a školou může jen přispět, k rozvoji pozitivního klimatu školy a možnost zasahovat do školního vzdělávacího programu připomínkami a náměty může její výchovně-vzdělávací působení obohatit.

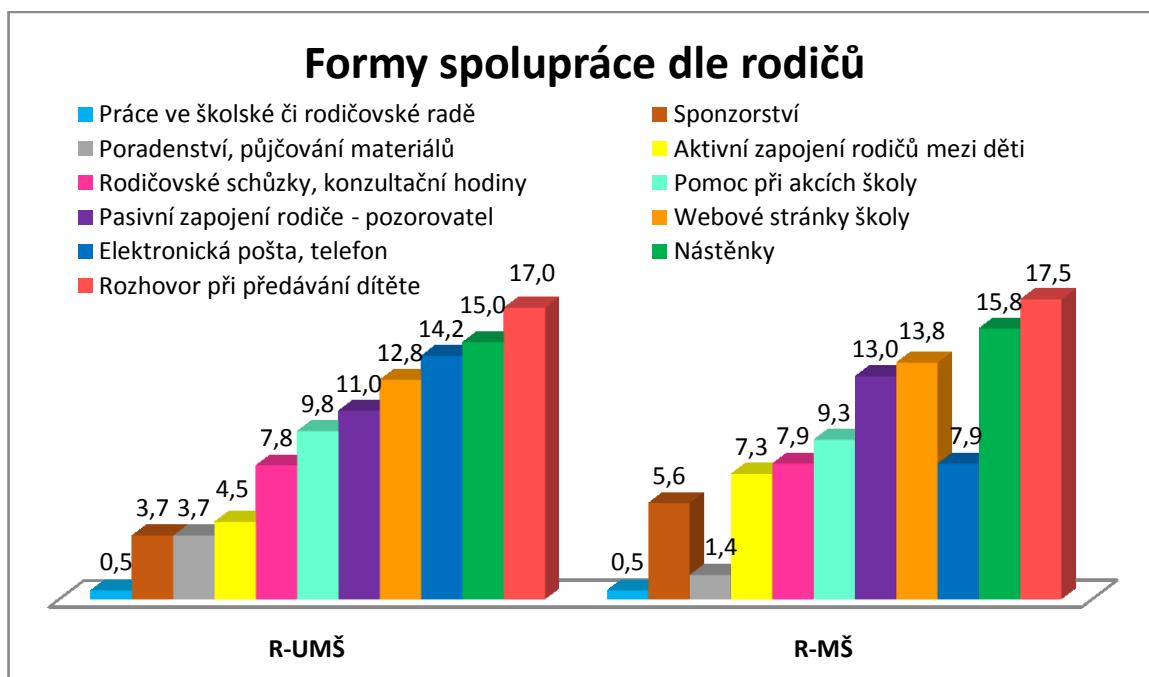
Položky č. 29 a 30 zjišťovaly možnost zapojení do Rady rodičů či Rady školy a v případě, že škola Radu zřízení nemá, zjišťovala názor, zda by ji po zřízení rodiče využívali. V těchto položkách můžeme vidět, že se přiklání ke středové hodnotě, tudíž respondenti převážně nedokázali určit, zda se do nějaké Rady zapojují nebo zda by se do ní v budoucnu zapojili. Hodnoty signifikance jsou vzhledem k poměrně podobným, skoro až stejným názorům respondentů takovéto, zapojení do Rady má hodnotu signifikance 0,742763690 a případní zapojení po zřízení Rady je 0,863043505. Můžeme tedy konstatovat, že názorovost na zapojení se rodičů do chodu mateřské školy byla poměrně sourodá od obou typů mateřských škol. Hodnocena tato oblast byla průměrně až podprůměrně, což značí, že se rodiče v chodu mateřské školy moc neangažují. Zapojení rodičů do Rady školy jako jednu z možností přímé formy spolupráce uvádí Štech

a Viktorová (kap. 2.2), takovou možnost spolupráce uvádí i Majerčíková a Rebendová (kap. 4.2), kde udávají, že rodiče zkoumané školy mají možnost se do Rady školy zapojit.

8.3 Formy spolupráce užívané rodiči a mateřskými školami

V této části uvádíme užívané formy spolupráce s rodiči v daných typech škol. Srovnání je provedeno jak z pohledu rodičů (130 respondentů – v poměru 68 UMŠ a 62 MŠ) a učitelek (68 respondentů – v poměru 24 UMŠ a 44 MŠ), tak z pohledu typů škol souhrnně (celkem 198 respondentů – v poměru 92 UMŠ a 106 MŠ). Grafy budou pro větší přehlednost rozděleny. Budeme vycházet z položek 7 v dotazníku pro rodiče a 8 z dotazníku pro učitele. Položka zjišťující formy spolupráce měla možnost volby neomezeného počtu odpovědí, proto je počet odpovědí velmi vysoký. V dotaznících v přílohách P I a P II jsou uvedeny všechny nabízené formy spolupráce mezi rodinou a mateřskou školou. Kvůli nasycenosti položek a možné nepřehlednosti v grafu vyřadíme formy spolupráce s nejmenší četností volby. Těmito vyřazenými formami jsou: školní časopis a informační brožury, účast rodiče při běžných denních činnostech, účast na odborných besedách a přednáškách s odborníky, drobné opravy a možnost jiné. Všech těchto pět vyloučených forem spolupráce zastupovalo pouze 3,8 % z celkového počtu odpovědí. Ostatní formy spolupráce, respektive jejich formulace do grafů budou zkráceny a upraveny.

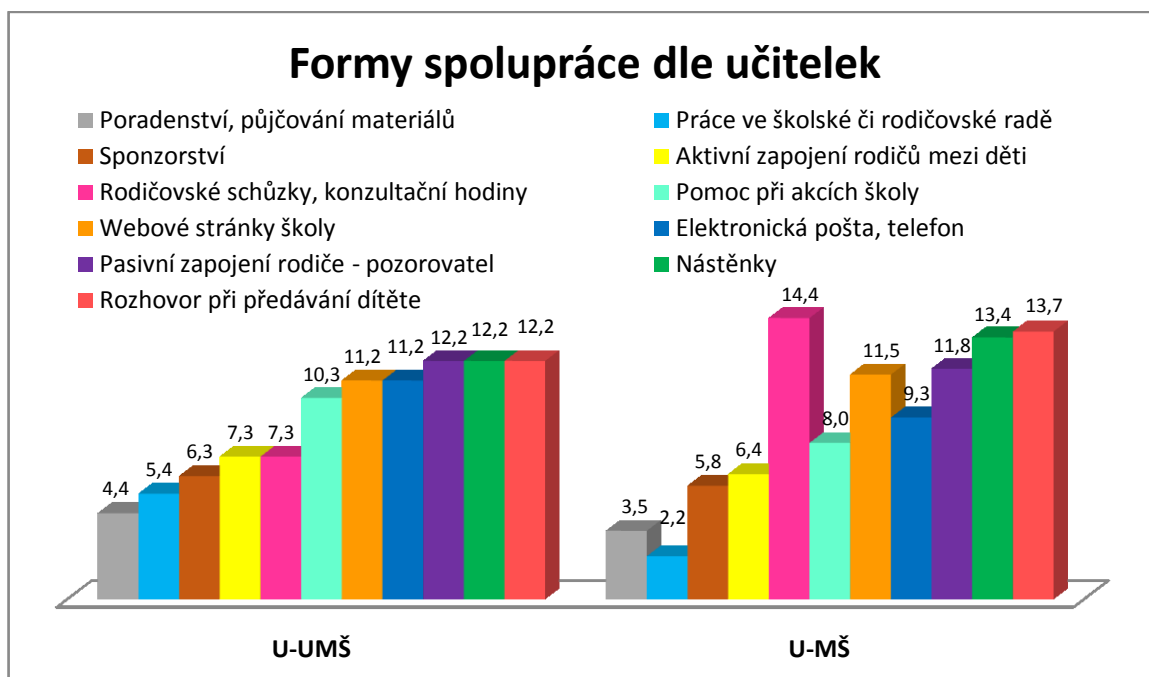
Z pohledu rodičů je nejčastěji volenou formou spolupráce rodičů se školou rozhovor při předávání dítěte, kdy tuto formu zvolili všichni respondenti-rodiče. Vzhledem k možnosti volby více odpovědí v této položce je důležité zdůraznit, že bylo rodiči z univerzitních mateřských škol (68 respondentů) zvoleno na 400 odpovědí a rodiči z veřejných mateřských škol (62 respondentů) odpovědí 355.

Graf 5: Formy spolupráce dle rodičů a typu mateřské školy uvedeny v %

Z grafu lze vyvodit, fakt, že všichni zúčastnění rodiče zvolili formu spolupráce rozhovorem při předávání dítěte. U rodičů z univerzitních mateřských škol si můžeme všimnout poměrně velkého využití různých forem spolupráce. Nejčastěji (17 %) se angažuje právě v rozhovorech s učitelkami při předávání dítěte, následuje forma komunikace skrze nástěnky (15 %), pomocí elektronické pošty a telefonů (14,2 %), dále komunikací přes webové stránky školy (12,8 %) a následuje pasivní zapojení, jako pozorovatelé při besídkách (11 %) apod. Důležité je zde podotknout, že na předních příčkách jsou u obou typů mateřských škol umístěny formy spolupráce, které jsou na neosobní úrovni, vyjma rozhovorů při předávání dítěte. Často skrze moderní techniku anebo pouze papírovou aj. neosobní formou na nástěnkách. To lze v univerzitních mateřských školách přičítat vzdělanostnímu a i informačně-technickému vybavení rodičů. Při srovnání dle typů mateřských škol lze usuzovat, že spolupráce s rodiči v obou typech mateřských škol je provozována různými formami, které jsou v univerzitní mateřské škole přiměřeně rozděleny.

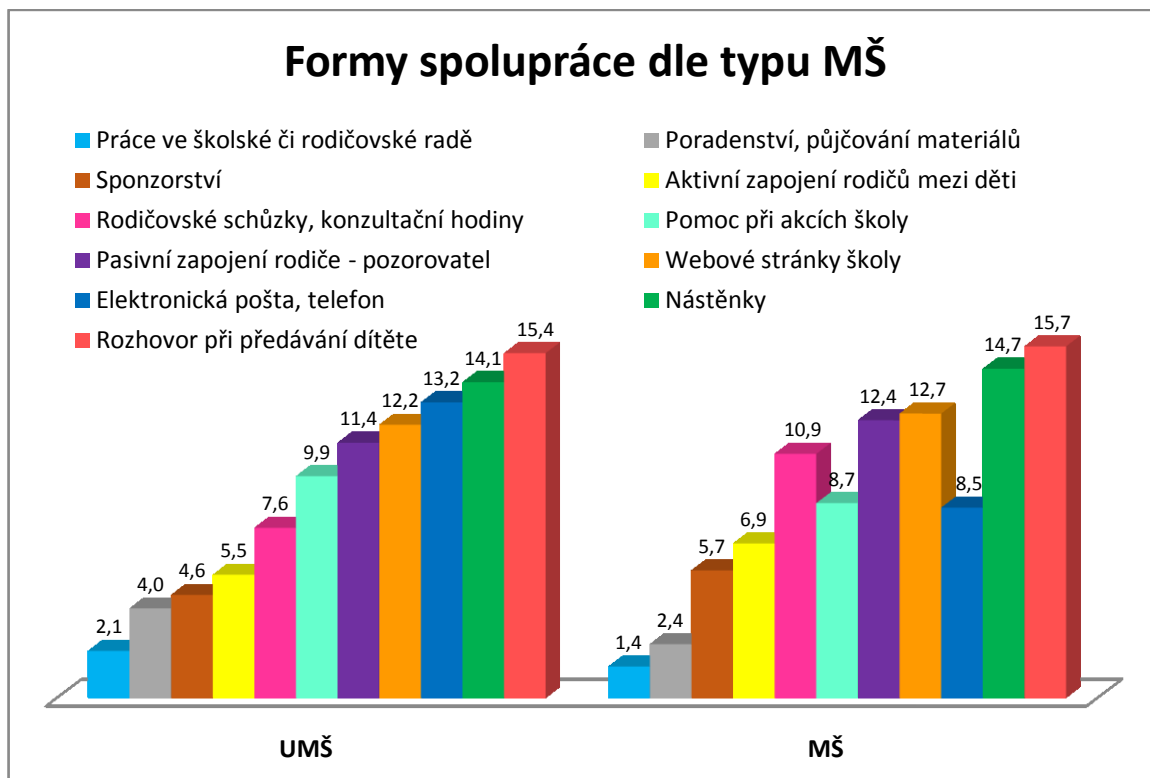
Z pohledu učitelek je nejčastěji volenou formou spolupráce učitelek s rodiči rozhovor při předávání dítěte, kdy tuto formu zvolily všechny respondentky-učitelky. Vzhledem k možnosti volby více odpovědí v této položce je důležité zdůraznit, že bylo učitelkami z univerzitních mateřských škol (24 respondentek) zvoleno na 205 odpovědí a učitelkami z veřejných mateřských škol (44 respondentek) odpovědí 313.

Graf 6: Formy spolupráce dle učitelek a typu mateřské školy uvedeny v %

U učitelek tomu není jinak, všechny zapojené učitelky zvolily jako nejčastější formu spolupráce mezi jimi a rodiči rozhovor u předávání dítěte. Také se opakuje to, že v popředí jsou opět formy spolupráce na neosobní úrovni. U učitelek z univerzitních mateřských škol lze tvrdit, že možnosti využití forem spolupráce s rodiči jsou u nich rovnoměrně pokryty. Zajímavé je procento (14,4 %) u respondentek-učitelek veřejných mateřských škol v oblasti rodičovských schůzek a konzultačních hodin oproti jiným formám spolupráce. Jako málo zastoupené formy spolupráce mezi rodiči a mateřskou školou, respektive učitelkami jsou respondenty označeny formy spolupráce v podobě sponzorství, poradenství, kam spadá také půjčování didaktického materiálu, hraček, odborných i jiných knih; a v neposlední řadě také zainteresovanost ve školské či rodičovské radě. Obecně můžeme říci, že se užití forem pro spolupráci s rodiči v univerzitních mateřských školách oproti školám veřejným výrazně neliší, vyjma zmíněné formy spolupráce – rodičovských schůzek a konzultačních hodin.

Z pohledu typů mateřských škol je opět nejčastěji volenou formou spolupráce rodičů se školou rozhovor při předávání dítěte, kdy tuto formu zvolili všichni respondenti. Vzhledem k možnosti volby více odpovědí v této položce je důležité zdůraznit, že bylo respondenty z univerzitních mateřských škol (92 respondentů) zvoleno na 605 odpovědí a respondenty z veřejných mateřských škol (106 respondentů) odpovědí 668.

Graf 7: Formy spolupráce dle typu mateřské školy uvedeny v %

Jak už ze zastoupení forem u rodičů či učitelů vyplynulo, všichni respondenti uvedli jako nejčastěji užívanou formu rozhovor rodiče s učitelkou při předávání dítěte. I zde tomu není jinak, v předních místech se objevují neosobní formy komunikace a spolupráce s rodiči, jimiž jsou nástěnky, komunikace formou elektronické pošty, telefonu a webových stránek školy. Dále jsou umístěováni rodiče, kteří sice fyzicky v mateřské škole jsou, ale aktivně se do ničeho nezapojí, tito rodiče jsou zde nazváni jako pozorovatelé. Až za ním vyvstává forma spolupráce, kde už je patrné zapojení i samotných rodičů – pomoc při akcích mateřské školy, kam spadá například zajištění odměn pro děti, zajištění pohoštění, pomoc s organizací, apod. V menší míře jsou užívány formy sponzorství, poradenské činnosti a zapojení se do školské či rodičovské rady.

Jako velmi zajímavé se zde může jevit forma spolupráce založená na elektronické poště a telefonu, kde je patrné její vyšší využití v mateřských školách univerzitních (13,2 %) oproti školám veřejným (8,5 %). To může být zapříčiněno tím, že je v univerzitních mateřských školách na učitelky kladen požadavek spolupracovat a komunikovat s rodiči, kteří jsou často časově vytíženi, právě pomocí takovéto formy spolupráce. V rámci elektronické komunikace se tak tedy děje přes emaily, elektronické systémy škol a pomocí telefonů.

9 ZÁVĚRY VÝZKUMU

V závěru výzkumné části je zásadní říci, co bylo našimi cíli – odpovědět na výzkumné otázky, které jsme si na počátku tohoto výzkumu položily. A také potvrdit či vyvrátit předem stanovené hypotézy výzkumu.

Nyní se vyjádříme u jednotlivých výzkumných otázek a hypotéz k zjištění, která vznikla prostřednictvím dotazníkového šetření. S přihlédnutím k tomu, že náš výzkumný vzorek nebyl nijak obsáhlý, vzhledem k populaci, nelze tedy tvrdit, že by se tyto výsledky daly zevšeobecňovat pro širokou populaci.

VO1: Jaké jsou rozdíly ve spolupráci rodičů s univerzitními a veřejnými mateřskými školami?

H1: Rodiče v univerzitních mateřských školách mají vyšší vzdělání než rodiče ve veřejných mateřských školách.

Důležitá specifika byla zjištěna hned v úvodních sociodemografických údajích o respondentech, kde se jako specifické jevílo zapojení univerzitních rodičů-mužů do spolupráce a také vysokoškolské vzdělání rodičů z univerzitních mateřských škol.

Jako velké specifikum a rozdíl oproti veřejným mateřským školám se tedy jeví zapojení rodičů-mužů z prostředí univerzitních mateřských škol. Kdy všichni zapojení muži (6 %) v tomto výzkumu pocházeli právě z univerzitních mateřských škol. Z toho lze vyvodit, že zájem rodičů-mužů o spolupráci s mateřskou školou je v univerzitních mateřských školách patrnější oproti mateřským školám veřejným.

Dalším výrazným specifíkem je, že rodiče z univerzitních mateřských škol zapojených do tohoto výzkumu jsou bez jednoho respondenta všichni vysokoškolsky vzděláni. Středoškolské vzdělání s maturitou má 1,5 % respondentů a vysokoškolské vzdělání na bakalářském stupni 2,9 %. Nejčtenější je vzdělání rodičů při univerzitních mateřských školách v magisterském či inženýrském (39,7 %) a doktorském (55,9 %) stupni vysokoškolského vzdělání, což je výrazně odlišuje od rodičů z mateřských škol veřejných, ve kterých jsou rodiče vzděláni převážně na úrovni středoškolského vzdělání či vysokoškolského bakalářského a magisterského či inženýrského stupně vzdělání. Tento fakt vysoce vzdělané rodičovské komunity při univerzitních mateřských školách určuje primárně specifikum samotných rodičů, které ale může mít jistě vliv na spolupráci těchto rodičů se školou a jejími učitelkami, u kterých se ukázalo, že jejich vzdělání je na nižší

úrovni než u rodičů. To může vyvolávat ze stran učitelek obavy v komunikaci a spolupráci s takto vysoce vzdělanou skupinou rodičů, kdy se mohou učitelky cítit někdy až ohroženy. Jejich obavy a pocity ohrožení mohou vycházet z nedostatečné připravenosti na komunikaci a spolupráci s vysokoškolsky vzdělanými rodiči z univerzitních mateřských škol.

Námi stanovená hypotéza byla v tomto případě potvrzena. Rodiče z univerzitních mateřských škol mají vyšší vzdělání (převážně vysokoškolské vzdělání na doktorském a magisterském či inženýrském stupni, dále na bakalářském stupni a jeden ze zúčastněných rodičů má středoškolské vzdělání) oproti rodičům z veřejných mateřských škol (poměrně vyrovnané rozložení jejich vzdělání – vysokoškolské vzdělání na magisterském či inženýrském a bakalářském stupni a dále středoškolské vzdělání s maturitou).

Do rozdílů bychom mohly uvést také rozdílné volené formy spolupráce, na které se zaměříme v další části jinou výzkumnou otázkou.

Úroveň spolupráce mezi rodiči a mateřskými školami byla kladněji hodnocena respondenty z univerzitních mateřských škol, ačkoli hodnoty nebyly nijak výrazně odlišné (viz tabulka č. 4 v kapitole 8.2.1). Komunikace a důvěra respondentů byla vzájemně hodnocena poměrně kladně, průměrné hodnoty převyšovaly hodnotu 3,64, což značí, že respondenti jsou s touto oblastí spokojeni. Kladnější hodnocení bylo opět patrnější u respondentů z univerzitních mateřských škol, které ve všech položkách této oblasti převyšovalo hodnocení respondentů veřejných mateřských škol (viz tabulka č. 5 v kapitole 8.2.2). Rozdíly mezi průměrnými hodnotami typů škol však nebyly natolik výrazné, abychom mohly určit rozdílnost v oblasti komunikace a důvěry v daných typech škol.

Z výzkumného zjištění vyplynulo, že si rodiče a učitelky navzájem poskytují dostatek informací jak o dítěti, o situaci v rodině a škole, tak i o změnách, které se ve školách dějí. Položky týkající se informovanosti (viz tabulka č. 6 v kapitole 8.2.3) byly převážně kladněji hodnoceny a přijímány respondenty z univerzitních mateřských škol. Výjimkou je sledování webových stránek, kdy se v této oblasti více zapojují respondenti z mateřských škol veřejných (AP 4,35 oproti UMŠ - AP 4,25). V univerzitních mateřských školách byla na vyšší úrovni hodnocena také položka, která udávala, že jsou rodiče informováni více způsoby (AP 4,84 oproti MŠ – AP 4,23).

V oblastech, které jsme si stanovily ve stěžejní části dotazníkového šetření, byla spolupráce a její aspekty hodnoceny v univerzitních mateřských školách kladněji, ačkoli

se výsledky oproti veřejným mateřským školám výrazně nelišily. Tudíž lze tvrdit, že rozdíly ve spolupráci rodičů s univerzitními mateřskými školami pramení právě z jejich vysokoškolského vzdělání (viz grafy č. 2 a č. 3 v kapitole 8.1) a především z toho, že se do spolupráce zapojují také rodiče-muži, kterých se zúčastnilo 6 % z celkového počtu respondentů (viz graf č. 1 v kapitole 8.1).

VO2: Jaké formy spolupráce jsou v daných mateřských školách voleny?

H2: V univerzitních mateřských školách je užíváno více forem spolupráce založených na osobním kontaktu než v mateřských školách veřejných.

Nejčastěji volenými formami spolupráce jak u rodičů, tak i u učitelek byly:

- rozhovor při předávání dítěte (15,4 % UMŠ a 15,7 % MŠ),
- nástěnky (14,1 % UMŠ a 14,7 % MŠ),
- elektronická pošta (emaily, elektronický systém školy) a telefon (13,2 % UMŠ a 8,5 % MŠ),
- webové stránky školy (12,2 % UMŠ a 12,7 % MŠ),
- účast rodiče na besídkách, slavnostech, vystoupeních dětí – jejich pasivní zapojení jakožto pozorovatele (11,4 % UMŠ a 12,4 % MŠ) a
- pomoc při akcích školy (9,9 % UMŠ a 8,7 % MŠ).

Nejméně volenou formou spolupráce bylo zapojení se do činnosti školské či rodičovské rady (2,1 % UMŠ a 1,4 % MŠ) a poradenství, půjčování odborné literatury, didaktických pomůcek a hraček (4 % UMŠ a 2,4 % MŠ). Z pohledu rodičů, kteří jsou pro tento výzkum stěžejní lze říci, že jsou voleny spíše formy neosobní komunikace. V univerzitních mateřských školách se výrazně liší volba formy spolupráce pomocí elektronické pošty (emailu, elektronického systému škol) a telefonu oproti mateřským školám veřejným, které tuto formu spolupráce využívají méně. Taková forma spolupráce pomocí elektronické komunikace - přes emaily, elektronické systémy škol a pomocí telefonů, je pravděpodobně v univerzitních mateřských školách využívána více i proto, že jsou rodiče v těchto školách často časově vytíženi a tato forma spolupráce poskytuje rychlý přenos informací. V rámci této spolupráce může být kladen požadavek na úroveň počítačové gramotnosti učitelek.

Z celkového pohledu jak rodičů, tak i učitelů obou typů mateřských škol lze vyvodit, že spolupráce mezi rodiči a školami, potažmo učitelkami je spíše na neosobní úrovni.

V předních pozicích se objevují formy spolupráce a komunikace prostřednictvím nástěnek, elektronické pošty (emailů, elektronického systému školy) a telefonu, webových stránek školy. Dalšími formami jsou již formy na osobní úrovni, kde se jeví jako podstatný fakt, že je poměrně vyrovnána volba formy, která určuje pomoc rodičů při akcích školy. Další formou již osobní komunikace je využití rodičovských schůzek a konzultačních hodin, kdy je tato forma výrazněji volena respondenty z veřejných mateřských škol (10,9 % oproti UMŠ 7,6 %). Z toho vyplývá, že hypotéza, kterou jsme si určily, byla vyvrácena. Formy jak v univerzitních, tak ve veřejných mateřských školách jsou nejčastěji na úrovni neosobního kontaktu. Častěji se formy osobního kontaktu objevují v mateřských školách veřejných (viz grafy č. 5, 6 a 7 v kapitole 8.3).

VO3: Jak se v mateřských školách rodiče podílejí na činnostech a aktivitách?

H3: Angažovanost při spolupráci univerzitních rodičů bude vyšší než angažovanost při spolupráci rodičů z veřejných mateřských škol.

V této oblasti (viz tabulka č. 7 v kapitole 8.2.4) se objevovaly ambivalentní názory na možnosti podílení se na činnostech a aktivitách školy. Respondenti zde souhlasili s tím, že je poskytována možnost pozorovat dění ve školách, kterého by využili (v MŠ AP 3,50 a v UMŠ AP 4,03), ale v zápětí se v jedné ze škálových položek objevuje závěr, že by vlastně takovou možnost zapojení se do výchovně vzdělávacího procesu ve třídě nevyužili (v MŠ AP 2,76 a v UMŠ AP 2,38). Lze z toho vyvodit, že jsou obě strany v rámci nabídky a poptávky možností zapojení se do spolupráce aktivní, avšak k dotažení tohoto zapojení do zdárného konce dle vyjádření respondentů nedochází. Rodiče se do činností a aktivit zapojují nestranně jako pozorovatelé, ale i aktivněji. Jako aktivnější se jeví právě rodiče univerzitních mateřských škol. Kdy jejich odpovědi, ohledně aktivního zapojení, dosahovaly průměrné hodnoty 4,09 a v oblasti pasivní účasti na akcích hodnoty 3,22. Oproti veřejným mateřským školám, kdy hodnoty aktivního zapojení dosahovaly průměru 3,56 a pasivního zapojení hodnoty 3,39. Z toho lze usuzovat, že se rodiče univerzitních mateřských škol zapojují do činností aktivněji oproti rodičům mateřských škol veřejných. Z otevřených otázek na konci výzkumného šetření vyplynulo i to, že rodiče univerzitních mateřských škol často školám a učitelkám nabízejí pomoc při aktivitách, vymýšlí program a jiné činnosti pro děti. Často se však toto snažení nesetká s úspěchem.

Jak již bylo řečeno, aktivnějšími jsou podle zjištění rodiče univerzitních mateřských škol. Lze tedy potvrdit hypotézu, že je jejich angažovanost při spolupráce oproti veřejným mateřským školám vyšší.

VO4: Jakými způsoby se rodiče podílejí na chodu mateřských škol?

H4: V univerzitních mateřských školách se rodiče více zapojují do chodu a řízení mateřských škol než ve veřejných mateřských školách.

Z výzkumného zjištění lze tvrdit, že podílení se respondentů našeho výzkumu na chodu a řízení mateřské školy není nijak vysoké. Oblast podílení se rodičů na chodu mateřské školy (viz tabulka č. 8 v kapitole 8.2.5) byla v obou typech škol nejvíce vyrovnaná, kdy se hodnoty signifikance u všech položek této oblasti nejvíce blížily hodnotě 1, což označovalo téměř soulad hodnocení těchto položek respondenty obou typů mateřských škol. Odpovědi se přikláněly k nerozhodnému až nesouhlasnému vyjádření, průměry se pohybovaly v rozmezí od 2,12 do 3,09. Některé školy nabízejí i možnost podílení se rodičů na tvorbě školního vzdělávacího programu. V univerzitních mateřských školách dosahovala možnost podílení se na tvorbě školního vzdělávacího programu průměru 2,14 oproti mateřským školám veřejným, kde průměrná hodnota činila 2,12. Tato možnost zainteresovanosti rodičů se však oblíbě netěší a její pozici je z pohledu respondentů vnímána nesouhlasně. Přípomínkami a náměty rodičů by však mohly být přínosným obohacením.

Další možností zapojení rodičů do podílení se na chodu mateřské školy je možnost zřízení Rady rodičů či Rady školy. Opět se zde všichni vyjadřují neutrálně, tudíž respondenti převážně nedokázali určit, zda se do nějaké Rady zapojují nebo zda by se do ní v budoucnu zapojili, v případě jejího zřízení. Hodnoty u univerzitních mateřských škol dosahovaly v možnosti zapojení se do Rady průměru 3,07 a v možnosti uvažování o budoucím zapojení v případě zřízení Rady průměru 3,09, v mateřských školách veřejných tyto průměry byly v hodnotách 3,00 a 3,06. Z toho lze usuzovat, že se rodiče v chodu mateřských škol příliš neangažují.

Námi stanovenou hypotézu lze považovat za vyvrácenou, protože z výzkumného zjištění vyplynulo, že míra zapojení rodičů do řízení a podílení se na chodu mateřských škol je téměř stejná – neutrální v obou typech škol.

Na počátku jsme si stanovily **hlavní výzkumnou otázku**: Jaká jsou specifika spolupráce s rodiči v univerzitních mateřských školách?

A následně jsme si určily **dílčí výzkumný cíl**, kterým bylo: Zjistit rozdíly ve spolupráci rodičů a univerzitní mateřské školy oproti veřejné mateřské škole.

Z výzkumného zjištění lze tedy tvrdit, že jako specifika spolupráce rodičů s univerzitními mateřskými školami lze z velké části považovat vysokoškolské vzdělání téměř všech univerzitních respondentů-rodičů. To můžeme chápat jako specifikum daných rodičů, ale to, že jsou takto specifičtí rodiče, může mít vliv na specifčnost spolupráce s nimi. To je připisováno i specifickému prostředí, ve kterém jsou univerzitní mateřské školy zřizovány. Tento vzdělanostní aspekt také přispívá k tomu, že se do spolupráce s univerzitními mateřskými školami zapojují také rodiče-muži. Což může být bráno v porovnání s mateřskou školou veřejného typu jako velké pozitivum.

Rozdílnost ve spolupráci s rodiči v univerzitních mateřských školách oproti veřejným je minimální. Ve všech námi určených oblastech se výsledky velmi podobaly. Jako mírně nadstandardní, v porovnání s veřejnými školami, můžeme ve spolupráci s rodiči v univerzitních mateřských školách shledávat jejich důvěru v učitelky a ocenění jejich práce, partnerskou spolupráci a komunikaci či možnost přijímání dětí mladších tří let do těchto mateřských škol. Jako podstatné rozdíly se v univerzitních mateřských školách neustále jeví právě aspekt specifčnosti daného prostředí a vysokoškolského vzdělání univerzitních rodičů. Nejdůležitějším a nejpodstatnějším rozdílem a tedy i specifikem spolupráce rodičů s univerzitními mateřskými školami je fakt, že se do této spolupráce zapojují také **rodiče-muži**.

9.1 Doporučení pro praxi

Všem univerzitním mateřským školám bychom doporučily využít jejich potenciálu a možností, které se jim skýtají. Fakt, že je převážná většina jejich rodičů vzdělaná na magisterském či inženýrském a doktorském stupni vysokoškolského vzdělání, jim může otevřít prostor pro úžasnou spolupráci. Jejich výchovně-vzdělávací zaměření se díky odbornosti rodičů může prohlubovat i v různých jiných oblastech než je tomu v klasických veřejných mateřských školách. Specifčnost prostředí, určuje specifčnost rodičů a potažmo právě i spolupráce s nimi v těchto univerzitních mateřských školách.

Nedílnou součástí spolupráce je také komunikace, která může být mezi učitelkami a rodiči v univerzitních mateřských školách ovlivněna právě vzdělaností rodičů. Ti jsou vysoce vzdělaní, dokážou dobře komunikovat, jejich argumentace a schopnost obhájení si názorů a představ je vysoká. Komunikace rodičů s učitelkami tedy může být někdy direktivní. Na to by učitelky měly být dostatečně připraveny. Měly by dokázat reagovat a užívat vhodné argumentace a působení na rodiče. Zde bychom proto doporučily kurzy komunikace a asertivního chování, kde by se učitelky naučily více prosadit, zvedly by si své sebevědomí a učily by se přímé a otevřené formulaci svých požadavků a názorů. Vzhledem ke vzdělanosti rodičů by ředitelky měly podporovat další vzdělávání učitelek.

Pro kvalitní spolupráci rodičů s univerzitními mateřskými školami bychom doporučovaly vytvořit alespoň rámcový plán spolupráce, který by mohl být součástí školních vzdělávacích programů. Tento rámcový plán by byl učitelkami daných tříd univerzitních mateřských škol uzpůsoben právě dané třídě a komunitě rodičů, jež se k ní pojí. Neměly by však být využívány formy spolupráce, aktivity a činnosti, které jsou hezké jen na oko, ale vždy by mělo být dbáno na to, aby dané činnosti a aktivity spolupráci nejen rozvíjely, ale také podněcovaly samotné rodiče se do ní zapojit a v nejlepším případě, aby byla spolupráce iniciována právě ze stran rodičů. Učitelky by měly být nadšené, povzbudivé a rady, připomínky i žádosti rodičů by měly důkladně zvážit, a ne je hned striktně odmítnout.

Univerzitní mateřské školy si mohou vytvořit SWOT analýzu zaměřenou na spolupráci s rodiči. V níž si určí své silné a slabé stránky a také příležitosti i možné hrozby, které mohou ve spolupráci s rodiči indikovat. Z těchto aspektů SWOT analýzy pak mohou určit další postup a možnosti rozvoje spolupráce s rodiči.

Spolupráce je důležitá především kvůli dítěti. O jeho rozvoj a spokojenost by mělo jít oběma stranám. Toho mohou dosáhnout plně se rozvíjející, podporující, partnerskou spoluprací, kde si rodiče i učitelky budou vzájemně důvěřovat, podporovat se a budou směřovat k rozvoji nejen dětí, ale i sebe sama a celých škol, v tomto případě tedy univerzitních mateřských škol.

ZÁVĚR

Diplomová práce je zaměřena na problematiku spolupráce s rodiči v univerzitních mateřských školách, především na její specifika. Spolupráce rodičů s mateřskou školou je rozšířeně diskutované téma, avšak v prostředí univerzitních mateřských škol ještě poměrně málo zkoumané. To může být zapříčiněno i tím, že vznik univerzitních mateřských škol v České republice je datován donedávna, tyto školy zde vznikaly od roku 2010, a tak můžeme říci, že jsou v posledních letech fenoménem.

V teoretické části práce je popsána problematika spolupráce rodiny se školou, její pojetí v minulém století a legislativní ukotvení. Následovala část, ve které je uvedena cesta ke kvalitní spolupráci. Vymezily jsme význam spolupráce, její formy, pozitiva, ale i určitá úskalí, která ve vzájemné spolupráci mohou nastat. Stěžejní pak je kapitola týkající se univerzitních mateřských škol, jež jsou školy soukromého firemního typu, a dále se zabývající odlišnostmi spolupráce s rodiči v těchto univerzitních mateřských školách. Jistou odlišností je možnost sladění rodinného a pracovního života a především specifika ovlivňující spolupráci mezi rodiči a univerzitními mateřskými školami. Těmito specifiky se jeví především sami rodiče z prostředí univerzitních mateřských škol. Zapojení rodičů-mužů do spolupráce bylo patrné, i když jejich podíl z celkového počtu nebyl velký, můžeme tvrdit, že i jejich menší zastoupení určilo nejzajímavější specifikum univerzitních mateřských škol. Jako důležité specifikum, které vlastně ovlivňuje veškeré dění v mateřských školách a právě i spolupráci, se jeví vzdělání rodičů. Ti jsou z převážné většiny vysokoškolsky vzdělání, kdy největší saturace dosahovaly v magisterském či inženýrském a doktorském stupni vysokoškolského vzdělání. Takto vysoce vzdělání rodiče mnohdy předčí i vzdělání učitelek, které mohou mít s komunikací a spolupráci s těmito rodiči problémy.

Důvodem zpracování této diplomové práce bylo seznámit sebe, ale především čtenáře o možných specifikách spolupráce rodičů s mateřskými školami ve specifickém prostředí univerzit. Spolupráce rodiny s univerzitními mateřskými školami byla popsána v teoretických východiscích práce a dále rozvedena v části praktické. Dalšími důvody zpracování práce bylo odhalení specifik ve spolupráci rodičů s univerzitními mateřskými školami a také určení rozdílů spolupráce s rodiči v univerzitních oproti veřejným mateřským školám. Diplomová práce tyto aspekty objasňuje a plní tedy cíle stanovené v úvodu práce. Také je zde ale důležité upozornit na to, že univerzitní typ mateřské školy

není v legislativě ukotven, avšak užívá označení „firemní mateřská škola“, která je školským zákonem popsána jako: „mateřská škola určená ke vzdělávání dětí zaměstnanců zřizovatele nebo jiného zaměstnavatele“. Zjištěním tedy bylo, že se spolupráce v univerzitním typu mateřské školy od veřejného příliš neliší. Liší se pouze rodiče, kteří jsou pro dané univerzitní mateřské školy specifičtí, na což se musí učitelky tamních škol náležitě připravit. Důvodem práce bylo tedy nahlédnutí do problematiky spolupráce se specifickým typem rodičů, kteří jsou téměř všichni vysokoškolsky vzdělaní, a také s určujícím specifikem, kterým bylo zapojení rodičů mužů v univerzitních mateřských školách. Vzhledem k těmto specifickým, práce doporučuje další možnosti rozvíjení spolupráce s rodiči v univerzitních mateřských školách.

Zde bychom ještě jednou chtěly poděkovat všem respondentům výzkumu, protože bez jejich názoru na tuto problematiku by tato práce nemohla vzniknout. Univerzitním mateřským školám bychom do budoucna doporučily, aby využily potenciálu a možností školy, které se mohou jevit i v samotných univerzitních rodičích. Jejich náměty, připomínky, rady a podpora mohou být pro univerzitní mateřské školy přínosné, vzhledem k možnosti změny k lepšímu, nejen v oblasti spolupráce s rodiči, ale také v rozvoji daných univerzitních mateřských škol jako celku. Učitelkám univerzitních mateřských škol bychom popřály pevné nervy v komunikaci s vysoce vzdělanou komunitou univerzitních rodičů a rodičům bychom chtěly popřát, aby jejich děti byly v těchto mateřských školách při univerzitách spokojeny.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- [1] BEČVÁŘOVÁ, Zuzana. 2010. *Kvalita, strategie a efektivita v řízení mateřské školy*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-221-8.
- [2] BEŇO, Matej, ŠIMČÁKOVÁ, Ludmila a Ján HERICH. 2006. *Rodičia o súčasnej škole*. Bratislava: ÚIPŠ. ISBN 80-7098-441-4.
- [3] BRUCEOVÁ, Tina. 1996. *Předškolní výchova: deset principů moderní pedagogiky a jejich aplikace v praxi*. Praha: Portál. *Výchova dětí od 3 do 8 let*. ISBN 80-717-8068-5.
- [4] BULL, Terry. 1989. Home School Links: family-oriented or business-oriented? In *Educational Review*. [online]. 41(2), s. 113-119 [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/0013191890410203>
- [5] CARVALHO, Maria Eulina Pessoa de. 2001. *Rethinking family-school relations: a critique of parental involvement in schooling*. Mahwah, N.J.: L. Erlbaum Associates. ISBN 08-058-3496-6.
- [6] CULÍK KONČITÍKOVÁ, Gabriela. 2015. *Podnikové vzdělávání Bata*. Ve Zlíně: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta managementu a ekonomiky. ISBN 978-80-7454-516-0.
- [7] ČAPEK, Robert. 2013. *Učitel a rodič: Spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1.
- [8] Daňová sleva za školku, školkovné, sleva za umístění dítěte, 2017. *Aktuálně.cz* [online]. [cit. 2017-03-14]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/wiki/finance/danova-sleva-za-skolku-skolkovne-sleva-za-umisteni-ditete/r~dff680aada0b11e4ad630025900fea04/?redirected=1490598912>
- [9] EPSTEIN, Joyce Levy. 2011. *School, Family, and Community Partnerships: Preparing Educators and Improving Schools*. Boulder: Westview Press. ISBN 978-0-8133-4447-8.
- [10] Evropský sociální fond v ČR. 2012. *Řešení problematiky rovných příležitostí na VŠB-TUO, včetně vybudování univerzitní mateřské školy*. [online]. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/projekty/reseni-problematiky-rovnych-prilezitosti-na-vsbtuo-vcetne>

- [11] Evropský sociální fond v ČR. 2013. *Univerzitní mateřská škola Qočna a hlídací koutek Koala*. [online]. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/projekty/univerzitni-materska-skola-qocna-a-hlidaci-koutek-koala?highlightWords=qo%C4%8Dna>
- [12] Evropský sociální fond v ČR. 2014. *Univerzitní Mateřská škola a klub předškoláků*. [online]. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/projekty/univerzitni-materska-skola-a-klub-predskolaku?highlightWords=mate%C5%99sk%C3%A1+%C5%A1kola+olomouc>
- [13] Evropský sociální fond v ČR. 2015. *Rodina a práce: PROCĚ NE?* [online]. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/projekty/rodina-a-prace-procne?highlightWords=rodina+a+pr%C3%A1ce%3A+pro%C4%8D+ne%3F>
- [14] GAVORA, Peter. 2005. *Učitel a žáci v komunikaci*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-104-9.
- [15] GIDDENS, Anthony. 1999. *Sociologie*. 1. vyd. Praha: Argo. ISBN 80-7203-124-4.
- [16] GORDON, Kimberly A. 2014. *Early childhood education: becoming a professional*. Los Angeles: SAGE. ISBN 978-1-4129-7345-8.
- [17] HAJDÚKOVÁ, Viera et al. 2008. *Průručka na tvorbu školských vzdělávacích programů pro mateřské školy*. Bratislava: MPC. ISBN 978-80-8052-324-4.
- [18] HAVLÍNOVÁ, Miluše a Eliška VENCÁLKOVÁ. 2008. *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-487-8.
- [19] HELUS, Zdeněk. 2009. *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-628-5.
- [20] HOGENOVÁ, Anna a Helena KALÁBOVÁ. 2013. *ÉTOS: rodina ve výchově a sociálních vědách*. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-944-8.
- [21] CHRÁSKA, Miroslav a Ilona KOČVAROVÁ. 2014. *Kvantitativní design v pedagogických výzkumech začínajících akademických pracovníků*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií. ISBN 978-80-7454-420-0.

- [22] CHRISTENSON, Sandra a Susan M. SHERIDAN. 2001. *Schools and Families: Creating Essential Connections for learning*. New York: Guilford Press. ISBN 978-157-2306-547.
- [23] JANDOUREK, Jan. 2001. *Sociologický slovník*. Praha, Portál. ISBN 80-7178-535-0.
- [24] Jihočeská univerzita otevírá vlastní mateřskou školku, *Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích* [online]. 2016. [cit. 2017-03-24]. Dostupné z: <https://www.jcu.cz/o-univerzite/media-a-propagace/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2016/31-8-2016-jihoceska-univerzita-otevira-vlastni-materskou-skolku>
- [25] KATRŇÁK, Tomáš. 2003. Sociální a kulturní reprodukce společnosti v teoretické perspektivě. *Sociológia*, Bratislava: Sociologický ústav SAV, roč. 35, č. 1, s. 61-76. ISSN 0049-1225.
- [26] KATRŇÁK, Tomáš. 2004. *Odsouzení k manuální práci: vzdělanostní reprodukce v dělnické rodině*. Praha: Sociologické nakladatelství. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-864-2929-6.
- [27] KELLER, Jan, 2012. *Sociologie středních vrstev*. Praha. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-807-4191-091.
- [28] KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a Branislav PUPALA, ed. 2010. *Předškolní a primární pedagogika: Předškolná a elementárna pedagogika*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-828-9.
- [29] KOSOVÁ, Beata. 2006. Profesie a profesionalita učitel'a. In *Pedagogická revue*. Bratislava: Štátny pedagogický ústav. ISSN 1335-1982, roč. 58, č. 1, s. 1 – 13.
- [30] KOŤÁTKOVÁ, Soňa. 2008. *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1568-1.
- [31] KOŤÁTKOVÁ, Soňa. 2014. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4744-353.
- [32] KREČ, Luboš. 2014. Firemních školek je jen pár desítek. Jejich rozvoji mají pomoci daňové úlevy. Praha: *Economia, a.s.* [online], roč. LVIII, č. 082. [cit. 2017-03-14]. ISSN 0862-9587. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-62095990-firemnych-skolek-je-jen-par-desitek-jejich-rozvoji-maji-pomoci-danove-ulevy>

- [33] KROPÁČKOVÁ, Jana. 2011. Formy spolupráce mateřské školy s rodičovskou veřejností. *Poradce ředitelky mateřské školy*. Praha: Forum. ISSN 1804-9745, roč. I, č. 3, s. 19 – 22.
- [34] KŘÍŽKOVÁ, Alena, Radka DUDOVÁ a Hana MAŘÍKOVÁ. 2007. *Podmínky rodičovství v podnikovém prostředí v mezinárodním srovnání: Sociologické studie* [online]. [cit. 2017-02-11]. ISBN 978-80-7330-127-9. Dostupné z: <http://www.soc.cas.cz/publikace/podminky-rodicovstvi-v-podnikovem-prostredi-v-mezinarodnim-srovnani>
- [35] LABÁTH, Vladimír. 2004. *Residenciálna starostlivosť*. Bratislava: občanske združenie Sociálna práca. ISBN 80-89185-03-7.
- [36] LAŽOVÁ, Ladislava. 2013. *Mateřská škola komunikuje s rodiči: výměna informací, řešení problémů*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0378-0.
- [37] MACBETH, Alastair. 1989. Involving Parents. Effective Parent – Teacher Relations. In POL, Milan a Milada RABUŠICOVÁ. 1998. *Rozvoj vztahů školy a rodiny: několik zahraničních inspirací*. Sborník prací Filozofické fakulty Brněnské Univerzity. ISSN 1802-7437, roč. XLVI, č. 2, s. 5 – 34.
- [38] MAJERČÍKOVÁ, Jana a Anna REBENDOVÁ. 2016. *Mateřská škola ve světě univerzity*. Ve Zlíně: Univerzita Tomáše Bati, Fakulta humanitních studií. ISBN 978-80-7454-630-3.
- [39] MAJERČÍKOVÁ, Jana. 2012. *Profesijná zdatnosť (self-efficacy) študentov učiteľstva a učiteľov spolupracovať s rodičmi*. Bratislava: Univerzita Komenského. ISBN 978-80-223-3345-0.
- [40] MAREŠ, Jiří a Jaro KŘIVOHLAVÝ. 1995. *Komunikace ve škole*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-1070-3.
- [41] *Mateřská škola Univerzity Palackého v Olomouci* [online]. Dostupné z: <http://www.ms.upol.cz/>
- [42] *Mateřská škola Žabičky Univerzity obrany v Brně* [online]. Dostupné z: <http://www.skolkauo.cz/>
- [43] MATÝSKOVÁ, Danuše. 2005. Spolupráce rodiny a školy z pohledu rodičů a učitelů. *Pedagogická orientace*, roč. 15(1), s. 27–36. ISSN 1211-4669.

- [44] *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: bílá kniha*. 2001. Praha: Tauris. ISBN 80-211-0372-8.
- [45] *Národní zpráva o rodině*. 2004. Ministerstvo práce a sociální věcí. [online]. In: Portál MPSV. [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/898>.
- [46] Operační program Praha – adaptabilita. 2010. *Univerzitní školka ČVUT v Praze*. [online]. [cit. 2017-03-14]. Dostupné z: http://www.prahafondy.eu/cz/oppa/projekty/952_univerzitni-skolka-cvut-v_regcislo2191.html?support=@cislo=&zadpartner=&obsah=%E8vut&z-all=1&stranka=1
- [47] Operační program Praha – adaptabilita. 2013. *Zřízení univerzitní školky na VŠE v Praze*. [online]. [cit. 2017-03-14]. Dostupné z: http://www.prahafondy.eu/cz/oppa/projekty/1661_zrizeni-univerzitni-skolky-na_regcislo5125.html?support=@cislo=&zadpartner=&obsah=&z-all=&stranka=20
- [48] Operační program Praha – adaptabilita. 2015. *Rozvoj služeb péče o děti v univerzitní mateřské školce Rybička Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze*. [online]. Dostupné z: http://www.prahafondy.ami.cz/cz/oppa/projekty/2062_rozvoj-sluzeb-pece-o_regcislo7203.html?support=®cislo=&zadpartner=&obsah=&z-all=&stranka=26
- [49] OPRAVILOVÁ, Eva a Vladimíra GEBHARTOVÁ, 2003. *Rok v mateřské škole: učebnice pro pedagogické obory středních, vyšších a vysokých škol*. Praha: Portál. Kurikulum předškolní výchovy. ISBN 80-7178-847-3.
- [50] PEMOVÁ, Terezie a Radek PTÁČEK, 2013. *Soukromá a firemní školka od A do Z: jak založit a provozovat soukromé nebo firemní zařízení předškolní výchovy*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4699-9.
- [51] POTOČÁROVÁ, Mária. 2008. *Pedagogika rodiny: teoretické východiská rodinnej výchovy*. Bratislava: Univerzita Komenského. ISBN 978-80-223-2458-8.
- [52] PRŮCHA, Jan. 2016. *Předškolní dítě a svět vzdělávání: přehled teorie, praxe a výzkumných poznatků*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-323-5.

- [53] RABUŠICOVÁ, Milada. 2004. *Škola a (versus) rodina*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-3598-6.
- [54] RABUŠICOVÁ, Milada. 2009. Rodiče a škola. In PRŮCHA, Jan (ed.) *Pedagogická encyklopedie*. 2009. Praha: Portál, s. 319 – 323. ISBN 978-80-7367-542-2.
- [55] Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. 2016. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický. [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani-od-1>
- [56] Realizace mateřské školky v areálu Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. 2013. *Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích* [online]. [cit. 2017-03-24]. Dostupné z: <https://www.jcu.cz/o-univerzite/media-a-propagace/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2013/2.-7.-2013-realizace-materske-skolky-v-arealu-jihoceske-univerzity-v-ceskych-budejovicich>
- [57] ŘEZÁČ, Jaroslav. 1998. *Sociální psychologie*. Brno: Paido. ISBN 80-85931-48-6.
- [58] SEDLÁČKOVÁ, Hana, Zora SYSLOVÁ a Lucie ŠTĚPÁNKOVÁ. 2012. *Hodnocení výsledků předškolního vzdělávání*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-807-3578-848.
- [59] SVOBODOVÁ, Eva. 2010. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál. ISBN 978-807-3677-749
- [60] SYSLOVÁ, Zora a Vladimíra HORNÁČKOVÁ. 2012. *Jak úspěšně řídit mateřskou školu*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. Řízení školy (Wolters Kluwer). ISBN 978-80-7357-976-0.
- [61] SYSLOVÁ, Zora, Irena BORKOVCOVÁ a Jan PRŮCHA. 2014. *Péče a vzdělávání dětí v raném věku: komparace české a zahraniční situace*. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7478-354-8.
- [62] SYSLOVÁ, Zora. 2016. *Proměna mateřské školy v učící se organizaci*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-113-2.

- [63] ŠIMKOVÁ Jitka a Dagmar VŠETIČKOVÁ. 2014. *Zřízení soukromé mateřské školy a její zápis do rejstříku škol a školských zařízení*. [online]. [cit. 2017-03-12]. ISSN 1804-9974. Dostupné z: <https://www.zkola.cz/management/prehledpredpisu/ruzne/Stranky/R%C5%AFzn%C3%A9.aspx>
- [64] ŠMELOVÁ, Eva, Martina FASNEROVÁ a Jitka PETROVÁ. 2013. *Univerzitní mateřská škola a její specifika v oblasti předškolního vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-3877-1.
- [65] ŠPAČKOVÁ, Renata. 1999. *Předpoklady úspěšné spolupráce mezi rodinou a mateřskou školou*. Praha: RAABE.
- [66] ŠTECH, Stanislav a Ida VIKTOROVÁ. 2010. Vztahy rodiny a školy – hledání dialogu. In KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a Branislav, PUPALA. *Předškolní a primární pedagogika: Předškolská a elementární pedagogika*. 2010. Praha: Portál, s. 57 – 94. ISBN 978-80-7367-828-9.
- [67] ŠTECH, Stanislav. 2004. Angažovanost rodičů ve školní socializaci dětí. *Pedagogika*, 40(4), s. 378 – 388. ISSN 0031-3815
- [68] ŠTECH, Stanislav. 2007. Vystoupení na kulatém stole Stálé konference asociací ve vzdělávání a SVP PedF UK 15. 2. 2007 na téma Škola versus rodina. [online] [citované 2017-03-03]. Dostupné z: www.ucitelske-listy.cz
- [69] *Univerzitní mateřská škola Hrášek Mendelovy univerzity v Brně* [online]. Dostupné z: <http://www.hrsekms.cz/index.php?page=49>
- [70] *Univerzitní mateřská škola Lvičata* [online]. Dostupné z: <http://www.lvicata.cvut.cz/ums/>
- [71] *Univerzitní mateřská škola Qočna* [online]. Dostupné z: <http://www.qocna.utb.cz>
- [72] *Univerzitní mateřská škola Rybička přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze* [online]. Dostupné z: <http://www.skolkarybicka.cz/>
- [73] *Univerzitní mateřská škola Škatulka v Liberci* [online]. Dostupné z: <http://www.msskatulka.cz/>
- [74] *Univerzitní mateřská škola VŠB – TUO* [online]. Dostupné z: <http://www.umsostrava.cz/>

- [75] *Univerzitní mateřská škola Vysoké školy ekonomické v Praze* [online]. Dostupné z: <http://www.lvicata.cvut.cz/ums/trida-kupci>
- [76] *Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání*, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlaska-c-14-2005-sb-o-predskolnim-vzdelavani-1>
- [77] *Zákon č. 262/2006 Sb.*, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>
- [78] *Zákon č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením*, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/zakon-c-306-1999-sb-o-poskytovani-dotaci-soukromym-skolam>
- [79] *Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)*, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon>
- [80] *Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník*, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>
- [81] *Západočeská univerzita v Plzni chce od září otevřít vlastní mateřskou školu, 2017. Český rozhlas - Plzeň* [online]. [cit. 2017-03-24]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/plzen/zpravodajstvi/_zprava/zapadoceska-univerzita-v-plzni-chce-od-zari-otevrit-vlastni-materskou-skolu--1691674

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

§	Paragraf
A kol.	A kolektiv
AP	Aritmetický průměr
Apod.	A podobně
Atd.	A tak dále
Cit.	Citováno
Č.	Číslo
ČR	Česká republika
ČVUT	České vysoké učení technické v Praze
Et al.	A kolektiv
H	Hypotéza
Kap.	Kapitola
Max.	Maximum
MENDELU	Mendelova univerzita v Brně
Min.	Minimum
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Např.	Například
Odst.	Odstavec
R	Rodič
S.	Strana
Sb.	Sbírka zákonů
SWOT	Strenghts (silné stránky), Weaknesses (slabé stránky), Opportunities (příležitosti), Threats (hrozby)

TUL	Technická univerzita v Liberci
Tzn.	To znamená
Tzv.	Takzvaný
U	Učitelka
UK	Univerzita Karlova v Praze
UMŠ	Univerzitní mateřská škola
UO	Univerzita obrany v Brně
UP	Univerzita Palackého v Olomouci
UTB	Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
VO	Výzkumná otázka
VŠB-TUO	Vysoká škola báňská při Technické univerzitě v Ostravě
VŠE	Vysoká škola ekonomická v Praze

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Obrázky

<i>Obr. 1: Přehled vývoje vzniku univerzitních mateřských škol v ČR</i>	31
---	----

Tabulky

<i>Tab. 1: Výhody firemních zařízení péče o předškolní děti (Pemová, Ptáček, 2013, s. 25)</i>	33
<i>Tab. 2: Počet a rozložení respondentů výzkumu</i>	50
<i>Tab. 3: Věkové rozložení respondentů vyjádřeno v %</i>	52
<i>Tab. 4: Úroveň spolupráce v jednotlivých škálových položkách</i>	57
<i>Tab. 5: Komunikace a důvěra mezi rodiči a učitelkami v jednotlivých škálových položkách</i>	60
<i>Tab. 6: Vzájemná informovanost rodičů a učitelek v jednotlivých škálových položkách</i>	62
<i>Tab. 7: Zapojení do spolupráce v jednotlivých škálových položkách</i>	63
<i>Tab. 8: Podílení se na chodu MŠ v jednotlivých škálových položkách</i>	66

Grafy

<i>Graf 1: Rozložení respondentů dle pohlaví a typu mateřské školy</i>	51
<i>Graf 2: Rozložení respondentů dle nejvyššího dosaženého vzdělání a typu mateřské školy</i>	53
<i>Graf 3: Rozložení respondentů-rodičů UMŠ škol dle nejvyššího dosaženého vzdělání</i>	54
<i>Graf 4: Rozložení respondentek-učitelek dle délky pedagogické praxe a typu mateřské školy</i>	55
<i>Graf 5: Formy spolupráce dle rodičů a typu mateřské školy uvedeny v %</i>	68
<i>Graf 6: Formy spolupráce dle učitelek a typu mateřské školy uvedeny v %</i>	69
<i>Graf 7: Formy spolupráce dle typu mateřské školy uvedeny v %</i>	70

SEZNAM PŘÍLOH

- PŘÍLOHA P I Dotazník pro rodiče
- PŘÍLOHA P II Dotazník pro učitele
- PŘÍLOHA P III Soupis škálových položek v dotaznících pro rodiče a učitele

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO RODIČE

Specifika spolupráce s rodiči v univerzitních mateřských školách

Dotazník pro rodiče

Vážení rodiče,

jmenuji se Anna Rebendová a na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně studuji obor Pedagogika předškolního věku. Má diplomová práce, na téma Specifika spolupráce s rodiči v univerzitních mateřských školách, je zaměřena především na školy univerzitní, ale budou pro mne velice cenné také informace z mateřských škol i jiného typu.

Tímto si Vás dovoluji oslovit s žádostí o vyplnění tohoto anonymního dotazníku, který bude sloužit výhradně pro potřeby mé diplomové práce. Půjde v něm především o zprostředkování Vašich zkušeností s mateřskou školou, kterou Vaše dítě navštěvuje.

Prosím Vás tedy o vyjádření k jednotlivým položkám dotazníku. Předpokládám, že vyplnění dotazníku nebude trvat déle než 15 – 20 minut. Předem děkuji za Váš čas.

V následující části označte vždy jednu z možností.

1. Jste:

- žena
- muž

2. Kolik Vám je let?

- do 20 let
- 21 – 30 let
- 31 – 40 let
- 41 – 50 let
- více než 51 let

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- základní vzdělání
- středoškolské bez maturity
- středoškolské s maturitou
- vysokoškolské - bakalářské studium
- vysokoškolské - magisterské a inženýrské studium
- vysokoškolské - doktorské studium
- jiné: _____

4. Jakou školu navštěvuje Vaše dítě?

- univerzitní mateřskou školu
- běžnou mateřskou školu
- soukromou mateřskou školu
- alternativní mateřskou školu (Montessori, Waldorf, Lesní mateřskou školu, ...)

V následující části vyberte vždy možnost, která nejlépe vyjadřuje Váš názor.

5. Vyjádřete, prosím, JAKÁ JE SITUACE VE VAŠÍ MATEŘSKÉ ŠKOLE v problematice spolupráce s rodinou.

	Rozhodně souhlasím	Souhlasím	Nedokážu se vyjádřit	Nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím
Mateřská škola si zakládá na spolupráci s rodinou a rodiči.	5	4	3	2	1
Do mateřské školy jsou přijímány i děti mladší tří let.	5	4	3	2	1
Mateřská škola umožňuje přednostní přijímání dětí dle stanovených kritérií.	5	4	3	2	1
Úroveň spolupráce s mateřskou školou je na vynikající úrovni.	5	4	3	2	1
Komunikace rodičů a učitelk/lů je zde partnerská.	5	4	3	2	1
Mám dostatek informací o mém dítěti.	5	4	3	2	1
Komunikace ze stran učitelk/lů je dostačující.	5	4	3	2	1
Učitelkám/lům v mateřské škole důvěřuji.	5	4	3	2	1
Mám dostatek informací o provozu mateřské školy.	5	4	3	2	1
O změnách v mateřské škole jsem včas informován/a.	5	4	3	2	1
Prostředí a klima mateřské školy je vůči rodičům vlídné.	5	4	3	2	1
V mateřské škole cítím oporu při řešení výchovných a vzdělávacích problémů dítěte (poradenství, doporučení jiné vhodné služby).	5	4	3	2	1
Kdykoli o to požádám, mohu pozorovat dění v mateřské škole.	5	4	3	2	1

Informován/a jsem více způsoby (email, telefon, web, nástěnka, osobní kontakt).	5	4	3	2	1
Možností pro spolupráci nabízí mateřská škola mnoho.	5	4	3	2	1

6. Vyjádřete, prosím, jak se do vzájemné spolupráce zapojujete VY A JAK VAŠE MATEŘSKÁ ŠKOLA.

	Rozhodně souhlasím	Souhlasím	Nedokážu se vyjádřit	Nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím
Učitelé/ky podporují spolupráci rodiny a mateřské školy.	5	4	3	2	1
Na nástěnkách nacházím informace o mateřské škole, o dění ve škole a třídě i výtvary dětí.	5	4	3	2	1
Akcí pořádaných mateřskou školou se účastním aktivně (finanční či materiální pomoc, společné tvoření s dětmi, příprava prostředí, vlastní nápad či iniciativa).	5	4	3	2	1
Akcí pořádaných mateřskou školou se účastním pasivně (pozorovatel/ka).	5	4	3	2	1
V mateřské škole si mohu prohlédnout školní vzdělávací program.	5	4	3	2	1
Podílím se na tvorbě školního vzdělávacího programu mateřské školy.	5	4	3	2	1
Uvítal/a bych více informací o mém dítěti – nad rámec toho, co mi učitel/ka sdělí (adaptace, vztahy s ostatními dětmi, problémové chování, stravování, pokroky).	5	4	3	2	1
Využil/a bych možnost navštívit třídu mateřské školy při vzdělávacích činnostech.	5	4	3	2	1
Sleduji novinky na webových stránkách mateřské školy.	5	4	3	2	1
Uvítal/a bych bohatší nabídku nadstandardních aktivit a kroužků nabízených mateřskou školou.	5	4	3	2	1

Když mne učitel/ka požádá o pomoc, rád/a pomohu.	5	4	3	2	1
Mám zájem o další rozvoj komunikace a spolupráce s mateřskou školou.	5	4	3	2	1
Učitelé/ky v mateřské škole s rodinou nespolupracují.	5	4	3	2	1
Využívám možnost zapojení se do Rady rodičů či Rady školy (pokud mateřská škola nějakou Radu má, pokud ne – položku nevyplňujte a přejděte na následující).	5	4	3	2	1
Pokud by škola Radu zavedla, využil/a bych ji (pro mateřské školy, které dosud Radu zřízení nemají).	5	4	3	2	1

V následující části vyberte libovolný počet NEJVYUŽÍVANĚJŠÍCH forem spolupráce.

7. Jaké formy spolupráce nabízené mateřskou školou nejčastěji využíváte?

- rozhovor při předávání dítěte
- rodičovské schůzky, konzultační hodiny
- poradenství, půjčování odborné literatury či didaktických pomůcek a hraček
- nástěnky
- webové stránky
- elektronická pošta (emaily, elektronický systém školy), telefon
- školní časopis, informační brožury
- účast rodiče při běžných denních činnostech ve třídě
- účast rodiče na besídkách, slavnostech, vystoupeních dětí (pasivní zapojení - pozorovatel)
- aktivní zapojení rodiče mezi dětmi (ukázka vlastní práce, hry s dětmi, společné tvoření s dětmi, čtení dětem, vedení kroužku, aj.)
- pomoc při akcích školy (zajištění odměn pro děti, pohoštění, organizace, apod.)
- účast na odborných besedách, přednáškách s odborníky
- práce ve školské či rodičovské radě
- sponzorství (finanční, materiální)
- drobné opravy
- jiné: _____

Následující otázky jsou otevřené a vyžadují Vaše vyjádření. Jejich vyplnění je časově náročnější, a proto mají dobrovolný charakter.

8. V čem je podle Vás škola výjimečná?

9. Co byste ve spolupráci se školou změnili, vylepšili, doplnili nebo naopak omezili?

10. Čím byste prohloubili spolupráci s mateřskou školou?

Zde máte ještě prostor pro případné poznámky, připomínky nebo pro vyjádření toho, co podle Vás v průběhu dotazníku nebylo zmíněno ve spojitosti se spoluprací rodičů s mateřskou školou.

Zde můžete uvést školu, kterou navštěvuje Vaše dítě (př. mateřská škola Brno, univerzitní mateřská škola Praha, ...)

Velice děkuji za Váš čas a ochotu.

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK PRO UČITELE

Specifika spolupráce s rodiči v univerzitních mateřských školách

Dotazník pro učitele

Vážené učitelky, vážení učitelé,

jmenuji se Anna Rebendová a na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně studuji obor Pedagogika předškolního věku. Má diplomová práce, na téma Specifika spolupráce s rodiči v univerzitních mateřských školách, je zaměřena především na školy univerzitní, ale budou pro mne velice cenné také informace z mateřských škol i jiného typu.

Tímto si Vás dovoluji oslovit s žádostí o vyplnění tohoto anonymního dotazníku, který bude sloužit výhradně pro potřeby mé diplomové práce. Půjde v něm především o zprostředkování Vašich zkušeností se spoluprací rodiny s mateřskou školou, v níž působíte.

Prosím Vás tedy o vyjádření k jednotlivým položkám dotazníku. Předpokládám, že vyplnění dotazníku nebude trvat déle než 15 – 20 minut. Předem děkuji za Váš čas.

V následující části označte vždy jednu z možností.

1. Jste:

- žena
- muž

2. Kolik Vám je let?

- do 20 let
- 21 – 30 let
- 31 – 40 let
- 41 – 50 let
- více než 51 let

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- základní vzdělání
- středoškolské bez maturity
- středoškolské s maturitou
- vysokoškolské - bakalářské studium
- vysokoškolské - magisterské a inženýrské studium
- vysokoškolské - doktorské studium
- jiné: _____

4. Jak dlouho pracujete jako učitel/ka v mateřské škole?

- do 3 let
- 3 – 10 let
- 11 – 20 let
- 21 – 30 let
- více než 30 let

5. V jaké mateřské škole působíte?

- univerzitní mateřská škola
- veřejná mateřská škola
- jiná (neuniverzitní) soukromá mateřská škola
- alternativní mateřská škola (Montessori, Waldorf, Lesní mateřská škola, ...)

V následující části vyberte vždy možnost, která nejlépe vyjadřuje Váš názor.

6. Vyjádřete, prosím, JAKÁ JE SITUACE VE VAŠÍ MATEŘSKÉ ŠKOLE v problematice spolupráce s rodinou.

	Rozhodně souhlasím	Souhlasím	Nedokážu se vyjádřit	Nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím
Mateřská škola si zakládá na spolupráci s rodinou a rodiči.	5	4	3	2	1
Do mateřské školy jsou přijímány i děti mladší tří let.	5	4	3	2	1
Mateřská škola umožňuje přednostní přijímání dětí dle stanovených kritérií.	5	4	3	2	1
Úroveň spolupráce s rodinou je v mateřské škole na vynikající úrovni.	5	4	3	2	1
Komunikace učitelek/lů a rodičů je zde partnerská.	5	4	3	2	1
Rodičům poskytují dostatek informací o jejich dítěti.	5	4	3	2	1
Komunikace ze stran rodičů je dostačující.	5	4	3	2	1
Rodičům dětí, navštěvující mateřskou školu, důvěřují.	5	4	3	2	1
Mám dostatek informací o dění v rodině dítěte.	5	4	3	2	1
O změnách v mateřské škole rodiče včas informuji (max. během dvou dní).	5	4	3	2	1

Prostředí a klima mateřské školy je vůči rodičům vlídné.	5	4	3	2	1
V rodině dítěte cítím oporu při řešení výchovných a vzdělávacích problémů dítěte (ochota něco řešit, napomáhat pro rychlejší odstranění problému).	5	4	3	2	1
Rodičům poskytují možnost pozorovat dění v mateřské škole.	5	4	3	2	1
Informace rodičům poskytují více způsoby (email, telefon, web, nástěnka, osobní kontakt).	5	4	3	2	1
Možností pro spolupráci s rodinou nabízíme v mateřské škole mnoho.	5	4	3	2	1

7. Vyjádřete, prosím, jak se do vzájemné spolupráce zapojuje RODINA A JAK VAŠE MATEŘSKÁ ŠKOLA.

	Rozhodně souhlasím	Souhlasím	Nedokážu se vyjádřit	Nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím
Rodiče se do spolupráce s mateřskou školou zapojují.	5	4	3	2	1
Na nástěnkách jsou umístěny informace o mateřské škole, o dění ve škole a třídě i výtvary dětí.	5	4	3	2	1
Akcí pořádaných mateřskou školou se rodiče účastní aktivně (finanční či materiální pomoc, společné tvoření s dětmi, příprava prostředí, vlastní nápady či iniciativa).	5	4	3	2	1
Akcí pořádaných mateřskou školou se rodiče účastní pasivně (pozorovatelé).	5	4	3	2	1
Rodiče mají možnost nahlédnout do školního vzdělávacího programu mateřské školy.	5	4	3	2	1

Rodiče mají možnost se podílet na tvorbě školního vzdělávacího programu mateřské školy.	5	4	3	2	1
Rodiče vyžadují více informací o jejich dítěti – nad rámec mého sdělení (adaptace, vztahy s ostatními dětmi, problémové chování, stravování, pokroky, aj.).	5	4	3	2	1
Rodiče mají zájem navštívit třídu mateřské školy při vzdělávacích činnostech.	5	4	3	2	1
Na webové stránky mateřské školy pravidelně přidáváme nové příspěvky (informace, novinky, fotografie z akcí, apod.).	5	4	3	2	1
Rodiče vyžadují rozšíření nabídky nadstandardních aktivit a kroužků v mateřské škole.	5	4	3	2	1
Když požádám rodiče o pomoc, vyhoví mi.	5	4	3	2	1
Mám zájem o další rozvoj komunikace a spolupráce s rodinou v mateřské škole.	5	4	3	2	1
Rodiče s mateřskou školou nespolupracují.	5	4	3	2	1
Rodiče využívají možnosti zapojení se do Rady rodičů či Rady školy (pokud mateřská škola nějakou Radu má, pokud ne – položku nevyplňujte a přejděte na následující).	5	4	3	2	1
Pokud by škola Radu zavedla, rodiče by ji využívali (pro mateřské školy, které dosud Radu zřízení nemají).	5	4	3	2	1

V následující části vyberte libovolný počet NEJVYUŽÍVANĚJŠÍCH forem spolupráce.

8. Jaké formy spolupráce s rodinou jsou ve Vaší mateřské škole nejčastěji rodiči využívány?

- rozhovor při předávání dítěte
- rodičovské schůzky, konzultační hodiny
- poradenství, půjčování odborné literatury či didaktických pomůcek a hraček
- nástěnky
- webové stránky
- elektronická pošta (emaily, elektronický systém školy), telefon
- školní časopis, informační brožury
- účast rodiče při běžných denních činnostech ve třídě
- účast rodiče na besídkách, slavnostech, vystoupeních dětí (pasivní zapojení – pozorovatel)
- aktivní zapojení rodiče mezi dětmi (ukázka vlastní práce, hry s dětmi, společné tvoření s dětmi, čtení dětem, vedení kroužku, aj.)
- pomoc při akcích školy (zajištění odměn pro děti, pohoštění, organizace, apod.)
- účast na odborných besedách, přednáškách s odborníky
- práce ve školské či rodičovské radě
- sponzorství (finanční, materiální)
- drobné opravy
- jiné: _____

Následující otázky jsou otevřené a vyžadují Vaše vyjádření. Jejich vyplnění je časově náročnější, a proto mají dobrovolný charakter.

9. V čem je podle Vás Vaše škola výjimečná?

10. Co byste ve spolupráci s rodiči změnili, vylepšili, doplnili nebo naopak omezili?

11. Čím byste prohloubili spolupráci s rodinou?

Zde máte ještě prostor pro případné poznámky, připomínky nebo pro vyjádření toho, co podle Vás v průběhu dotazníku nebylo zmíněno ve spojitosti se spoluprací rodiny a mateřské školy.

Zde můžete uvést školu, kterou navštěvuje Vaše dítě (př. mateřská škola Brno, univerzitní mateřská škola Praha, ...)

Velice děkuji za Váš čas a ochotu.

PŘÍLOHA P III: SOUPIS ŠKÁLOVÝCH POLOŽEK V DOTAZNÍCÍCH PRO RODIČE A UČITELE

Zde uvádíme přehled škálových položek použitých v dotaznících pro rodiče i učitele. Smysl položky je vždy stejný, pouze je jinak formulována pro rodiče a jinak pro učitele. Před každou položkou tedy bude uvedena zkratka R či U dle toho, komu byla určena. Položky uvádíme pro přehlednost označené čísly.

Č.	R/U	Škálová položka
1	R U	Mateřská škola si zakládá na spolupráci s rodinou a rodiči. Mateřská škola si zakládá na spolupráci s rodinou a rodiči.
2	R U	Do mateřské školy jsou přijímány i děti mladší tří let. Do mateřské školy jsou přijímány i děti mladší tří let.
3	R U	Mateřská škola umožňuje přednostní přijímání dětí dle stanovených kritérií. Mateřská škola umožňuje přednostní přijímání dětí dle stanovených kritérií.
4	R U	Úroveň spolupráce s mateřskou školou je na vynikající úrovni. Úroveň spolupráce s rodinou je v mateřské škole na vynikající úrovni.
5	R U	Komunikace rodičů a učitelů/lů je zde partnerská. Komunikace učitelů/lů a rodičů je zde partnerská.
6	R U	Mám dostatek informací o mém dítěti. Rodičům poskytují dostatek informací o jejich dítěti.
7	R U	Komunikace ze stran učitelů/lů je dostačující. Komunikace ze stran rodičů je dostačující.
8	R U	Učitelkám/lům v mateřské škole důvěřuji. Rodičům dětí, navštěvující mateřskou školu, důvěřuji.
9	R U	Mám dostatek informací o provozu mateřské školy. Mám dostatek informací o dění v rodině dítěte.
10	R U	O změnách v mateřské škole jsem včas informován/a. O změnách v mateřské škole rodiče včas informuji (max. během dvou dní).
11	R U	Prostředí a klima mateřské školy je vůči rodičům přívětivé. Prostředí a klima mateřské školy je vůči rodičům přívětivé.
12	R U	V mateřské škole cítím oporu při řešení výchovných a vzdělávacích problémů dítěte (poradenství, doporučení jiné vhodné služby). V rodině dítěte cítím oporu při řešení výchovných a vzdělávacích problémů dítěte (ochota něco řešit, napomáhat pro rychlejší odstranění problému).
13	R U	Kdykoli o to požádám, mohu pozorovat dění v mateřské škole. Rodičům poskytují možnost pozorovat dění v mateřské škole.
14	R U	Informován/a jsem více způsoby (email, telefon, web, nástěnka, osobní kontakt). Informace rodičům poskytují více způsoby (email, telefon, web, nástěnka, osobní kontakt).
15	R U	Možností pro spolupráci nabízí mateřská škola mnoho. Možností pro spolupráci s rodinou nabízíme v mateřské škole mnoho.
16	R U	Učitelé/ky podporují spolupráci rodiny a mateřské školy. Rodiče se do spolupráce s mateřskou školou zapojují.
17	R U	Na nástěnkách nacházím informace o mateřské škole, o dění ve škole a třídě i výtvary dětí. Na nástěnkách jsou umístěny informace o mateřské škole, o dění ve škole a třídě i výtvary dětí.

18	R	Akcí pořádaných mateřskou školou se účastním aktivně (finanční či materiální pomoc, společné tvoření s dětmi, příprava prostředí, vlastní nápad či iniciativa).
	U	Akcí pořádaných mateřskou školou se rodiče účastní aktivně (finanční či materiální pomoc, společné tvoření s dětmi, příprava prostředí, vlastní nápady či iniciativa).
19	R	Akcí pořádaných mateřskou školou se účastním pasivně (pozorovatel/ka).
	U	Akcí pořádaných mateřskou školou se rodiče účastní pasivně (pozorovatelé).
20	R	V mateřské škole si mohu prohlédnout školní vzdělávací program.
	U	Rodiče mají možnost nahlédnout do školního vzdělávacího programu mateřské školy.
21	R	Podílím se na tvorbě školního vzdělávacího programu mateřské školy.
	U	Rodiče mají možnost se podílet na tvorbě školního vzdělávacího programu mateřské školy.
22	R	Uvítal/a bych více informací o mém dítěti – nad rámec toho, co mi učitel/ka sdělí (adaptace, vztahy s ostatními dětmi, problémové chování, stravování, pokroky).
	U	Rodiče vyžadují více informací o jejich dítěti – nad rámec mého sdělení (adaptace, vztahy s ostatními dětmi, problémové chování, stravování, pokroky, aj.).
23	R	Využil/a bych možnost navštívit třídu mateřské školy při vzdělávacích činnostech.
	U	Rodiče mají zájem navštívit třídu mateřské školy při vzdělávacích činnostech.
24	R	Sleduji novinky na webových stránkách mateřské školy.
	U	Na webové stránky mateřské školy pravidelně přidáváme nové příspěvky (informace, novinky, fotografie z akcí, apod.).
25	R	Uvítal/a bych bohatší nabídku nadstandardních aktivit a kroužků nabízených mateřskou školou.
	U	Rodiče vyžadují rozšíření nabídky nadstandardních aktivit a kroužků v mateřské škole.
26	R	Když mne učitel/ka požádá o pomoc, rád/a pomohu.
	U	Když požádám rodiče o pomoc, vyhoví mi.
27	R	Mám zájem o další rozvoj komunikace a spolupráce s mateřskou školou.
	U	Mám zájem o další rozvoj komunikace a spolupráce s rodinou v mateřské škole.
28	R	Učitelé/ky v mateřské škole s rodinou nespolupracují.
	U	Rodiče s mateřskou školou nespolupracují.
29	R	Využívám možnost zapojení se do Rady rodičů či Rady školy (pokud mateřská škola nějakou Radu má, pokud ne – položku nevyplňujte a přejděte na následující).
	U	Rodiče využívají možnosti zapojení se do Rady rodičů či Rady školy (pokud mateřská škola nějakou Radu má, pokud ne – položku nevyplňujte a přejděte na následující).
30	R	Pokud by škola Radu zavedla, využil/a bych ji (pro mateřské školy, které dosud Radu zřízení nemají).
	U	Pokud by škola Radu zavedla, rodiče by ji využívali (pro mateřské školy, které dosud Radu zřízení nemají).